

UCHWAŁA Nr XXXV/324/05
RADY MIASTA RAWA MAZOWIECKA
z dnia 29 grudnia 2005 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta Rawa Mazowiecka

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591; z 2002 r. Nr 23 poz. 220, Nr 62 poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055 i Nr 116 poz. 1203; z 2005 r. Nr 172 poz. 1441)

Rada Miasta Rawa Mazowiecka uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju miasta Rawa Mazowiecka w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Wojciech Skoczek

Wojciech Skoczek

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Opracowane przez:

EKO-GEO Consulting Marek Biłyk

ul. Leszczyńskiego 6/3,

20-069 Lublin

tel/fax (0-81) 532-80-74;

(0-81) 532-77-32

e-mail: info@ekogeo.com.pl,

www.ekogeo.com.pl

Autorzy:

mgr Marek Biłyk

dr Jan Polski – koordynacja prac

mgr Dorota Skwarek

mgr Konrad Galewski

mgr Joanna Biłyk

Rawa Mazowiecka, listopad 2005

Spis treści

1.	Wprowadzenie	4
2.	Metodyka planowania strategicznego	6
2.1.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA METODY	6
3.	Zewnętrzne uwarunkowania programowe	7
3.1.	WYZWANIA GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY	7
3.2.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PROWADZONEJ PRZEZ RZĄD POLITYKI REGIONALNEJ (NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO NA LATA 2007-2013)	7
3.3.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POLITYKI ROZWOJU KRAJU (NARODOWY PLAN ROZWOJU NA LATA 2007-2013)	7
3.4.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POLITYKI PRZESTRZENNEJ PAŃSTWA (AKTUALIZACJA KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU)	8
3.5.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z „ZAŁOŻEŃ AKTUALIZACJI STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO DO ROKU 2020”	9
4.	Diagnoza stanu wyjściowego	10
4.1.	OPIS ZNACZENIA POŁOŻENIA I FUNKCJI JAKIE PEŁNI MIASTO RAWA MAZOWIECKA	10
4.2.	ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	11
4.3.	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	12
4.3.1	Ludność – dynamika zmian	12
4.3.2	Prognoza stanu ludności	13
4.3.3	Struktura ludności	13
4.3.4	Przyrost naturalny (tendencje)	17
4.3.5	Napływ i odpływ ludności - tendencje	17
4.3.6	Zasoby ludzkie - rynek pracy	18
4.4.	BAZA EKONOMICZNA MIASTA	21
4.4.1	Podmioty gospodarcze - liczba i struktura	21
4.4.2	Zatrudnienie	23
4.4.3	Dochody i wydatki budżetu	24
4.4.4	Ocena infrastruktury ekonomicznej	26
4.5.	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	27
4.5.1	Komunikacja	27
4.5.2	Gospodarka wodno – ściekowa,	31
4.5.3	Energetyka	33
4.5.4	Zaopatrzenie w gaz	33
4.5.5	Energia ciepła	34
4.5.6	Gospodarka komunalna – gospodarka odpadami	35
4.6.	ZASOBY MIESZKANIOWE, DOCHODY MIESZKAŃCÓW ORAZ INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	36
4.7.	POMOC SPOŁECZNA	40
4.8.	BEZPIECZEŃSTWO	43
5.	Analiza SWOT	47
6.	Projekcja przyszłości	49
6.1.	ZAŁOŻENIA WEJŚCIOWE	49
6.2.	SCENARIUSZ ZAGROZEŃ	49
6.3.	SCENARIUSZ SZANS	50
6.4.	ZARYS WIZJI PRZYSZŁOŚCI	52
7.	Misja, cele strategiczne i operacyjne	54

7.1. MISJA STRATEGII - CELE NADRZĘDNE	54
7.2. CEL GENERALNY	54
7.3. PRIORYTETY ROZWOJOWE.....	54
7.4. CELE OPERACYJNE W DZIEDZINACH DZIAŁAŃ WSPIERAJĄCYCH ROZWÓJ MIASTA.....	56
7.4.1. W dziedzinie rozwoju bazy ekonomicznej	56
7.4.2. W dziedzinie aktywizacji rynku pracy i rozwoju kapitału ludzkiego	58
7.4.3. W dziedzinie poprawy standardów infrastrukturalnych	59
7.4.4. W dziedzinie funkcji wyższego rzędu	59
7.4.5. W dziedzinie poprawy struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	60
7.5. WYBRANE ZADANIA OPARTE NA CELACH STRATEGICZNYCH.....	60
8. System monitorowania.....	62
8.1. ISTOTA I FUNKCJE MONITORINGU.....	62
8.2. INSTYTUCJE ODPOWIEDZIALNE ZA PROCES MONITOROWANIA, ŹRÓDŁA DANYCH, RAPORTOWANIE.....	62
8.3. PROPONOWANE WSKAŹNIKI	62
9. Wnioski dotyczące wdrażania strategii.....	65

1. Wprowadzenie

Strategia rozwoju lokalnego jest narzędziem wspomagającym planowanie i zarządzanie tymi dziedzinami działalności gospodarczej i społecznej, które wchodzą w zakres kompetencji samorządu miejskiego i tymi, które pozostają poza obligatoryjnym zakresem kompetencji tego szczebla, jednakże stanowią przedmiot żywych zainteresowań społeczności lokalnej. Samorząd zabiegający o zewnętrzne czynniki rozwojowe, np. o budowę lub modernizację dróg (krajowych, wojewódzkich czy powiatowych na swoim terenie) pełni funkcję inicjatywną. Programowanie „nie swoich” zadań w strategii miasta jest więc celowe. Stanowi pomost współpracy między samorządem lokalnym a innymi szczeblami władzy publicznej (administracją samorządową powiatu i województwa oraz administracją rządową). Ze względu na układ kompetencji w zakresie polityki gospodarczej głównym partnerem miasta jest obecnie samorząd wojewódzki. Strategia rozwoju Miasta Rawa Mazowiecka powinna być spójna z przygotowywaną strategią rozwoju województwa łódzkiego.

Poza wieloszczeblową współpracą w sferze administracji publicznej Samorząd Rawy Mazowieckiej ma możliwości nawiązywania partnerstwa publiczno-prywatnego. Ma także misję aktywizowania mieszkańców miasta na rzecz jego rozwoju i kształtowanie inicjatywności oraz postaw obywatelskich. Będzie to wyraz doskonalenia systemu demokratycznego państwa na szczeblu lokalnym.

Wprowadzenie opracowanie i uchwalenie strategii rozwoju miasta nie jest obowiązkiem formalnym samorządu lokalnego, jednakże jest wyrazem inicjatywnej funkcji władzy. **Strategia rozwoju miasta, może pełnić trzy zasadnicze funkcje**, jak każda inna forma planowania gospodarczego (i przestrzennego) w sferze publicznej.

Pierwszą funkcją strategii jest **funkcja decyzyjna**. Realizacja zatwierdzonych celów strategicznych i operacyjnych wymaga podjęcia określonych decyzji gospodarczych. Wówczas strategia staje się uzasadnieniem dla przygotowania odpowiednich decyzji dla Burmistrza oraz uchwał Rady Miasta.

Drugą funkcją planowania i zarządzania strategicznego jest **funkcja koordynacyjna**. Strategia powinna określić pewien porządek działań. Jednakże ze względu na niepewność warunków obiektywnych nie powinna to być koordynacja „na sztywno”. Pewne działania powinny być wszakże ułożone wyprzedzająco w stosunku do innych, aby można było stworzyć dogodne warunki skuteczności działań następczych. W ramach tej funkcji, poza sekwencyjnym porządkiem działań, na podkreślenie zasługuje potrzeba kojarzenia działań równoczesnych. Są to najczęściej działania między sobą skojarzone komplementarnie. Przykładowo budowa systemów kanalizacyjnych powinna być komplementarnie skojarzona z budową oczyszczalni ścieków czy nowymi odcinkami wodociągów. W praktyce komplementarność działań rzadko jest zachowywana, głównie ze względu na niewystarczające środki finansowe. Strategia powinna jednak informować zarówno o następczym jak i komplementarnym (równoczesnym) układzie przedsięwzięć gospodarczych.

Strategia powinna koordynować również działania różnych podmiotów działających na terenie miasta. Dlatego też nie należy rozpatrywać strategii miasta jako dokumentu opracowanego na użytek samorządu miejskiego, ale jako zapis celów strategicznych, z którymi identyfikuje się społeczność miasta. Cele te są opracowane w oparciu o zasadę partnerstwa, co ma kluczowe znaczenie dla efektywności realizowania strategii.

Trzecią funkcją odnoszącą się przeważnie do sfery planowania strategicznego **jest szeroka informacja o polityce rozwoju miasta** na tle gospodarczych, społecznych i prawnych uwarunkowań rozwoju. Informacja ma być odbierana przez wszystkie partnerskie szczeble władzy publicznej, przez podmioty potencjalnie zainteresowane inwestowaniem na terenie miasta i przez społeczność lokalną coraz bardziej angażującą się w sprawy rozwoju swojego terenu. Informacja o polityce rozwoju wyrażonej w strategii lokalnej będzie też istotna dla wszystkich zewnętrznych podmiotów finansujących programowe przedsięwzięcia inwestycyjne.

Wszelkie inne funkcje pochodne od tych trzech wymienionych stanowią praktycznie nieograniczony zbiór. Wypada zaznaczyć funkcję kontrolną, a szerzej monitorowania działań na rzecz realizacji strategii.

W istocie **strategia rozwoju (regionu, miasta, gminy, powiatu, innego obszaru) jest koncepcją działania zmierzającego do zrównoważonego i trwałego rozwoju, przedstawiona w formie zwięzłego dokumentu zawierającego procedury osiągnięcia zamierzonych celów. Dokument taki powinien składać się z: diagnozy stanu istniejącego, analizy słabych i mocnych stron, celu**

strategicznego i celów pośrednich, części dotyczącej sposobu realizacji założonych celów, z wyszczególnieniem roli poszczególnych podmiotów, mechanizmu monitorowania i korygowania wdrażanej strategii. Niektóre elementy strategii wymienione w powyższej definicji są obecnie praktycznie przenoszone do programów operacyjnych, w tym np. do programu rozwoju lokalnego. Stąd też obecnie **strategię rozwoju można określić jako koncepcję działania zmierzającego do długotrwałego i wielostronnie zrównoważonego rozwoju tejże jednostki administracyjnej**, w tym przypadku dla Rawy Mazowieckiej.

2. Metodyka planowania strategicznego

2.1. Ogólna charakterystyka metody

Dokument strategii rozwoju Miasta Rawy Mazowieckiej składa się z następujących zasadniczych części:

1. diagnozy stanu istniejącego *opisującej rzeczywistość przyrodniczą w mieście i w jego otoczeniu oraz rzeczywistość społeczną i gospodarczą w dziedzinach stanowiących uwarunkowania endogeniczne przyszłego rozwoju;*
2. analizy mocnych i słabych stron, oraz szans i zagrożeń *rozwoju (SWOT) opartych na wcześniej wykonanych opisach stanu istniejącego i opinii społeczności lokalnej;*
3. projekcji przyszłości *zawierającej dwa skrajnie odmienne scenariusze możliwego przebiegu zdarzeń i procesów rozwojowych oparte na maksymalnie korzystnym oraz niekorzystnym układzie szans i zagrożeń. Kolejnym elementem wizji są założenia spodziewanych efektów rozwojowych - wizja wskazująca elementy rozwoju, które powinny być uwzględnione w celach strategicznych i operacyjnych;*
4. hierarchicznego układu celów *zawierających misję (cele nadrzędne strategii), generalny cel strategiczny, priorytety jako cele warunkujące osiągnięcie celu generalnego, cele operacyjne w wybranych dziedzinach;*
5. systemu monitorowania - *zawierającego wskaźniki osiągnięcia celów, instytucje zaangażowane, raportowanie.*

Szczegółowe elementy operacyjne realizacji strategii zostają obecnie powszechnie przeniesione do programu rozwoju lokalnego (w zakresie wspomagania rozwoju) oraz do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, a zatem i do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta.

Procedura planowania strategicznego stanowi zamknięty cykl. Ze względu na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne rozwoju miasta strategia powinna być poddawana aktualizacji. Podstawą aktualizowania szybkozmiennych elementów strategii będzie jej monitorowanie na tle wspomnianych zmieniających się uwarunkowań, wprowadzanie nowych pomysłów programowych, wdrażanie istniejących programów oraz doskonalenie spójności wewnętrznej i zewnętrznej.

Strategia jako instrument polityki na szczeblu lokalnym wywołuje wiele programów, przedsięwzięć organizacyjnych i gospodarczych, spośród których część będzie stanowiła zadania własne samorządu lokalnego (program rozwoju lokalnego), część będzie tworzyła elementy programów wojewódzkich, jeszcze inna część może być wdrażana jako programy instytucji rządowych (tzw. programy sektorowe), pozarządowych i organizacji społecznych oraz przedsiębiorców prywatnych.

Ramy programowe o charakterze zewnętrznym dla strategii rozwoju miasta Rawy Mazowieckiej będzie stanowiła strategia rozwoju województwa łódzkiego, uwzględniająca w swojej treści priorytety Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2007 – 2013, Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007 – 2013 oraz Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. Są to trzy dokumenty ramowe wyznaczające na najbliższy okres programowania Unii Europejskiej kierunki wspierania gospodarki kraju.

3. Zewnętrzne uwarunkowania programowe

3.1. Wyzwania gospodarki opartej na wiedzy

Gospodarka Polski jest gospodarką otwartą, coraz bardziej włączającą się w procesy globalizacji. Jednym z najważniejszych obecnie wyzwań dla wszystkich gospodarek jest budowanie społeczeństw i gospodarki opartej na wiedzy. Przewagę konkurencyjną mogą uzyskać te ośrodki (regiony, miasta), które są zdolne do tworzenia, a przynajmniej absorpcji innowacji. Rozwój gospodarki w mniejszym stopniu zależy od ceny czynników wytwórczych, w większym od kwalifikacji kadr, jakości i niezawodności infrastruktury komunikacyjnej i powiązań danego ośrodka z resztą regionu/kraju, obecności i jakości działania środowiska biznesowego i infrastruktury jego wsparcia, a także zaplecza naukowo-badawczego.

3.2. Uwarunkowania wynikające z prowadzonej przez rząd polityki regionalnej (Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013¹)

Misją *Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013* jest zapewnienie wzrostu jakości życia przy zachowaniu zasad rozwoju konkurencyjności kraju i regionów, przy jednoczesnej koncentracji na stymulowaniu i utrwalaniu pozytywnych tendencji rozwojowych w województwach z wykorzystaniem ich endogenicznych zasobów.

NSRR zwraca uwagę na fakt, iż rozwój obszarów powinien następować w głównej mierze w oparciu o wewnętrzny potencjał; to wokół niego obszary powinny budować swoje przewagi konkurencyjne. Strategia stara się utrzymać równowagę tak, aby wspierać konkurencyjność regionów i jednocześnie wyrównywać szanse województw zapóźnionych, aby osiągnąć spójność społeczną, gospodarczą i przestrzenną kraju.

Znajduje to odbicie w celach kierunkowych:

1. Większa konkurencyjność województw (cel realizowany w całej Polsce), który skupia się na wspomaganii instytucji otoczenia biznesu, wsparciu rozwoju metropolii, innowacyjności, rozwoju infrastruktury wzmacniającej konkurencyjność województw, rozwoju zasobów ludzkich oraz ochronie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego miast;
2. Większa spójność społeczna, gospodarcza i przestrzenna. Podmioty z terenu województwa łódzkiego będą mogły korzystać ze wsparcia w ramach kierunków działań: *Wzmocnienie impulsów rozwojowych o znaczeniu ponadregionalnym na obszarze oddziaływania VI Paneuropejskiego Korytarza Transportowego*, kierunków związanych z wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i rozwojem turystyki, współpracy międzyregionalnej, a także rozwojem budownictwa czynszowego w tzw. Centrach Rozwoju Drugiego Stopnia;
3. Szybszy wzrost – wyrównywanie szans rozwojowych (cel realizowany w całej Polsce), w ramach którego realizowane będą działania z zakresu przekształcania struktury zatrudnienia, budowy społeczeństwa obywatelskiego i opartego na wiedzy, wspierania wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. Szczególnie ważnym z punktu widzenia Rawy Mazowieckiej może być priorytet *Stymulowanie rozwoju ośrodków wiejskich*, tzw. *Centrów Rozwoju Drugiego Stopnia*.

3.3. Uwarunkowania wynikające z polityki rozwoju kraju (Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013)

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 jest kompleksowym programem, którego realizacja ma się przyczynić do podniesienia jakości życia obywateli w Polsce. W jego ramach realizowane będą działania współfinansowane z funduszy europejskich, a także działania ważne z punktu widzenia kraju a nie objęte polityką regionalną Unii Europejskiej. W ten sposób NPR będzie obejmował swoimi działaniami większość sfer życia społecznego i gospodarczego.

System realizacyjny NPR przewiduje funkcjonowanie tzw. sektorowych programów operacyjnych w poszczególnych dziedzinach, zarządzanych przez odpowiednich ministrów.

¹ Wg. wersji projektów NSRR, NPR oraz KPZK przyjętych przez Radę Ministrów w dniu 6 września 2005 r.

Będą to:

- Program Operacyjny *Infrastruktura drogowa*
- Program Operacyjny *Konkurencyjność transportu*
- Program Operacyjny *Środowisko*
- Program Operacyjny *Innowacje – Inwestycje – Otwarta gospodarka*
- Program Operacyjny *Nauka, nowoczesne technologie i społeczeństwo informacyjne*
- Program Operacyjny *Wykształcenie i kompetencje*
- Program Operacyjny *Zatrudnienie i integracja społeczna*
- Program Operacyjny *Spółeczeństwo obywatelskie*
- Program Operacyjny *Administracja sprawna i służebna*
- Program Operacyjny *Pomoc techniczna*

Kwestie odnoszące się do rozwoju regionalnego znajdą swoje odzwierciedlenie w realizacji:

- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych zarządzanych przez władze regionalne;
- Programu Operacyjnego *Spójność terytorialna i konkurencyjność regionów* zarządzanego przez Ministerstwo Gospodarki i Pracy, realizującego zapisy drugiego celu kierunkowego NSRR;
- Programu Operacyjnego *Rozwój kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego*
- Programów Operacyjnych *Rozwój obszarów wiejskich* oraz *Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybactwa*, realizujących Wspólną Politykę Rolną;
- Programów operacyjnych europejskiej współpracy terytorialnej.

Przewidziane są do realizacji programy współpracy międzyregionalnej, których realizacja ma poprawić efektywność działania polityki regionalnej poprzez tworzenie sieci współpracy i wymianę doświadczeń.

Ważnym krokiem ku decentralizacji państwa będzie wdrażanie Regionalnych Programów Operacyjnych. Opracowanie i wdrażanie tych programów na poziomie regionalnym sprzyjać będzie lepszemu dostosowaniu realizowanych działań do specyficznych potrzeb poszczególnych województw.

3.4. Uwarunkowania wynikające z polityki przestrzennej państwa (Aktualizacja Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju)

Aktualizacja *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (KPZK)* jako jeden z tzw. „obszarów metropolitalnych” wymienia region łódzki, a konkretnie Łódź i jej zurbanizowane otoczenie. Rawa Mazowiecka z pewnością pozostanie pod aktywizującym wpływem tego obszaru. W województwie łódzkim zaznaczany jest potencjał turystyczny, w tym: zabytki, baza hotelowa i obszary atrakcyjne przyrodniczo. Niewątpliwie do takich obszarów należy dolina Rawki.

Dla przyspieszenia rozwoju *Koncepcja* proponuje podejmowanie działań w zakresie rozwoju dużych miast wojewódzkich, poprawy infrastruktury komunikacyjnej (przyspieszona budowa odcinków transeuropejskich i krajowych sieci infrastrukturalnych, modernizacja regionalnej i lokalnej infrastruktury transportowej, rozwijanie infrastruktury społeczeństwa informacyjnego).

Koncepcja zwraca uwagę na problem restrukturyzacji miast. Priorytetowo powinny zostać potraktowane miasta „...o dużych walorach architektonicznych i urbanistycznych, będące elementami historycznego dziedzictwa, szczególnie narażone na bezpowrotne zniszczenie”.

3.5. Uwarunkowania wynikające z „Założeń aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego do roku 2020”²

W związku ze zmianą uwarunkowań zewnętrznych samorząd województwa łódzkiego podjął decyzję o aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego.

Za misję aktualizowanej Strategii uznano *Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.*

Wyróżniono trzy sfery strategiczne dla województwa:

1. Wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa
2. Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa
3. Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.

Wymienione sfery zostały oparte na idei Strategii Lizbońskiej zarówno w sferze społecznej (podniesienie poziomu wykształcenia, wyrównywanie szans w dostępie do edukacji, budowa społeczeństwa informacyjnego), jak i w sferze gospodarczej (budowanie gospodarki opartej na wiedzy, tworzenie platformy współpracy przedsiębiorstw i sfery nauki, tworzenie nowoczesnej, prorozwojowej i innowacyjnej bazy gospodarczej).

Priorytet „Jakość życia” akcentuje potrzebę poprawy stanu zdrowia mieszkańców. Odbywać się to będzie poprzez poprawę dostępności do placówek opieki zdrowotnej oraz poprzez zwiększanie roli, jaką w profilaktyce odgrywają sport, turystyka i rekreacja. Strategia bierze pod uwagę zachodzące zmiany demograficzne i wskazuje na konieczność poprawy systemów w sferze pomocy społecznej, wsparcia osób niepełnosprawnych, itp.

Rozwój gospodarczy ma się opierać o potencjał wewnętrzny (istniejące przedsiębiorstwa) oraz zewnętrzny, tj. środki zewnętrzne, które powinny być kierowane na poprawę infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, zachęcającej inwestorów do lokowania kapitału na terenie województwa. Strategia określa dziedziny gospodarki, mające największe szanse rozwojowe. Należą do nich: biotechnologie medyczne, nowoczesne technologie w rolnictwie, nowoczesne technologie włókiennicze, produkcja sprzętu AGD, wyrobów ceramicznych, produkcja mebli, artykułów spożywczych.

W zakresie poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej projekt Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego proponuje m.in. zwiększanie dostępności uzbrojonych terenów inwestycyjnych, wdrożenie systemu gminnych i powiatowych stref przedsiębiorczości, wdrażanie innowacyjnych usług publicznych, a także stymulowanie rozwoju infrastruktury otoczenia biznesu, skupionej obecnie głównie w Łodzi. Ze względu na centralne położenie oraz przebieg głównych tras komunikacyjnych szansą na poprawę sytuacji gospodarczej jest rozwijanie funkcji logistyczno – magazynowej.

W sferze promocji zwrócono uwagę na potrzebę rozwoju współpracy międzynarodowej regionu, poprawę jego wizerunku poza granicami kraju, a także poprzez wspieranie imprez kulturalnych i sportowych. Podkreślono również konieczność prowadzenia działań podnoszących świadomość regionalną mieszkańców województwa, prowadzących do ich integracji. W tym zakresie Rawa Mazowiecka została uznana, obok Sieradza, Łęczycy, Łowicza i Opoczna, za ośrodek tożsamości regionalnej, w którym w sposób szczególny należy rozwijać działalność turystyczną, kulturową, kreować produkty regionalne.

W odniesieniu do miast priorytetowym kierunkiem działań jest rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich. Jednym z głównych założeń jeśli chodzi o sferę funkcjonalno-przestrzenną jest większe zintegrowanie sieci osadniczej. Podkreślono wagę wzrostu roli miast w układzie funkcjonalno-przestrzennym całego województwa, czego przejawem będzie m.in. rozwój powiązań funkcjonalnych między nimi oraz między miastami a ich zapleczem wiejskim. Podkreśla się także potrzebę rozwoju nowych funkcji produkcyjnych i usługowych w ośrodkach regionalnych i subregionalnych. W tym kontekście Rawa Mazowiecka uznana została, za ośrodek subregionalny.

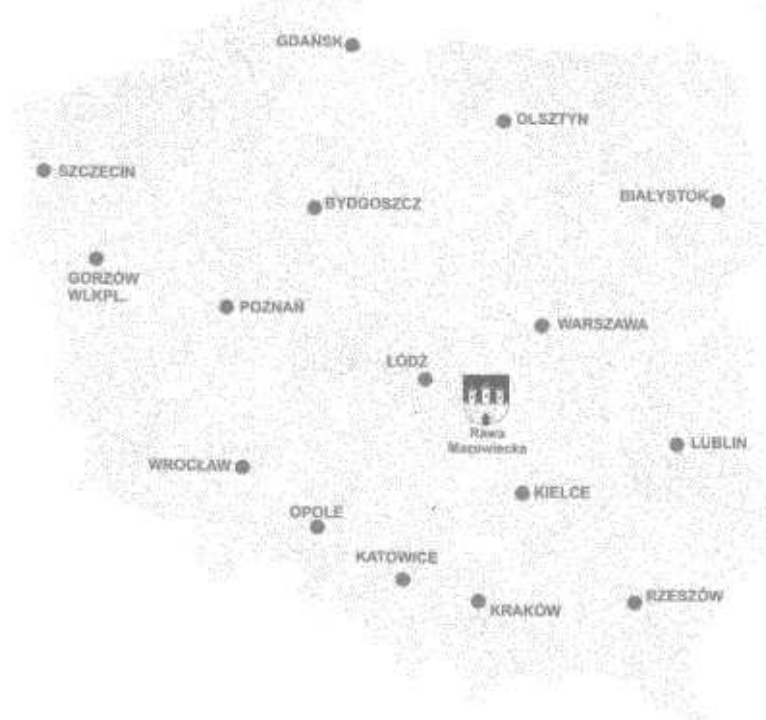
² Na podstawie projektu „Aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020” - wersja z listopada 2005 r.

4. Diagnoza stanu wyjściowego

4.1. Opis znaczenia położenia i funkcji jakie pełni miasto Rawa Mazowiecka

Rawa Mazowiecka jest jednym z miast województwa łódzkiego. Współrzędne geograficzne lokalizacji miasta to: 20°10' E 51°45' N. Rawa Mazowiecka znajduje się pomiędzy dwiema wielkimi aglomeracjami miejskimi (łódzką i warszawską). Obszar miasta znajduje się na Wysoczyźnie Rawskiej nad rzeką Rawką, która jest prawobrzeżnym dopływem Bzury. Powierzchnia miasta wynosi 1 367 ha.

Rysunek 4-1. Lokalizacja miasta na tle kraju

Źródło: Opracowanie własne

Wg klasyfikacji odpowiadającej poziomom Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych, Rawa Mazowiecka należy do podregionu piotrkowsko – skierniewickiego.

Miasto jest stolicą powiatu rawskiego, w którego skład wchodzi także:

- Miasto i Gmina Biała Rawska.
- Gmina Cielądz.
- Gmina Rawa Mazowiecka.
- Gmina Regnów.
- Gmina Sadkowice.

Powiat rawski znajduje się we wschodniej części województwa łódzkiego, granicząc z województwem mazowieckim. Lokalizacja miasta w powiecie rawskim została przedstawiona na rysunku 4-2.

Rysunek 4-2. Lokalizacja Rawy Mazowieckiej na tle powiatu rawskiego

Źródło: opracowanie własne

W związku z tym, że Rawa Mazowiecka jest miastem powiatowym, pełni ważne funkcje związane z obsługą administracyjną mieszkańców miasta i powiatu. Na terenie miasta znajdują się siedziby władz samorządowych oraz instytucji ważnych dla rozwoju społeczno – gospodarczego.

Władze miasta nawiązały również współpracę z Samorządem Miasta Nyírbátor (Węgry) – zawarta została umowa miast partnerskich, z zamiarem otwierania nowych możliwości współpracy.

Dużą zaletą Rawy Mazowieckiej jest korzystna lokalizacja w układzie komunikacyjnym kraju. Miasto położone jest niedaleko Łodzi, przy drodze ekspresowej S8 Warszawa-Wrocław. W listopadzie 2005 r. została oddana do użytku obwodnica miasta, usprawniająca komunikację na odcinku Warszawa – Łódź. W pobliżu mają też przebiegać autostrady A1 i A2.

Rawa Mazowiecka, zlokalizowana jest więc korzystnie pod względem dostępności komunikacyjnej.

4.2. Środowisko przyrodnicze

Pod względem hydroregionalnym obszar miasta znajduje się na południowo-wschodnim skraju Regionu Kujawsko-Mazowieckiego, który stanowi południowo-wschodni skraj Makroregionu Zachodniego Nizy Polskiego. Na obszarze miasta występują trzy piętra wodonośne:

- Jury,
- Trzeciorzędu,
- Czwartorzędu.

Na terenie miasta można wyróżnić doliny rzek: Rawki i Rylki. Rzeka Rawka jest typową rzeką niziną. Rawka początkowo płynie przez miasto Rawa Mazowiecką w kierunku północno-wschodnim wyprostowanym korytem przez teren zabudowany, park miejski, dalej obok boiska i ruin zamku i ogródków działkowych. W granicach miasta Rawka przyjmuje dopływ prawobrzeżny – Rylkę (mającą na terenie powiatu przebieg długości około 28 km). Za mostem kolejowym Rawka opuszcza granice miasta.

Rzeka Rawka zachowana została niemal w nienaruszonym stanie i z tego względu jest chroniona poprzez ustanowienie rezerwatu przyrody "Rawka". Oprócz niego na terenie powiatu są także rezerwaty leśne "Babsk" (las dębowo-sosnowy z udziałem lipy drobnolistnej naturalnego pochodzenia, w wieku 80-170 lat) oraz "Trębaczew" (największe na Mazowszu skupisko modrzewi, których wiek określa się na ok.100-160 lat). Występujące na terenie powiatu lasy wyróżniają się bogactwem oraz różnorodnością fauny i flory.

Wody Rawki tworzą 38 ha zalew „Dolna” i 18 ha zalew „Tatar”, gdzie poza częścią rekreacyjną znajdują się wysepki zamieszkałe przez liczne gatunki ptactwa wodnego. Ze względu na czystość wód zalewu i rzek występują na tych terenach bobry, wydry, a nawet żółwie wodne.

Po obu brzegach rzeki Rawki, usytuowany jest park w stylu angielskim, który został wpisany do rejestru zabytków oraz objęty opieką konserwatorską. Park ten został założony w I połowie XIX w. Klimat panujący na obszarze miasta jest charakterystyczny dla Polski środkowej. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (+19°C) najzimniejszy styczeń (-3.5°C). Średnia roczna suma opadów - 540 mm. Wiatry przeważnie zachodnie lub południowo-zachodnie. Okres wegetacji 180-210 dni.

4.3. Sytuacja demograficzna

4.3.1 Ludność – dynamika zmian

Wg stanu na 31.12.2004 liczba ludności, wg faktycznego miejsca zamieszkania, na terenie Rawy Mazowieckiej wynosiła 17 765.

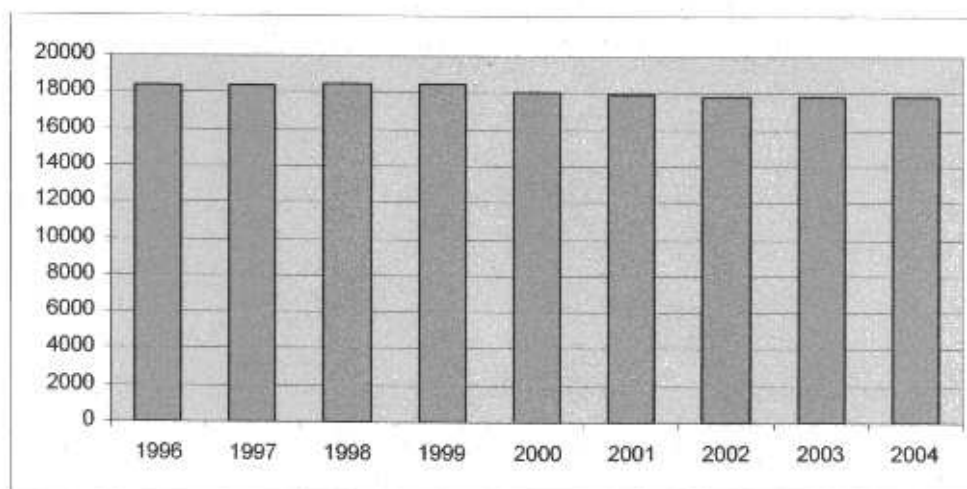
Gęstość zaludnienia to 1300 osób/km². Jest to wartość niższa od średniej gęstości zaludnienia w miastach województwa łódzkiego, wynoszącej 1 493 osób/km². Liczba kobiet na 100 mężczyzn, w przypadku miasta, wynosiła 107. Liczba kobiet na 100 mężczyzn dla całego województwa wynosiła 110, natomiast dla miast z terenu województwa 115. Porównanie liczby ludności, wg faktycznego miejsca zamieszkania, z terenu miasta Rawa Mazowiecka oraz stanu ludności powiatu rawskiego i województwa łódzkiego, w latach 1996 – 2004, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4-1. Stan ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania ogółem (na dzień 31 XII)

Nazwa	Lata								
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Miasto Rawa Mazowiecka	18 315	18 392	18 422	18 461	17 999	17 879	17 853	17 784	17 765
zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	0,42%	0,16%	0,21%	-2,50%	-0,67%	-0,15%	-0,39%	-0,11%
Powiat Rawski	51767	51788	51696	51565	50371	50144	49979	49825	49677
Województwo Łódzkie	2680350	2672823	2663608	2652999	2627824	2617318	2607380	2597094	2587702
% ludności Powiatu	35,38%	35,51%	35,64%	35,80%	35,73%	35,66%	35,72%	35,69%	35,76%
% ludności Województwa	0,68%	0,69%	0,69%	0,70%	0,68%	0,68%	0,68%	0,68%	0,69%

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Wykres 4-1. Stan ludności miasta Rawa Mazowiecka, wg faktycznego miejsca zamieszkania w latach 1996 – 2004

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Regionalnych

Liczba ludności ogółem, na dzień 31 XII, wg faktycznego miejsca zamieszkania, w roku 2004 stanowi 97,0 % stanu ludności z roku 1996.

Udział procentowy liczby ludności miasta w ludności powiatu wynosił 35,38 % w roku 1996 i wzrósł do 35,80 % w roku 1999. W roku 2004 udział ten wyniósł 35,76%. Udział procentowy ludności miasta w ludności województwa w analizowanym okresie wahał się między 0,68 – 0,69 %.

Liczba mieszkańców Rawy Mazowieckiej (stan na dzień 30 września 2005 r.), wg danych UM Rawa Mazowiecka - Wydział Spraw Obywatelskich, wynosiła 18 260 osób.

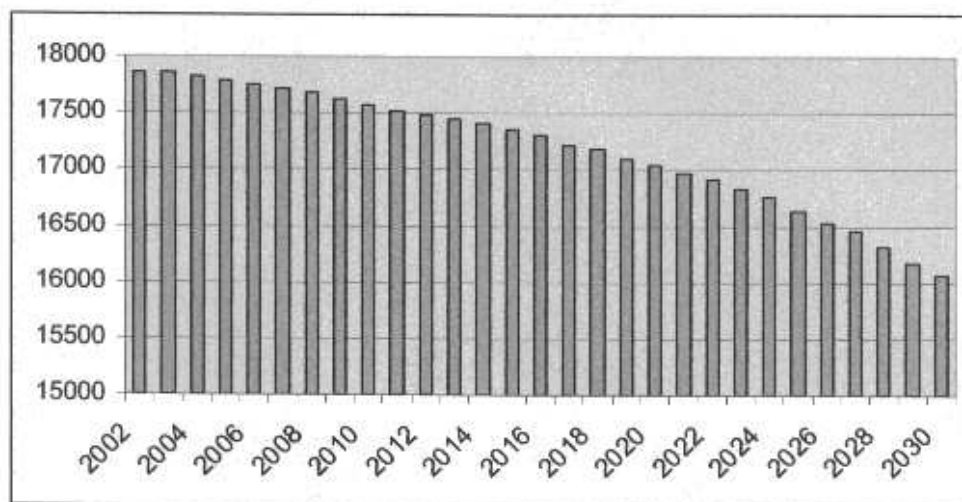
4.3.2 Prognoza stanu ludności

Prognoza ludności została opracowana na podstawie wskaźników zmian liczby ludności poszczególnych powiatów, opracowanej przez GUS dla ludności wg wieku. Do określenia prognozowanej liczby ludności wykorzystane zostały wskaźniki dla miast powiatu rawskiego (opracowanie GUS dotyczy łącznie ludności z terenu miast Biała Rawska i Rawa Mazowiecka).

Prognozowana liczba mieszkańców przedstawia przewidywane stany ludności faktycznie zamieszkałej w Rawie Mazowieckiej (mieszkańcy stali oraz przebywający czasowo powyżej dwóch miesięcy) w dniu 31 grudnia każdego roku.

Stan wyjściowy 31 grudnia 2002 r. jest oparty na wynikach Narodowego Spisu Powszechnego 2002 r. Poniższy wykres przedstawia prognozę liczby ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania, dla miasta Rawa Mazowiecka, do roku 2030.

Wykres 4-2. Prognoza ludności do roku 2030

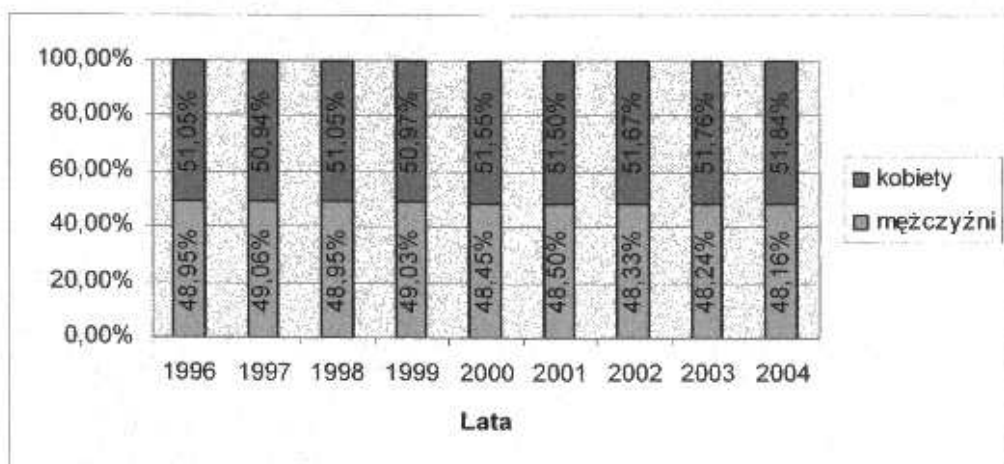
Źródło: obliczenia własne na podstawie: Prognoza ludności na lata 2003-2030, opracowana przez GUS.

Zgodnie z prognozą, liczba mieszkańców miasta, w roku 2030, wynosić będzie 16 060 osób. Oznacza to, że liczba ludności do roku 2030 w porównaniu z rokiem 2002 ulegnie zmniejszeniu o 1 793 osoby, tj. 10,04% stanu wyjściowego.

4.3.3 Struktura ludności

Analiza struktury ludności została przeprowadzona z uwzględnieniem płci, wieku oraz wykształcenia. Analiza ludności pod względem wieku dotyczy ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Struktura ludności została przedstawiona wg danych z lat 1996 – 1999 oraz 2002 – 2004. Wykres nr 4-3 przedstawia strukturę ludności ze względu na płeć.

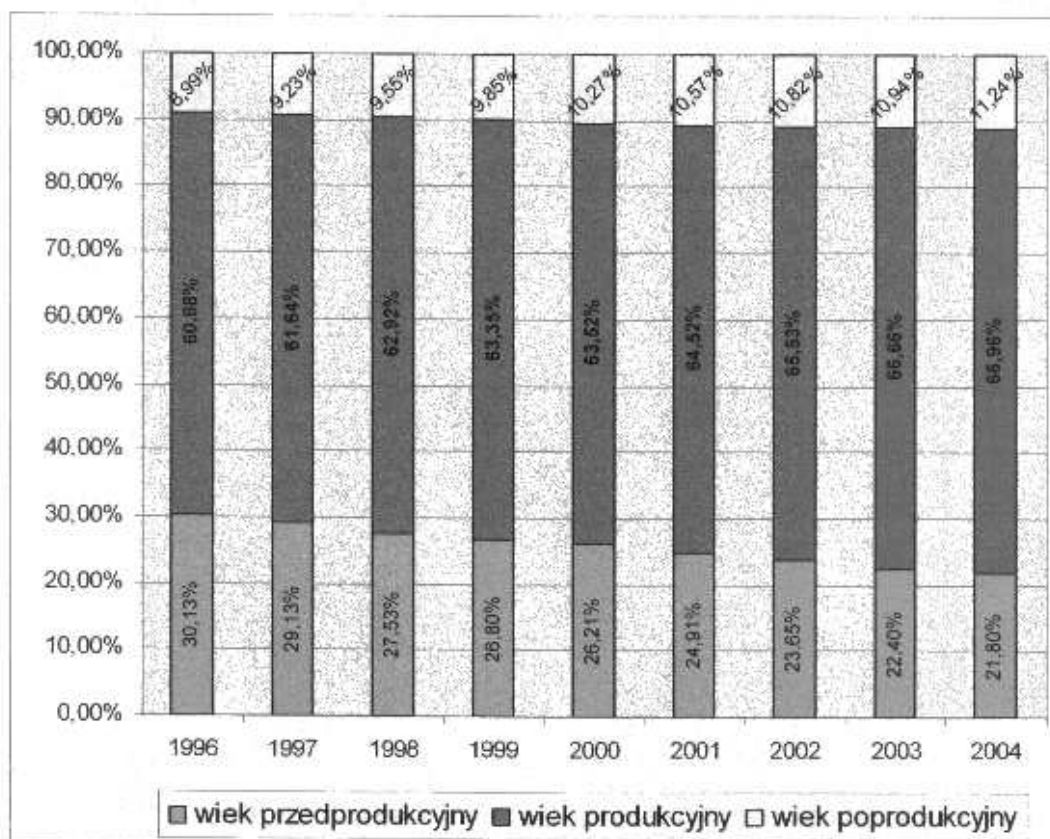
Wykres 4-3. Struktura ludności ogółem ze względu na płeć

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Regionalnych

Jak wynika z powyższego wykresu, większą część ludności zamieszkałej na terenie Rawy Mazowieckiej stanowią kobiety. Dla analizowanego okresu największy udział kobiet dotyczy roku 2004 i wynosił wtedy 51,84% ogółu. W roku 2004 liczba mężczyzn wyniosła 8 556, natomiast liczba kobiet 9 209. Analiza struktury ludności pod względem wieku uwzględnia następujące grupy ludności: w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Wiek produkcyjny dla mężczyzn wynosi 18 – 64 lata, natomiast dla kobiet 18 – 59 lat. Pozostałe przedziały wiekowe dotyczą ludności w wieku nieprodukcyjnym. Struktura ludności w poszczególnych przedziałach wiekowych przedstawiona została na poniższym wykresie.

Wykres 4-4. Struktura ludności ze względu na wiek

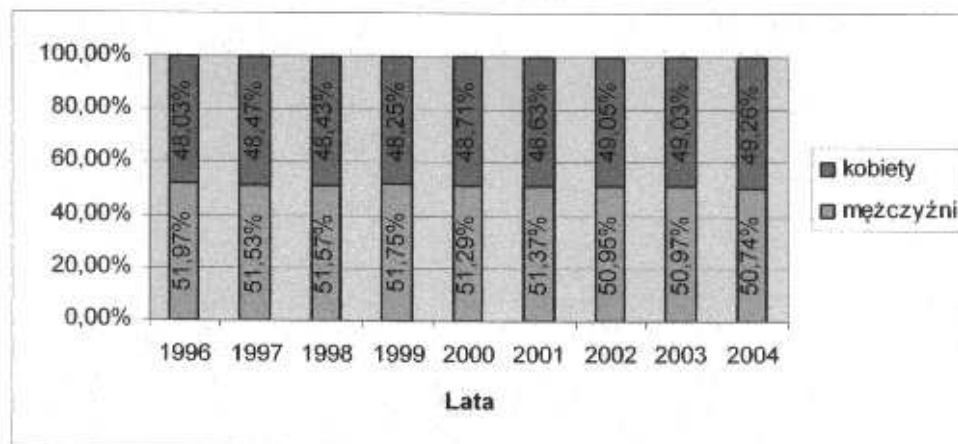

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Regionalnych

Z powyższego wykresu wynika, że w strukturze ludności systematycznie spada udział osób w wieku przedprodukcyjnym. W roku 1996 osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 30,13% ogółu ludności, natomiast w roku 2004 już tylko 21,80% ogółu. Zauważalny jest natomiast wzrost udziału osób w wieku produkcyjnym. W roku 1996 osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 66,88 % ogółu ludności natomiast w roku 2004 udział tej grupy ludności stanowił 66,96 % ogółu mieszkańców.

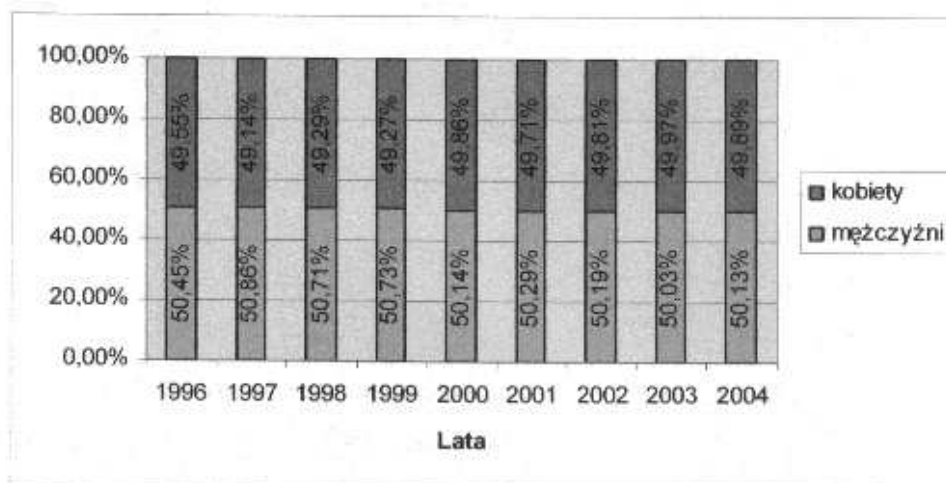
Struktura ludności ze względu na płeć w poszczególnych przedziałach wiekowych (przedprodukcyjny, produkcyjny, poprodukcyjny) przedstawiona została na poniższych wykresach:

Wykres 4-5. Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Regionalnych

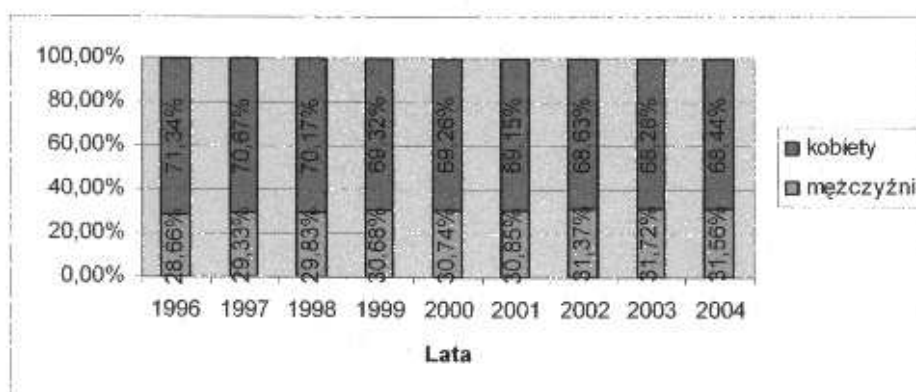
Wykres 4-6. Struktura ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Regionalnych

W strukturze ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym większą grupę stanowią mężczyźni, podczas gdy wśród ludności w wieku poprodukcyjnym znaczną większość stanowią kobiety.

Wykres 4-7. Struktura ludności w wieku poprodukcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Regionalnych

Analiza struktury ludności pod względem wykształcenia została przeprowadzona na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2002 r. Uwzględniono ludność z terenu województwa łódzkiego, gmin miejskich, powiatu rawskiego oraz Rawy Mazowieckiej z podziałem wykształcenia na następujące kategorie: wyższe, policealne, średnie (zawodowe i ogólnokształcące), zasadnicze zawodowe oraz podstawowe ukończone. Pozostała część ludności (nie ujęta w poniższym zestawieniu) dotyczy grupy bez wykształcenia szkolnego, bez wykształcenia podstawowego oraz o nieustalonym wykształceniu. W poniższej tabeli przedstawione zostały liczby ludności z uwzględnieniem wykształcenia.

Tabela 4-2. Liczba mieszkańców wg poziomu wykształcenia w 2002 roku.

Wykształcenie	Ogółem	Wyższe	policealne	Średnie		zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone
				zawodowe	Ogólnokształcące		
woj. łódzkie	2 253 420	208 100	69 830	428 422	215 373	473 350	726 945
% ogółu		9,23%	3,10%	19,01%	9,56%	21,01%	32,26%
mężczyźni	1 062 329	88 946	17 491	214 417	64 428	289 891	334 306
% ogółu	47,14%	42,74%	25,05%	50,05%	29,91%	61,24%	45,99%
kobiety	1 191 091	119 154	52 339	214 005	150 945	183 459	392 639
% ogółu	52,86%	57,26%	74,95%	49,95%	70,09%	38,76%	54,01%
gminy miejskie	1 320 579	164 060	49 160	283 598	164 659	242 636	351 368
% ogółu		12,42%	3,72%	21,48%	12,47%	18,37%	26,61%
mężczyźni	605 421	71 690	12 591	142 976	50 639	145 268	154 471
% ogółu	45,85%	43,70%	25,61%	50,42%	30,75%	59,87%	43,96%
kobiety	715 158	92 370	36 569	140 622	114 020	97 368	196 897
% ogółu	54,15%	56,30%	74,39%	49,58%	69,25%	40,13%	56,04%
powiat rawski	41 986	2 477	1 108	7 265	2 217	9 746	15 759
% ogółu		5,90%	2,64%	17,30%	5,28%	23,21%	37,53%
mężczyźni	20 724	926	242	3 609	553	6 072	7 881
% ogółu	49,36%	37,38%	21,84%	49,68%	24,94%	62,30%	50,01%
kobiety	21 262	1 551	866	3 656	1 664	3 674	7 878
% ogółu	50,64%	62,62%	78,16%	50,32%	75,06%	37,70%	49,99%
Rawa Mazowiecka	15 266	1 665	684	3 343	1 449	3 212	4 222
% ogółu		10,91%	4,48%	21,90%	9,49%	21,04%	27,66%
mężczyźni	7 332	639	147	1 752	384	2 013	2 088
% ogółu	48,03%	38,38%	21,49%	52,41%	26,50%	62,67%	49,46%
kobiety	7 934	1 026	537	1 591	1 065	1 199	2 134
% ogółu	51,97%	61,62%	78,51%	47,59%	73,50%	37,33%	50,54%

Źródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002 – Województwo Łódzkie

Z powyższych danych wynika, że wśród ludności w wieku 13 lat i więcej, zamieszkującej na terenie Rawy Mazowieckiej, największą grupę stanowią osoby z wykształceniem podstawowym, średnim zawodowym oraz zasadniczym zawodowym.

Wykształcenie wyższe posiada 10,91% ludności. Jest to wartość wyższa od wskaźnika dla województwa oraz powiatu rawskiego, natomiast niższa niż w gminach miejskich województwa. Wśród ludności z terenu miasta, w analizowanym przedziale wiekowym, kobiety stanowią 51,97% ludności, natomiast udział kobiet z wykształceniem wyższym wśród osób posiadających takie wykształcenie stanowi 61,62%. Dla gmin województwa łódzkiego kobiety stanowią 54,15% ludności, natomiast kobiety z wykształceniem wyższym stanowią 56,30% ludności z takim wykształceniem.

4.3.4 Przyrost naturalny (tendencje)

Analiza przyrostu naturalnego³ na terenie miasta Rawa Mazowiecka dotyczy lat 1996 – 2004. Poniższa tabela przedstawia dane liczbowe dotyczące przyrostu naturalnego w poszczególnych latach.

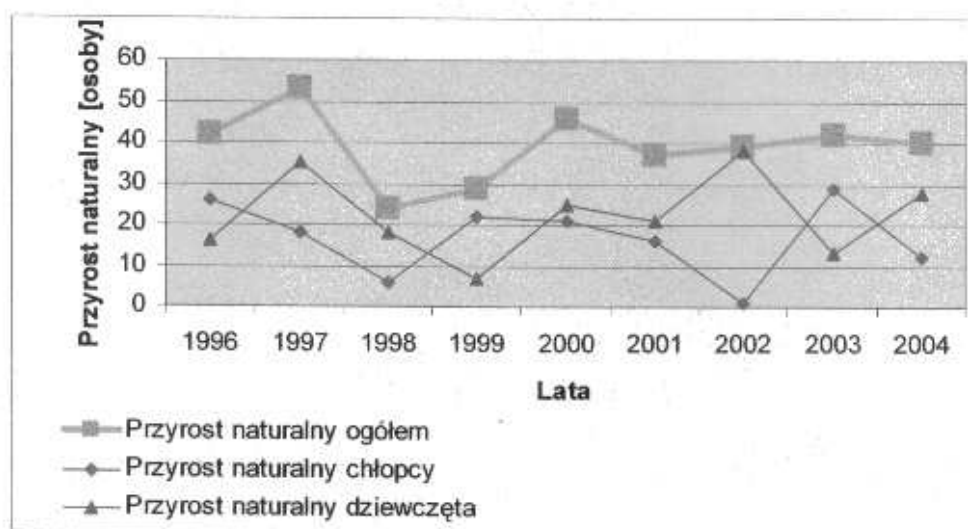
Tabela 4-3. Przyrost naturalny w latach 1996 - 2003

Nazwa	Lata								
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Przyrost naturalny ogółem	42	53	24	29	46	37	39	42	40
Przyrost naturalny chłopcy	26	18	6	22	21	16	1	29	12
Przyrost naturalny dziewczęta	16	35	18	7	25	21	38	13	28

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Dla analizowanego okresu najwyższy przyrost naturalny odnotowano w roku 1997, natomiast najniższy wskaźnik przyrostu naturalnego dotyczy roku 1998. Tendencje w zakresie przyrostu naturalnego ogółem oraz w podziale na chłopców i dziewczęta przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4-8. Przyrost naturalny w latach 1996 - 2004

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Regionalnych

Dla Rawy Mazowieckiej, w roku 2004, przyrost naturalny na 1000 ludności wyniósł (2,3 osoby), podczas gdy dla województwa wyniósł (-3,1 osób), dla miast województwa (-3,2 osoby), dla powiatu rawskiego (-0,3 osoby).

4.3.5 Napływ i odpływ ludności - tendencje

Oprócz przyrostu naturalnego liczba ludności uzależniona jest od napływu i odpływu osób z terenu miasta. Zmiany te w ujęciu ilościowym przedstawia tabela 4-4.

³ Różnica pomiędzy liczbą urodzeń i liczbą zgonów

Tabela 4-4. Migracje

Lata	2000	2001	2002	2003	2004
Zameldowania	165	140	180	141	163
Wymeldowania	216	223	222	250	231

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Jak wynika z powyższych danych, w poszczególnych latach, liczba ludności napływającej była niższa od odpływu mieszkańców. Dla analizowanego okresu najmniejsze ilości osób napływających wystąpiły roku 2001, a następnie roku 2003, natomiast największa liczba zanotowana została w roku 2002. Odpływ ludności był najniższy w roku 2000, natomiast najwyższy w roku 2003. W roku 2003 wystąpiła największa różnica pomiędzy odpływem i napływem ludności.

4.3.6 Zasoby ludzkie - rynek pracy

W roku 2003 liczba osób w wieku produkcyjnym, wg faktycznego miejsca zamieszkania, wynosiła 11 856, tj. 66,67% ogółu ludności. Poniższa tabela przedstawia liczbę ludności z uwzględnieniem podziału na osoby będące w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Tabela 4-5. Liczba ludności z uwzględnieniem wieku

Nazwa	1996 r.	1997 r.	1998 r.	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.
Ogółem	18 315	18 392	18 422	18 461	17 999	17 879	17 853	17 784	17 765
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	5 519	5 358	5 071	4 947	4 718	4 454	4 222	3 983	3 873
mężczyźni	2 868	2 761	2 615	2 560	2 420	2 288	2 151	2 030	1 965
kobiety	2 651	2 597	2 456	2 387	2 298	2 166	2 071	1 953	1 908
Ludność w wieku produkcyjnym	11 149	11 336	11 591	11 695	11 433	11 535	11 699	11 856	11 896
mężczyźni	5 625	5 765	5 878	5 933	5 733	5 801	5 872	5 932	5 963
kobiety	5 524	5 571	5 713	5 762	5 700	5 734	5 827	5 924	5 935
Ludność w wieku poprodukcyjnym	1 175	1 200	1 235	1 261	1 848	1 890	1 326	1 328	1 996
mężczyźni	472	498	525	558	568	583	606	617	630
kobiety	1 175	1 200	1 235	1 261	1 280	1 307	1 326	1 328	1 366

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Stopa bezrobocia obliczona dla całego powiatu rawskiego na przestrzeni lat 2000 – 2005 była najniższa w roku 2000 (13,7%). Najwyższą stopę bezrobocia zanotowano w roku 2003 (16,6%). Od roku 2003 widoczny jest spadek stopy bezrobocia, w czerwcu 2005 wyniosła ona 14,0%

Tabela 4-6. Stopa bezrobocia w powiecie rawskim.

Lata	2000	2001	2002	2003	2004	VI 2005
Powiat rawski	13,7%	14,6%	15,0%	16,6%	14,4%	14,0%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej

Wg stanu na dzień 30.06.2005 r. liczba osób bezrobotnych na terenie miasta Rawa Mazowiecka wynosiła 1 296, podczas gdy łączna liczba osób bezrobotnych na terenie powiatu rawskiego wyniosła 3 010. Wśród osób bezrobotnych zamieszkałych w Rawie Mazowieckiej liczba kobiet wyniosła 599. W strukturze osób bezrobotnych wyróżnić można trzy grupy osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Liczba osób bezrobotnych w tych grupach wynosiła:

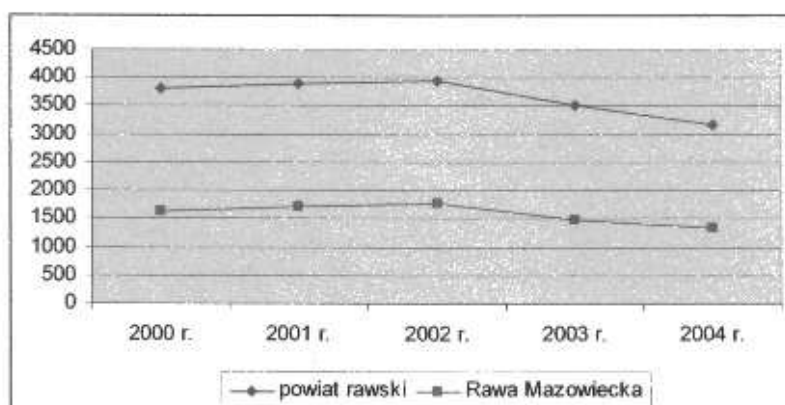
- osoby do 25 roku życia oraz do 27 roku z wykształceniem wyższym: 332
- osoby długotrwale bezrobotne: 759
- osoby powyżej 50 roku życia: 255

Z powyższych danych wynika, że znaczną grupę osób bezrobotnych stanowią długotrwale bezrobotni (58,56 % ogółu). Osoby do 25 roku życia oraz do 27 roku życia z wykształceniem wyższym stanowią 25,62 % ogółu, natomiast osoby powyżej 50 roku życia 19,68% liczby osób bezrobotnych.

Analizując dane z lat 2000 – 2004 zauważyć można, że liczba osób bezrobotnych wzrastała od roku 2000 do 2002, kiedy to wynosiła 1 779. W kolejnych latach następował systematyczny spadek liczby

osób bezrobotnych. Podobna tendencja zmian liczby osób bezrobotnych nastąpiła w przypadku powiatu rawskiego. Zostało to uwidocznione na poniższym wykresie.

Wykres 4-9. Liczba osób bezrobotnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Rawie Mazowieckiej

Struktura bezrobocia na terenie powiatu rawskiego oraz miasta Rawa Mazowiecka przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 4-7. Liczba i struktura osób bezrobotnych w latach 2000 - 2004

Jednostki wg podziału terytorialnego	Zarejestrowani bezrobotni wg wybranych kategorii										
	Ogółem	w tym									
		Kobiety	jako % bezrobotnych ogółem	Z prawem do zasiłku	jako % bezrobotnych ogółem	Zwolnieni z przyczyn dot. zakładu pracy	jako % bezrobotnych ogółem	W wieku 18-44 lata	jako % bezrobotnych ogółem	Powyżej 12 m-cy	jako % bezrobotnych ogółem
STAN NA DZIEŃ 31.12.2004											
Ogółem powiat rawski	3151	1431	45,41%	332	10,54%	48	1,52%	2278	72,29%	1640	52,05%
Miasto Rawa Mazowiecka	1323	618	46,71%	194	14,66%	19	1,44%	881	66,59%	561	42,40%
STAN NA DZIEŃ 31.12.2003											
Ogółem powiat rawski	3508	1572	44,81%	341	9,72%	99	2,82%	2603	74,20%	1961	55,90%
Miasto Rawa Mazowiecka	1479	666	45,03%	173	11,70%	53	3,58%	1004	67,88%	742	50,17%
STAN NA DZIEŃ 31.12.2002											
Ogółem powiat rawski	3939	1896	48,13%	360	9,14%	105	2,67%	3073	78,01%	2168	55,04%
Miasto Rawa Mazowiecka	1779	874	49,13%	171	9,61%	49	2,75%	1315	73,92%	875	49,18%
STAN NA DZIEŃ 31.12.2001											
Ogółem powiat rawski	3881	1873	48,26%	484	12,47%	150	3,86%	3040	78,33%	2092	53,90%
Miasto Rawa Mazowiecka	1701	810	47,62%	248	14,58%	78	4,59%	1232	72,43%	809	47,56%
STAN NA DZIEŃ 31.12.2000											
Ogółem powiat rawski	3797	1884	49,62%	1005	26,47%	589	15,51%	3061	80,62%	1450	38,19%
Miasto Rawa Mazowiecka	1638	806	49,21%	514	31,38%	348	21,25%	1230	75,09%	531	32,42%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej

Z powyższych danych wynika, że udział liczby osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w analizowanym okresie), w przypadku Rawy Mazowieckiej był niższy od wskaźnika dla powiatu rawskiego, lecz wzrastał od roku 2000 do roku 2003. W roku 2004 zanotowano spadek udziału osób bezrobotnych, zaliczanych do tej grupy, w ogólnej liczbie bezrobotnych. Osoby bezrobotne w wieku 18 - 44 lat, zamieszkałe na terenie Rawy Mazowieckiej, w roku 2004 stanowiły 66,59 % ogółu. Jest to udział niższy niż obliczony dla całego powiatu. W analizowanym okresie znacznemu zmniejszeniu uległ udział osób bezrobotnych zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Dla Rawy Mazowieckiej wskaźnik ten wynosił 21,25 % w roku 2000, natomiast w roku 2004 wyniósł 3,58%, jednak w analizowanym okresie był wyższy od wskaźnika dla powiatu. Osoby bezrobotne z terenu Rawy Mazowieckiej posiadające prawo do zasiłku najmniejszą część ogółu bezrobotnych stanowiły w roku 2002, największą zaś w roku 2000. Udział kobiet wśród osób bezrobotnych nie przekraczał w analizowanym okresie poziomu 50% zarówno w przypadku miasta jak też całego powiatu rawskiego.

W celu poprawy sytuacji na rynku pracy podejmowane są przez Powiatowy Urząd Pracy działania mające na celu aktywizację bezrobotnych. W związku z tym, że limit środków, jakimi dysponuje Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej, przyznawany w ramach algorytmu, nie jest wystarczający w stosunku do potrzeb, instytucja ta podejmuje także działania w celu pozyskania środków finansowych w ramach programów i projektów ze środków EFS i z rezerwy Marszałka Województwa Łódzkiego oraz z rezerwy Ministra Gospodarki i Pracy.

Kwota środków Funduszu Pracy na realizację aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w poszczególnych latach wraz z liczbą osób objętych poszczególnymi formami oddziaływania na rynek pracy oraz efektywnością działań przedstawiona została w tabeli 4-8.

Tabela 4-8. Kwoty środków Funduszu Pracy na realizację aktywnych form przeciwdziałaniu bezrobociu, liczba osób objęta poszczególnymi działaniami oraz efektywność tych działań.

Wyszczególnienie	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.	VI 2005 r.
Kwota środków Funduszu Pracy na realizację aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu [zł]	1.156.593	692.400	524.629,16	1.885.826	1.687.600	1.804.742
Tworzenie miejsc pracy ze środków Funduszu Pracy	290	147	223	608	699	302
Prace interwencyjne						
liczba osób	143	74	86	348	113	24
efektywność	88,60%	85,70%	88,40%	89,60%	82%	
Roboty publiczne						
liczba osób	19	12	3	23	30	39
efektywność	31,20%	85,70%	33,30%	35%	35%	
Przygotowanie do zawodu w miejscu pracy	-	-	-	-	-	5
Refundacja kosztów dojazdu	-	-	-	-	51	20
Aktywizacja zawodowa absolwentów						
Staż						
liczba osób	69	53	105	184	283	64
efektywność	54,90%	51,00%	61,60%	62,90%	62,90%	
umowy absolwenckie						
liczba osób	33	6	8	39	2	0
efektywność	86,60%	100%	100%	97,40%	100%	
zatrudnienie socjalne						
liczba osób	-	-	10	-	-	-
efektywność			100%			
szkolenia i przekwalifikowania						
liczba osób	71	77	91	219	251	59
efektywność	65,30%	51,80%	83,50%	42%	53,80%	

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej.

Oprócz ww. działań udzielane są pożyczki i dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz na utworzenie dodatkowych miejsc pracy.

Z powyższych danych wynika, że efektywność poszczególnych działań jest zróżnicowana. Najwyższy stopień efektywności charakteryzuje aktywizację zawodową absolwentów – umowy absolwenckie. Dla tej formy efektywność wahała się w przedziale 86,60% do 100%. W przeważającej większości lat analizowanego okresu najniższe wskaźniki efektywności dotyczą robót publicznych, jednak liczba osób objętych tą formą aktywizacji była niewielka w porównaniu do pozostałych działań.

Liczba ofert pracy jakimi dysponował Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 4-9. Liczba ofert pracy, jakimi dysponował Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej.

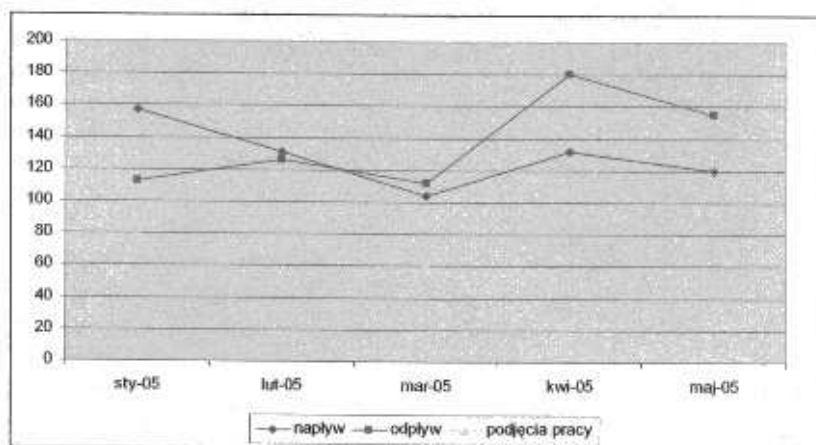
Wyszczególnienie	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.	VI 2005 r.
Liczba ofert pracy będących w dyspozycji PUP	975	979	1026	1769	1365	729

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej.

Liczba ofert pracy wzrastała od roku 2000 do roku 2003. W roku 2004 liczba ofert pracy zmalała i wynosiła 1 365.

Podjęcie pracy jest jednym z czynników mających wpływ na zmianę liczby osób bezrobotnych. Odływ liczby osób bezrobotnych, oprócz podjęcia pracy, jest także wynikiem wyłączenia z braku gotowości do podjęcia pracy. Analiza zmiany liczby osób bezrobotnych od stycznia do maja 2005 r. wykazała, że w miesiącu styczniu i lutym przybywało więcej bezrobotnych niż ubywało. Od miesiąca marca 2005 r. zanotowano większe ubytki liczby osób bezrobotnych w porównaniu z bezrobotnymi przybywającymi. Poniższy wykres przedstawia zmiany liczby osób bezrobotnych z uwzględnieniem liczby osób podejmujących pracę.

Wykres 4-10. Zmiany liczby osób bezrobotnych

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej, Statystyka powiatu rawskiego

4.4. Baza ekonomiczna miasta

4.4.1 Podmioty gospodarcze - liczba i struktura

Wg stanu na dzień 05.07.2005 roku na terenie Rawy Mazowieckiej, w systemie REGON zarejestrowanych było 2 285 jednostek gospodarczych. W ciągu ostatnich lat można zauważyć systematyczny wzrost ilości przedsiębiorstw w mieście, w 2004 r. – 2 234, w 2003 r. – 2 176, w 2002 r. – 2 152, w 2001 – 2 051, a w 2000 r. było ich 1 995. Liczba przedsiębiorstw prywatnych od roku 2000 do roku 2003 wzrosła o 153 jednostki.

Tabela 4-10. Miasto Rawa Mazowiecka - jednostki gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON z podziałem na sektor publiczny i prywatny

Lata	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.
Ogółem	1995	2051	2152	2176	2201
Sektor publiczny					
jednostki ogółem	57	66	82	85	85
jednostki prawa budżetowego państwowe i komunalne ogółem	44	51	57	59	58
przedsiębiorstwa państwowe	2	2	2	2	2
spółki prawa handlowego	1	2	2	2	2
spółki z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	0	0	0
gospodarstwa pomocnicze	2	1	1	1	1
Sektor prywatny					
jednostki ogółem	1938	1985	2070	2091	2116
osoby fizyczne	1671	1697	1784	1796	1816
spółki prawa handlowego	36	42	48	56	62
spółki z udziałem kapitału zagranicznego	13	13	13	14	15
spółdzielnie	11	9	9	9	9
fundacje	1	1	1	2	2
stowarzyszenia i organizacje społeczne	17	23	22	24	25

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Pod względem liczby jednostek gospodarczych przeważająca większość należy do sektora prywatnego. W roku 2004 sektor prywatny tworzyło około 96 % ogólnej liczby podmiotów gospodarczych.

Analizując strukturę firm pod względem poszczególnych sekcji zauważyć można, że wśród firm prowadzących działalność gospodarczą największą liczbę, w roku 2004, stanowiły jednostki zajmujące się handlem i naprawami (sekcja G wg klasyfikacji PKD). Liczba tych firm wynosiła 857 w roku 2000, natomiast w roku 2004 wynosiła 933. Udział procentowy tych jednostek stanowił 42,4% ogółu w roku 2004. Udział procentowy tej grupy firm na terenie miasta jest wyższy niż średnia dla województwa. Sytuacja taka jest uwarunkowana przestrzennym układem przedsiębiorstw na terenie województwa, gdzie największa koncentracja przedsiębiorstw zlokalizowana jest w jego centralnej części, ze szczególną dominacją Łodzi. Miasto Rawa Mazowiecka zlokalizowane jest na terenie powiatu zaliczanego do grupy powiatów skupiających najmniejszą część przedsiębiorstw województwa. Charakterystyczną cechą tej grupy powiatów jest powstawanie nowych przedsiębiorstw głównie w miastach oraz dominacja firm handlowych, których udział stanowi ponad 40%. W przypadku całego województwa udział firm handlowych stanowi ok. 35,9%.

Według stanu na dzień 05.07.2005 r., w ewidencji działalności gospodarczej, prowadzonej przez Urząd Miasta Rawa Mazowiecka zarejestrowanych było 2285 jednostek gospodarczych. Z porównania danych gromadzonych przez Urząd Miasta widać, że liczba firm transportowych oraz usługowych na terenie miasta w porównaniu z rokiem 2004 wzrosła odpowiednio o 18,18% oraz 5,61%, podczas gdy łączna liczba firm wzrosła o 2,28%. Dla analizowanego okresu wzrosła również liczba firm produkcyjnych oraz handlowych. Zmalała natomiast liczba jednostek zajmujących się gastronomią. Liczba firm zaliczanych do ww. kategorii oraz zmiana procentowa w porównaniu do roku poprzedniego przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 4-11. Miasto Rawa Mazowiecka – liczba jednostek gospodarczych.

Rodzaj działalności	2004 r.	2005 r. (05.07.2005)	Zmiana [%]
Handel	1132	1136	0,35%
Produkcja	111	114	2,70%
Usługi	784	828	5,61%
Gastronomia	163	155	-4,91%
Transport	44	52	18,18%

Źródło: Dane Urzędu Miasta Rawa Mazowiecka

Sieć handlowa

W końcu roku 2003, na terenie Rawy Mazowieckiej funkcjonowało 386 sklepów. Liczba ta jest niższa niż w roku poprzedzającym, która wynosiła 396. W latach 2000 – 2001 liczba sklepów wynosiła odpowiednio: 346 oraz 376.

Liczba osób pracujących w sklepach na terenie Rawy Mazowieckiej, w roku 2003, wynosiła 778 osób. Jest to liczba niższa niż w latach poprzedzających (2001 – 2002), w których zatrudnionych było odpowiednio 810 i 821 osób.

Uzupełnienie infrastruktury handlowej stanowią targowiska. Na terenie miasta funkcjonują dwa targowiska stałe o łącznej powierzchni 7 474 m². Liczba stałych punktów sprzedaży na tych targowiskach wynosi 144.

Miasto Rawa Mazowiecka wraz z otaczającym je regionem posiada tradycje gospodarcze związane z przemysłem spożywczym, głównie z przetwórstwem mięsa oraz przetwórstwem owoców i warzyw. Dodatkowo w sferze gospodarczej znaczący udział stanowi przemysł maszynowy i lekki. Miasto jest stolicą powiatu, gdzie istnieje duży potencjał produkcyjny, związany z wielohektarowymi gospodarstwami sadowniczymi oraz uprawami warzyw. Wiele zakładów przemysłowych powstało w Rawie Mazowieckiej w ostatnich latach. Prężnie rozwijają się m.in. firmy z udziałem kapitału zagranicznego (belgijski, angielski, włoski).

Ze względu na korzystną lokalizację, w istniejącym oraz planowanym układzie komunikacyjnym kraju, Rawa Mazowiecka jest dogodnym miejscem do lokowania przedsiębiorstw i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju zaplecza logistyczno-magazynowego.

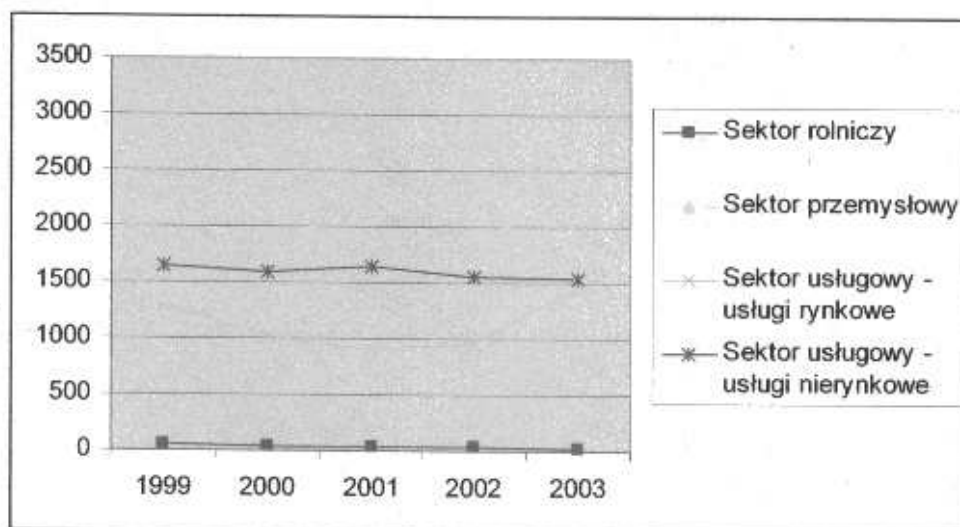
4.4.2 Zatrudnienie

W roku 1999 liczba osób pracujących na terenie miasta, ogółem wynosiła 6 062. Do roku 2001 liczba osób pracujących uległa zmniejszeniu i w roku 2001 wynosiła 4 415 osób. W latach 2002 -2003 zanotowano wzrost liczby osób pracujących. W latach 1999 – 2003 zmianie ulegały proporcje pomiędzy zatrudnieniem w sektorze prywatnym i publicznym. W roku 1999 w sektorze publicznym zatrudnionych było 40,56 %, po czym wzrosło do poziomu 50,01% w roku 2001. W kolejnych latach zmalał udział osób zatrudnionych w sektorze publicznym i w roku 2003 wynosił 39,70 %.

Analiza struktury zatrudnienia w sektorach: usługowym, przemysłowym i rolniczym wykazała, że w latach 1999 – 2003 największa liczba osób zatrudniona była w sektorze przemysłowym, pomimo znacznego zmniejszenia zatrudnienia w tym sektorze w latach 2000 – 2001. Zatrudnienie w sektorze usługowym – usługi nierynkowe, w analizowanym okresie ulegało nieznacznym zmianom ilościowym. Bardziej znaczące zmiany w zatrudnieniu w sektorze usługowym dotyczą usług rynkowych, gdzie liczba osób zatrudnionych ulegała zmniejszeniu do roku 2001, po czym ponownie wzrastała i w roku 2003 wynosiła 1 456 osób. Udział osób zatrudnionych w sektorze rolniczym, w porównaniu do pozostałych sektorów, jest nieznaczny.

Tendencje w zatrudnieniu w poszczególnych sektorach zostały przedstawione na wykresie 4-11.

Wykres 4-11. Zatrudnienie w poszczególnych sektorach

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Usługi nierynkowe to sekcje L, M i N wg Polskiej Klasyfikacji Działalności (L. administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne, M. edukacja, N. ochrona zdrowia i pomoc społeczna).

Liczba osób zatrudnionych w poszczególnych sektorach, z uwzględnieniem liczby pracujących kobiet, została przedstawiona w tabeli 4-12.

Tabela 4-12. Liczba osób zatrudnionych w latach 1999 - 2003

Lata	1999	2000	2001	2002	2003
Pracujący ogółem	6062	4754	4415	4476	5169
W tym: kobiety	3383	2762	2588	2570	2904
Sektor rolniczy	46	40	35	29	18
W tym: kobiety	21	21	19	15	8
Sektor przemysłowy	3093	2119	1848	1925	2153
W tym: kobiety	1534	1042	882	893	1017
Sektor usługowy - usługi rynkowe	1280	1012	892	970	1456
W tym: kobiety	585	514	449	476	713
Sektor usługowy - usługi nierynkowe	1643	1583	1640	1552	1542
W tym: kobiety	1243	1185	1238	1186	1166
Sektor publiczny	2459	2323	2208	2092	2052
W tym: kobiety	1517	1423	1411	1354	1322
Sektor prywatny	3603	2431	2207	2384	3117
W tym: kobiety	1866	1339	1177	1216	1582

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Większą część osób pracujących stanowią kobiety. W roku 2003 udział kobiet wśród pracujących ogółem stanowił 56,18 %. W poszczególnych sektorach, najwyższy udział kobiet dotyczy sektora usługowego – usług nierynkowych. Udział kobiet wśród zatrudnionych w tym sektorze przekracza 70 %. W poniższej tabeli przedstawione zostało zestawienie liczby firm zatrudniających powyżej 10-ciu pracowników wg liczby osób zatrudnionych.

Tabela 4-13. Liczba przedsiębiorstw wg wielkości zatrudnienia

Liczba firm	Liczba zatrudnionych
4	powyżej 200
3	od 151 do 200
5	od 101 do 150
22	od 51 do 100
66	od 10 do 50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Rawa Mazowiecka

4.4.3 Dochody i wydatki budżetu

Dochody budżetu Rawy Mazowieckiej w roku 1999 ogółem wynosiły 19 712 565 zł. Na dochody budżetu składają się dochody własne, dochody z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, subwencje, dotacje z budżetu państwa, funduszy celowych, porozumień jednostek samorządu terytorialnego oraz środki na dofinansowanie zadań ze źródeł pozabudżetowych.

W roku 1999 dochody własne stanowiły 56,07% kwoty dochodów ogółem. W kolejnych latach dochody ogółem wzrastały, przy czym udział dochodów własnych wzrósł w roku 2000, po czym spadł do poziomu 53,57% w roku 2001. W kolejnych latach udział dochodów własnych w dochodach ogółem stawał się coraz wyższy i w roku 2003 osiągnął poziom 60,51%. Poniższa tabela przedstawia zestawienie kwot dochodu budżetu miasta na tle dochodów budżetów gmin województwa łódzkiego w latach 1999 – 2003.

Tabela 4-14. Dochody budżetu miasta i gmin województwa łódzkiego w latach 1999 - 2003

Nazwa	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Rawa Mazowiecka					
Dochody ogółem	19 712 565	20 508 806	22 188 803	23 890 048	27 450 331
Dochody własne	11 053 107	11 545 757	11 885 828	13 359 534	16 609 572
% dochodu ogółem	56,07%	56,30%	53,57%	55,92%	60,51%
województwo łódzkie					
Dochody ogółem	3 334 335 542	3 636 076 086	3 897 047 097	4 089 818 866	4 111 549 713

Dochody własne	1 635 953 638	1 797 693 291	1 910 761 413	2 025 273 176	2 099 419 609
% dochodu ogółem	49,06%	49,44%	49,03%	49,52%	51,06%

Źródło. GUS, Bank Danych Regionalnych

Z powyższych danych wynika, że udział dochodów własnych w dochodach ogółem jest wyższy w przypadku miasta w porównaniu z dochodami ogółem dla województwa. Udział dochodów Rawy Mazowieckiej w dochodach ogółem dla województwa łódzkiego, dla lat 1999 – 2003, był najwyższy w roku 2003 i stanowił 0,67% ogółu dochodów, podczas, gdy w latach poprzednich wahał się na poziomie 0,56 – 0,59%. W roku 2004 zrealizowane dochody budżetu miasta wyniosły 31 241 606 zł i stanowiły 104% planowanych dochodów. Dochody zrealizowane w roku 2004 były także wyższe niż w roku poprzednim.

Wydatki z budżetu miasta, w latach 1999 – 2003, przewyższały dochody. Największa różnica pomiędzy wydatkami a dochodami dotyczyła roku 2001, w którym wydatki były wyższe od kwoty dochodów o 14,47%. W roku 2002 kwota wydatków była wyższa od dochodów o 0,03%. Natomiast w roku 2003 wydatki stanowiły 94,73% dochodów. Łączne dochody budżetów dla województwa łódzkiego jak również gmin miejskich z terenu województwa były niższe od wydatków w analizowanym okresie, jednak w roku 2003 zauważalne jest zmniejszenie poziomu rozbieżności pomiędzy dochodami i wydatkami jednostek samorządu terytorialnego. Poniższa tabela przedstawia zestawienie kwot dochodu i wydatków dla miasta na tle województwa łódzkiego z wyszczególnieniem miast.

Tabela 4-15. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Nazwa	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Rawa Mazowiecka					
dochody ogółem	19 712 565	20 508 806	22 188 803	23 890 048	27 450 331
wydatki ogółem	20 130 048	21 311 064	25 399 491	23 896 032	26 002 738
deficyt/nadwyżka	-417 483	-802 258	-3 210 688	-5 984	1 447 593
jako % dochodu	-2,12%	-3,91%	-14,47%	-0,03%	5,27%
województwo łódzkie – razem					
dochody ogółem	3 334 335 542	3 636 076 086	3 897 047 097	4 089 818 866	4 111 549 713
wydatki ogółem	3 366 086 493	3 744 164 319	4 066 783 947	4 226 101 230	4 145 509 769
deficyt/nadwyżka	-31 750 951	-108 088 233	-169 736 850	-136 282 364	-33 960 056
jako % dochodu	-0,95%	-2,97%	-4,36%	-3,33%	-0,83%
województwo łódzkie – gminy miejskie					
dochody ogółem	2 117 236 178	2 310 753 303	2 470 338 276	2 503 480 491	2 488 941 629
% dochodów woj.	63,50%	63,55%	63,39%	61,21%	60,54%
wydatki ogółem	2 166 862 422	2 432 614 373	2 649 076 741	2 696 830 527	2 525 022 692
deficyt/nadwyżka	-49 626 244	-121 861 070	-178 738 465	-193 350 036	-36 081 063
jako % dochodu	-2,34%	-5,27%	-7,24%	-7,72%	-1,45%

Źródło. Obliczenia własne na podstawie danych GUS, Bank danych regionalnych

W przypadku województwa łódzkiego dochody budżetu na jednego mieszkańca wyniosły 1 389 zł, w roku 2003, podczas gdy kwota wydatków na mieszkańca wyniosła 1 378 zł. Wartości te są niższe od wartości obliczonych dla miasta Rawa Mazowiecka, gdzie kwota dochodu na jednego mieszkańca wyniosła 1 539 zł, natomiast wysokość wydatków 1 458 zł. Dla Rawy Mazowieckiej kwota wydatków inwestycyjnych przypadająca na jednego mieszkańca wyniosła 204 zł, natomiast dla województwa 244 zł.

Porównanie dochodów budżetu miasta Rawa Mazowiecka w roku 2004 z planowanymi dochodami na rok 2005 (wg stanu na 30.11.2005 r.) przedstawia poniższa tabela:

Tabela 4-16. Dochody budżetu miasta [tys. zł]

Lata	2004 r.	2005 r.
Dochody ogółem, w tym	31 242	34 845
dochody własne	20 284	22 306
jako % dochodu ogółem	64,93%	64,01%
dotacje	3 462	5 433
jako % dochodu ogółem	11,08%	15,59%
subwencje	7 496	7 106
jako % dochodu ogółem	23,99%	20,39%

Źródło. Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

Z powyższych danych wynika, że dochody w roku 2005 będą wyższe niż w roku poprzedzającym. Planowany jest wzrost kwot dochodów własnych oraz dotacji, zmniejszeniu ulegną natomiast subwencje. Wzrost dotacji wynika głównie z przejęcia do obsługi świadczeń rodzinnych. Zmniejszenie subwencji wynika ze zmian w Ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

W porównaniu do roku 2004 na rok 2005 przewidziano wzrost udziału procentowego dochodów własnych w dochodach ogółem.

Kwoty wydatków budżetu miasta Rawa Mazowiecka według rodzajów i wybranych działów przedstawia poniższa tabela:

Tabela 4-17. Wydatki budżetu wg działów

Lata	2003 r.	2004 r.	Plan na 30.11.2005 r.
Wydatki ogółem [tys. zł]	26 003	32 884	39.172
wydatki wg rodzajów [tys. zł]			
Dotacje	1 852	1.657	2.062
wydatki bieżące jednostek budżetowych	20 521	22 972	26 174
wydatki majątkowe	3 630	8.255	10 936
wydatki wg wybranych działów [tys. zł]			
gospodarka mieszkaniowa	1 169	1 171	1.825
administracja publiczna	2 800	2 976	3.829
oświata i wychowanie	8 985	12 179	2.751
ochrona zdrowia	279	273	363
opieka społeczna/pomoc społeczna	3 724	4 561	5.702
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2 526	5 686	6.305
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 313	1 364	3.080
kultura fizyczna i sport	988	608	890

Źródło: Opracowanie: Województwo Łódzkie, Podregiony, Powiaty, Gminy 2004, Urząd Statystyczny w Łodzi oraz dane Urzędu Miasta Rawa Mazowiecka

Z porównania kwot dochodów i wydatków budżetu miasta wynika, że w roku 2004 wydatki (32 883 711 zł) przewyższyły ponownie kwotę zrealizowanych dochodów (31 241 606 zł). Różnica pomiędzy dochodami a wydatkami wyniosła (-1 642 105 zł), co stanowiło (-5,26%) dochodów. Wg stanu na dzień 30.11.2005 r. wydatki budżetu miasta (w tys. zł) wyniosą 39 172 tys., natomiast dochody 34 845 tys. W związku z czym wydatki przewyższą planowane dochody o 4 327 tys. Wynika to m.in. z planowanego znacznego zwiększenia wydatków majątkowych, które w roku 2004 wyniosły 8 255 tys., natomiast planowane na rok 2005 wynoszą 10 936 tys. Różnica pomiędzy wydatkami a dochodami pokryta zostanie głównie ze środków pochodzących z pożyczek i kredytów.

Porównując wydatki według wybranych działów zauważyć można, że od roku 2003 wzrastały kwoty wydatków na oświatę. Wydatki te stanowią największą kwotę wydatków w poszczególnych latach. Od roku 2003 znacznie wzrosły wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska, a także wydatki na pomoc społeczną.

4.4.4 Ocena infrastruktury ekonomicznej

Tereny inwestycyjne na obszarze miasta są dobrze przygotowane pod względem formalno-prawnym i infrastrukturalnym. Na terenie Rawy Mazowieckiej wytyczone zostały dwie strefy przemysłowe („Mszczonowska” oraz „Skierniewicka”). Dodatkowo Powiat Rawski utworzył na obszarze kilkudziesięciu hektarów własnych gruntów „Rawską Strefę Przedsiębiorczości”, zaś na prawie 15 ha w sąsiedztwie drogi krajowej nr 8 Warszawa – Wrocław utworzona została Rawska Podstrefa Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Strefa „Mszczonowska” o ogólnej powierzchni 22,00 ha (w tym grunty miejskie 21,60 ha) została już w znacznej części zagospodarowana. Dotychczas sprzedano grunty miejskie o łącznej powierzchni 21,36 ha. W porozumieniu z obecnymi właścicielami istnieje jeszcze możliwość nabycia gruntów na cele przemysłowe. Na obszarze strefy działa zakład opakowań plastikowych do kosmetyków oraz ubojnia trzody chlewnej. Grunty prywatne o powierzchni 0,40 ha są wykorzystywane przez właścicieli jako siedlisko z zapleczem rolno – ogrodniczym.

Przedsiębiorcy posiadający swoje nieruchomości w ww. strefie płacili w latach 2004 – 2005 oraz będą płacili w roku 2006 podatek wg następujących stawek (niższych niż na terenie pozostałej części miasta):

2004 rok:

1. Budynki związane z działalnością gospodarczą – 1,70 zł za m² powierzchni użytkowej (na pozostałym obszarze miasta obowiązywała stawka 16, 12 zł za 1 m²).
2. Grunty związane z działalnością gospodarczą - 0,27 zł za 1 m² powierzchni użytkowej (na pozostałym obszarze miasta obowiązywała stawka 0,52 zł za 1 m² powierzchni użytkowej).

2005 rok:

1. Budynki związane z działalnością gospodarczą – 6 zł za m² powierzchni użytkowej (na pozostałym obszarze miasta obowiązywała stawka 17,42 zł za 1 m²).
2. Grunty związane z działalnością gospodarczą - 0,63 zł za 1 m² powierzchni użytkowej (na pozostałym obszarze Miasta obowiązywała stawka 0,63 zł za 1 m² powierzchni użytkowej).

2006 rok:

1. Budynki związane z działalnością gospodarczą – 9 zł za m² powierzchni użytkowej (na pozostałym obszarze miasta obowiązywała będzie stawka 16,42 zł za 1 m²).
2. Grunty związane z działalnością gospodarczą - 0,63 zł za 1 m² powierzchni użytkowej bez względu na sposób zakwalifikowania w ewidencji gruntów i budynków.

Drugą strefą przemysłową jest „Skierniewicka” o powierzchni 30 ha, w tym grunty miejskie 16,84 ha. Dotychczas sprzedano grunty miejskie o powierzchni 4,36 ha, dla firmy prowadzącej produkcję i skład mebli. Do dyspozycji potencjalnych inwestorów są grunty miejskie o powierzchni 12,48 ha oraz grunty prywatne o powierzchni 13,16 ha. Grunty prywatne mogą być nabywane w drodze uzgodnień z obecnymi właścicielami.

W granicach miasta znajdują się również grunty przemysłowe o powierzchni 15,09 ha, stanowiące własność Powiatu Rawskiego, wchodzące w skład Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Na sprzedanych dotychczas gruntach o powierzchni 3,00 ha planowane jest powstanie zakładu produkcji materiałów budowlanych.

Dla zapewnienia pełnej infrastruktury na terenie ŁSSE niezbędne jest:

- doprowadzenie do granic strefy sieci wodociągowej o większych przekrojach, pozwalających na zwiększenie poboru wody do celów socjalno-bytowych i produkcyjnych,
- doprowadzenie do granic strefy sieci kanalizacji sanitarnej,
- wybudowanie energetycznej stacji podawczej i zainstalowanie kabli zasilających,
- rozprowadzenie po terenie strefy sieci rozdzielczej gazociągów przesyłowych średniego ciśnienia.

Na terenie miasta funkcjonują także instytucje stanowiące zaplecze ekonomiczne. Do tej grupy instytucji zaliczane są m.in. banki, firmy ubezpieczeniowe, itp. Na obszarze miasta usytuowane są również siedziby władz samorządowych oraz podległych im jednostek organizacyjnych. Funkcjonowanie ww. stref przemysłowych wraz z otaczającą infrastrukturą ekonomiczną stwarza korzystne warunki dla prowadzenia działalności gospodarczej na terenie miasta.

Oprócz stref i instytucji zlokalizowanych na terenie miasta potencjalni inwestorzy mogą korzystać ze wsparcia instytucji funkcjonujących w innych miejscowościach. Województwo łódzkie charakteryzuje się dużym nasyceniem organizacji i instytucji wspierających rozwój gospodarczy. Ponad 60% tych instytucji działa w miastach, z czego ponad połowa w Łodzi.

4.5. Infrastruktura techniczna

4.5.1 Komunikacja

W granicach administracyjnych miasta Rawa Mazowiecka istnieje sieć dróg publicznych gminnych o łącznej długości 42,7 km. Drogi te zaliczone zostały do kategorii Z (drogi zbiorcze) – 21,1 km, L (drogi lokalne) – 20,5 km, D (drogi dojazdowe) – 1,1 km.

W poniższej tabeli przedstawione zostały długości dróg według rodzaju nawierzchni.

Tabela 4-18. Długości ulic miasta Rawa Mazowiecka

klasa dróg	łączna długość [km]	rodzaj nawierzchni - długość [km]						
		Twarda					Gruntowa	
		ulepszona			nieulepszona			
		bitumiczna	betonowa	kostka	brukowcowa	tluczniowa	wzmocniona żwirem, żuzlem, itp.	naturalne (z gruntu rodzimego)
Z	21,1	18,7	0,3	-	-	0,4	0,2	1,5
L	20,5	8,9	0,4	0,4	-	-	6,4	4,4
D	1,1							

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

Drogi w granicach miasta w przeważającej większości posiadają nawierzchnię ulepszoną, w tym głównie bitumiczną (ponad 64% łącznej długości dróg). Nawierzchnię betonową posiada 0,7 km dróg. Wśród dróg zaliczonych do klasy L drogi gruntowe stanowią ponad 50%.

Stan techniczny dróg klasy Z i L oceniono następująco:

nawierzchnia bitumiczna

- 7% stan zły,
- 12% stan dostateczny,
- 81% stan dobry,

nawierzchnia betonowa

- 20% stan zły,
- 10% stan dostateczny,
- 70% stan dobry,

nawierzchnia z kostki

- 5% stan zły,
- 5% stan dostateczny,
- 90% stan dobry,

nawierzchnia tłuczniowa

- 30% stan zły
- 15% stan dostateczny
- 55% stan dobry

Na terenie miasta występują także 4 mosty stałe. Są to mosty w ciągu następujących ulic: Łowicka, Faworna, Warszawska, obwodnica oraz 1 most kolejowy.

Układ sieci ulic na terenie miasta przedstawiony został na rysunku 4-3.

Rysunek 4-3. Rawa Mazowiecka – układ komunikacyjny.

Źródło: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

W zakresie uwarunkowań komunikacyjnych miasta można wymienić następujące potrzeby w zakresie układu komunikacyjnego:

- zapewnienie dogodnych połączeń dla ruchu wewnętrznego pomiędzy śródmieściem, dzielnicą północną i dzielnicami południowymi,
- ukształtowanie nowej osi komunikacyjno – usługowej miasta,
- utworzenie strefy ruchu uspokojonego w obrębie najcenniejszego kulturowo obszaru śródmieścia,
- realizację dodatkowych połączeń pomiędzy istniejącymi obszarami urbanistycznymi na kierunku wschód – zachód.

Uwarunkowania zewnętrzne związane z infrastrukturą komunikacyjną wynikają głównie z położenia Rawy Mazowieckiej na głównych szlakach komunikacyjnych Warszawa – Wrocław – Praga oraz Warszawa – Łódź. Taki stan rzeczy powoduje generowanie na terenie miasta dużego ruchu tranzytowego. W kierunku Warszawa – Katowice ruch odbywa się drogą krajową nr 8, otaczającą miasto od strony wschodniej. Istniejące na tej drodze węzły komunikacyjne kierują część ruchu w stronę Łodzi bezpośrednio poprzez teren miasta. Dodatkowo część ruchu kieruje się w stronę Skierniewic, Grójca oraz Nowego Miasta. W celu rozwiązania problemu przeprowadzenia ruchu zewnętrznego w kierunku Łodzi, wybudowano obwodnicę łączącą drogę nr 8 Warszawa – Katowice z drogą nr 72 w kierunku Łodzi. Była to najważniejsza i najbardziej potrzebna z punktu widzenia układu komunikacyjnego miasta inwestycja drogowa. Pozwoli ona na odciążenie ulic miejskich z ruchu tranzytowego w kierunku Łodzi. Jej budowa współfinansowana była ze środków funduszu Phare.

Rysunek 4-4. Szlaki komunikacyjne przebiegające przez Rawę Mazowiecką

Źródło: Materiały promocyjne miasta Rawa Mazowiecka

Odległość do najbliższych dużych miast to:

Łódź	- 54 km
Warszawa	- 77 km
Tomaszów	- 33 km
Skierniewice	- 25 km

Ze względu na swoje centralne położenie, z miasta Rawa Mazowiecka można dojechać do wszystkich przejść granicznych z sąsiadującymi państwami, w czasie do max. 10 h.

Oprócz własnych środków transportu, połączenia komunikacyjne obsługiwane są przez PKS oraz Polski Express. Dworzec PKS, na terenie miasta, zlokalizowany jest przy ul. Kolejowej.

Miasto Rawa Mazowiecka leży również na trasie linii Rogowskiej Kolei Wąskotorowej, która może prowadzić transport towarów i przewóz osób. Operatorem linii jest Fundacja Polskich Kolei Wąskotorowych.

Linia ma swój początek przy stacji kolei warszawsko-wiedeńskiej Rogów. Po 29 kilometrach dojeżdża się do Rawy Mazowieckiej, gdzie istnieje układ torowy i liczne bocznicę, m.in. jedna, do byłych zakładów mięsnych, odgałęzia się za stacją Rawa Mazowiecka, a wjechać na nią można z kierunku Białej Rawskiej. Linia kolejki przebiega wzdłuż granicy stref przemysłowych.

Komunikacja lotnicza

W niedużej odległości od miasta rozważane jest utworzenie Centralnego Portu Lotniczego Skierniewice – Rawa Mazowiecka. Lokalizacja tej inwestycji jest korzystna z punktu widzenia sąsiedztwa aglomeracji łódzkiej i warszawskiej. Przewiduje się, że rozwój systemu transportowego oraz samego portu lotniczego, wpłynie na rozszerzenie zakresu oddziaływania portu lotniczego na cały kraj, z czasem przejmując część funkcji lotniska zlokalizowanego w Warszawie. Wraz z uruchomieniem inwestycji powstanie wiele możliwości rozwoju dla miasta, m.in. poprzez pełnienie funkcji zaplecza portu lotniczego.

Rysunek 4-5. Planowana lokalizacja Centralnego Portu Lotniczego

Źródło: Internet - <http://www.lotnisko.umi.lodz.pl>

4.5.2 Gospodarka wodno – ściekowa,

Miasto posiada następujące dokumenty dotyczące gospodarki wodno-ściekowej:

- Program zaopatrzenia w wodę miasta Rawa Mazowiecka - opracowanie z 2001 r.
- Program kanalizacji deszczowej dla miasta Rawa Mazowiecka - opracowanie z 2004 r.
- Program kanalizacji sanitarnej dla Miasta Rawa Mazowiecka – opracowanie z 2004 r.

Według danych GUS za rok 2003, liczba osób korzystających z sieci wodociągowej wynosiła 16 002, natomiast z sieci kanalizacyjnej korzystało 14 515 osób.

Zasoby wodne – ujęcia

Miasto Rawa Mazowiecka zaopatrywane jest w wodę z dwóch ujęć wody:

- Boguszyce
- Tatar

Ujęcie Boguszyce – zlokalizowane na lewym brzegu rzeki Rawki. Obejmuje ono trzy studnie głębinowe, z których obecnie eksploatowane są dwie o głębokości 120 i 121 m, które pokrywają ok. 70% zapotrzebowania na wodę w mieście. Woda ujmowana jest z utworów górnopaleozoicznych. Maksymalna wydajność ujęcia wynosi $Q_{max.h.} = 350 \text{ m}^3/\text{h}$. Z ujęcia w Boguszycach woda dostarczana jest do Stacji Uzdatniania Wody „Kolejowa”. Dodatkowo do SUW „Kolejowa” może zostać przyłączony otwór odwiercony na gruntach miejskich przy ul. Jeżowskiej, którego zasoby eksploatacyjne wynoszą $50 \text{ m}^3/\text{h}$. W roku 2005 oddano do użytkowania inwestycję współfinansowaną z funduszu ERDF, polegającą na modernizacji SUW, umożliwiającą zwiększenie wydajności stacji o $200 \text{ m}^3/\text{h}$, tj. do poziomu $400 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz pełne wykorzystanie możliwości ujęcia. Umożliwiło to zabezpieczenie w całości zapotrzebowania na wodę zgłaszanego przez mieszkańców oraz dla rozwijającego się przemysłu, jak również dało możliwość dostarczenia wody do odległych części miasta.

Ujęcie Tatar – zlokalizowane na prawym brzegu rzeki Rawki, obejmuje jedną studnię głębinową o głębokości 52 m., z której możliwy jest pobór wody w maksymalnej ilości $Q_{max.h.} = 102 \text{ m}^3/\text{h}$. Przy ujęciu Tatar zlokalizowana jest druga stacja uzdatniania wody o wydajności maksymalnej $102 \text{ m}^3/\text{h}$ i wydajności eksploatacyjnej $50 \text{ m}^3/\text{h}$, co jest spowodowane zbyt małą ($D_n 150$) średnicą magistrali przesyłowej, która jest przewidywana do przebudowy w przyszłości. Oprócz w/w ujęć na terenie miasta znajdują się jeszcze dwa ujęcia wody: na terenie byłych zakładów mięsnych o zasobach eksploatacyjnych $100 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz ujęcie firmy „BONETTI” Sp. z o.o. o zasobach $66 \text{ m}^3/\text{h}$. Poziom zwodociągowania miasta wynosi 89%, przy czym łączna długość sieci wodociągowej na terenie miasta wynosi 37 200 m. Pozostałe parametry sieci wodociągowej przedstawione zostały w tabeli 4-19.

Tabela 4-19. Parametry sieci wodociągowej w Rawie Mazowieckiej (stan na 31.XII. 2004)

Istniejące sieci wodociągowe	Ø 90 mm – 399 mm 12 000 m – żeliwo 10 500 m – azbesto-cement 14 700 m - PVC
Wiek istniejących sieci wodociągowych:	
poniżej 10 lat	61%
11 – 20 lat	16%
21 – 30	12%
ponad 31	11%

Źródło: Zakład Gospodarki Komunalnej w Rawie Mazowieckiej

Właściwości wody surowej (stężenie jonów żelaza, manganu, amoniaku, mętność i barwa), charakteryzują się pewnymi wahaniami podstawowych parametrów fizykochemicznych. Wykazują to także wieloletnie zbiorcze analizy parametrów wody surowej. Woda surowa poddawana jest jednak procesowi uzdatniania, dzięki czemu odpowiada wymaganiom normom dla wody przeznaczonej do spożycia.

Oczyszczalnie

Ścieki od mieszkańców oraz od przedsiębiorstw z terenu miasta Rawa Mazowiecka odbierane są poprzez system kanalizacji sanitarnej i następnie kierowane do oczyszczalni ścieków, która zlokalizowana jest na terenie gminy Rawa Mazowiecka na północ od miasta w Konopnicy – Żydomicach.

Dostarczanie ścieków odbywa się w następujący sposób:

- poprzez przepompownię ścieków PŚi zlokalizowaną przy ul. Jerozolimskiej,
- grawitacyjnie (przede wszystkim z osiedla mieszkaniowego Zamkowa Wola).

Oczyszczalnia przyjmuje również ścieki dostarczane systemem kanalizacji sanitarnej z terenów gminy Rawa Mazowiecka. Ogółem oczyszczalnia ścieków obsługuje ścieki od 21 035 RLM (równoważna liczba mieszkańców). W poniższej tabeli przedstawione zostały podstawowe informacje dotyczące sieci kanalizacji sanitarnej w Rawie Mazowieckiej.

Tabela 4-20. Parametry sieci kanalizacyjnej w Rawie Mazowieckiej (stan na 31.XII. 2004)

Długość sieci kanalizacyjnej:	
- kanały grawitacyjne	30800 m
- kanały tłoczne	374 m
- przepompownie	1 centralna + 3 sieciowe
poziom skanalizowania	87%
Istniejące sieci kanalizacyjne	Ø 200 mm – 800 mm 15 000 m – kamionka 15 800 m - PVC
Wiek istniejących sieci kanalizacyjnych:	
poniżej 10 lat	45%
11 - 20 lat	22%
21 – 30 lat	33%
powyżej 31 lat	-

Źródło: Zakład Gospodarki Komunalnej w Rawie Mazowieckiej

Obecnie nie występują znaczące problemy związane z funkcjonowaniem sieci kanalizacyjnej w Rawie Mazowieckiej. Istniejące strefy przemysłowe są przygotowane pod względem wyposażenia w sieć kanalizacyjną do odbioru zwiększonej ilości ścieków pochodzących od nowopowstających przedsiębiorstw.

Oczyszczalnia ścieków pracuje w systemie mechaniczno-biologicznym i przyjmuje ścieki bytowo-gospodarcze (za wyjątkiem ścieków mleczarskich, które oczyszczane są we własnej zakładowej oczyszczalni ścieków typu MULTIBLOK) oraz ścieki dowożone taborem asenizacyjnym.

Parametry ścieków oczyszczonych zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 4-21. Parametry ścieków oczyszczonych w 2004 r.

Parametry	Ścieki oczyszczone	
	Wartości rzeczywiste na wylocie do Rawki [mg/dm ³]	Wartości dopuszczalne wg pozwolenia wodnoprawnego [mg/dm ³]
BZT ₅	7,6	15
ChZT	23	100
zawiesina ogólna	11,8	30
N ogólny	13,3	30
P ogólny	1,5	2,0

Źródło: ZGK w Rawie Mazowieckiej oraz Operat wodno-prawny na wprowadzanie ścieków oczyszczonych z oczyszczalni ścieków w Żydomicach do rzeki Rawki

Osady powstające w procesie oczyszczania ścieków są suszone na poletkach, a następnie przewożone na składowisko odpadów w Pukininie. Średnio w oczyszczalni ścieków powstają osady w ilości ok. 3 700 kg/d.

4.5.3 Energetyka

Główny punkt zasilania w energię elektryczną położony jest w północnej części miasta. Posiada on rezerwy mocy, w związku z czym możliwa jest rozbudowa sieci oraz dalsze zwiększanie liczby odbiorców energii. Na obszarze miasta występuje sieć elektroenergetyczna średniego napięcia ze stacjami transformatorowymi w dostatecznej gęstości. Sieć jest sukcesywnie rozbudowywana w miarę postępującej zabudowy. Można zatem stwierdzić, że zaopatrzenie w energię elektryczną nie stanowi problemu o decydującym znaczeniu dla rozwoju miasta. W poniższej tabeli przedstawiono ilość gospodarstw domowych – odbiorców energii elektrycznej oraz zużycie energii w gospodarstwach domowych.

Tabela 4-22. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w Rawie Mazowieckiej.

Wyszczególnienie	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.
Ilość gospodarstw domowych, odbiorców energii elektrycznej [szt.]	6 268	6 361	6 323	6 546
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych [MW*h]/rok	10 142	10 160	10 265	10 588

Źródło: Dane GUS – Bank Danych Regionalnych oraz Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

4.5.4 Zaopatrzenie w gaz

Miasto zaopatrywane jest z gazociągu wysokiego ciśnienia Warszawa – Katowice poprzez dwie stacje redukcyjne: jedna usytuowana przy ul. Mszczonowskiej, druga przy ul. Osada Dolna.

Sieć gazownicza obejmuje większą część miasta. W 2004 r. w Rawie Mazowieckiej gaz dostarczany był do 4174 gospodarstw domowych. Długość sieci gazowej oraz liczba odbiorców została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 4-23. Odbiorcy gazu i długość sieci gazowej w Rawie Mazowieckiej

Wyszczególnienie	2001 r.	2002 r.	2004 r.
Sieć gazowa - długość czynnej sieci rozdzielczej [m]	24516	25239	32850**
Liczba odbiorców gazu [gosp.dom.]	2834	2840	4174*

* - wraz z mieszkaniami z bloków

** - wraz z przyłączami

Źródło: Dane GUS – Bank danych regionalnych oraz Urząd Miasta Rawa Mazowiecka

4.5.5 Energia ciepła

Na terenie miasta Rawa Mazowiecka znajdują się następujące rodzaje kotłowni:

- osiedlowe,
- przemysłowe i użyteczności publicznej,
- indywidualne.

Kotłownie osiedlowe eksploatowane są przez Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. Poszczególne osiedla zasilane są z następujących kotłowni (z uwagi na termomodernizację budynków nastąpiło zmniejszenie mocy w porównaniu do roku 2002):

- Osiedle „Solidarności” i Zwolińskiego o zapotrzebowaniu ciepła 6,39 MW jest zasilane w ciepło dla celów c.o. i cwu z jednej kotłowni nr 5.
- Osiedle „Zamkowa Wola” o zapotrzebowaniu ciepła 5,51 MW zasilają 3 kotłownie:
1 kotłownia gazowo-olejowa i 2 kotłownie na miał węglowy (w najbliższym czasie pozostanie tylko jedna).
- Osiedle 9-go Maja o zapotrzebowaniu ciepła 1,14 MW zasilane jest z kotłowni węglowej na osiedlu 9 Maja.

Stan techniczny kotłowni, będących w gestii ZEC-u jest oceniany na dostateczny lub dobry. Dwie kotłownie są opalane gazem ziemnym wysokometanowym (GZ-50). Jedna kotłownia na osiedlu 9 Maja opalana jest węglem (orzech). Dwie kotłownie na osiedlu Zamkowa Wola opalane są miałem węglowym. Są one wyposażone w odpyłacze cyklonowe. Kotłownie opalane gazem i miałem węglowym posiadają uzdatnienie wody sieciowej. Nie posiada jej kotłownia 9 Maja opalana węglem.

Kotłownie przemysłowe i użyteczności publicznej

Na terenie miasta Rawa Mazowiecka jest 68 kotłowni opalanych węglem i 12 kotłowni opalanych gazem.

Kotłownie indywidualne

Na terenie miasta Rawa Mazowiecka ilość kotłowni indywidualnych w domkach jednorodzinnych ocenia się na ok. 1000 szt., w tym ok. 40% opalane gazem.

Przeważająca większość kotłowni wyposażona jest w kotły żeliwne na węgiel gruby, orzech lub koks i ma charakter wbudowany. Kotłownie te nie są wyposażone w żadne urządzenia oczyszczania spalin i stanowią źródła uciążliwej, tzw. niskiej emisji. Dodatkowym ujemnym czynnikiem jest ich niska sprawność 0,5 – 0,55 zwiększająca zużycie paliwa, a więc i emisję zanieczyszczeń. Przy niskich obciążeniach w cieplejszych okresach sezonu grzewczego sprawność ta jeszcze się obniża zwiększając jednostkowe zużycie paliwa i odpowiednio emisję zanieczyszczeń. Stan techniczny kotłowni wbudowanych jest zaledwie dostateczny, nie są one w większości wyposażone w pomiary i urządzenia regulacyjne, poza pomiarem temperatury wody i ciśnienia. Nie posiadają również żadnego uzdatnienia wody obiegowej. Czynnikiem dodatnim ograniczającym emisję pyłu i SO₂ jest spalanie węgla dobrej jakości o niskiej zawartości siarki i popiołu. Oprócz tego około 1500 lokali mieszkalnych w budynkach wielorodzinnych opalanych jest piecami, które stanowią również źródło niskiej emisji zanieczyszczeń i wymagają sukcesywnej wymiany i zmiany paliwa na ekologiczne.

Dwie kotłownie ZEC-u opalane miałem węglowym wyposażone są w cyklony ograniczające emisję pyłu, są to jednak urządzenia starszej generacji, których sprawność nie przekracza 80%. Dostosowanie tych kotłowni do nowych wymagań emisyjnych wymaga ich modernizacji i wymiany urządzeń odpylających, zmniejszenia zawartości siarki w paliwie do maks. 0,6% lub przebudowy na gaz. Kotłownia na os. 9 Maja zostanie na przełomie 2005/2006 zlikwidowana, a sieć podłączona do kotłowni gazowej przy ul. Solidarności. Pozostała kotłownia ZEC-u ma charakter wolnostojący i opalana jest węglem grubym. Nie posiada ona żadnych urządzeń do oczyszczania spalin. Jej dostosowanie do wymagań ochrony środowiska wymagałoby głębokiej modernizacji lub zastąpienia na paliwo ekologiczne – olej lub gaz.

Sieci ciepłe są wyprowadzone do odbiorców zasilanych z osiedlowych kotłowni ZEC-u na osiedlach: Solidarności, Zamkowa Wola i 9 Maja. Sieci te wykonane zostały na parametry obliczeniowe 95/70 °C oraz 120/75 °C i ułożone w kanałach podziemnych z izolacją rurociągów ciepłych. Dla kotłowni zasilających c.o. i c.w. Są to sieci 4-rurowe, a w wypadku zasilania tylko na c.o.: 2-rurowe. Stan techniczny tych sieci wg. oceny ZEC-u (kontrolne odkrytki) jest dostateczny i jak dotychczas są one czasami źródłem awarii. Trzeba jednak liczyć się z tym, że sieci z kotłowni nie posiadającej uzdatniania wody sieciowej, wraz z upływem czasu mogą być „zarastane” kamieniem kotłowym, w

związku z czym ich przekrój roboczy ulega zmniejszeniu powodując zwiększone opory hydrauliczne. Najbardziej zagrożone są sieci małych średnic, w których może dojść do całkowitego przerwania przepływu.

Obecne straty ciepła ocenia się na ok. 9%. Straty wody sieciowej wynoszą obecnie ok. 1% natężenia przepływu, co mieści się w warunkach normowych, ale należy zmierzać do ich zmniejszenia drogą uszczelniania sieci i instalacji wewnętrznych, wymiany zużytych zaworów itp.

Sieć ciepła jest na niskie parametry takie same, jak instalacje wewnętrzne c.o., węzły ciepłne mają więc charakter połączeń bezpośrednich z armaturą rozdzielającą – odcinającą. Liczniki ciepła są natomiast w kotłowniach ZEC-u. Nie zmodernizowane węzły nie należą do ZEC, lecz do właściciela budynków.

Modernizacja węzłów powinna zmierzać w kierunku wyposażenia ich w liczniki ciepła. Ponadto należy przewidywać zainstalowanie regulatorów pogodowych, celem umożliwienia racjonalnego użytkowania energii cieplnej. Instalacje wewnętrzne budynków powinny być wyregulowane hydraulicznie i sukcesywnie wyposażane w zawory termostaticzne.

4.5.6 Gospodarka komunalna – gospodarka odpadami

W Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Łódzkiego stwierdzono, że w zakresie powstawania odpadów i stosowanych metod postępowania z odpadami podstawowym problemem na terenie województwa są odpady komunalne. W zakresie gospodarki odpadami przemysłowymi sytuację panującą na terenie województwa uznano za niezłą. Jako ważny problem dla województwa, wymagający rozwiązania w najbliższych latach, uznana została obecność odpadów niebezpiecznych w odpadach komunalnych.

Według Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Rawskiego, ilość odpadów komunalnych zebranych na terenie miasta Rawa Mazowiecka wyniosła w 2002 r. 6 000 Mg, w przeliczeniu na 1 mieszkańca 321 kg/rok.

Zorganizowanym systemem odbioru odpadów komunalnych objętych jest część mieszkańców miasta. Odpady przewożone są na miejskie składowisko odpadów komunalnych, położone na południowy wschód od miasta, na terenie gminy Rawa Mazowiecka, w miejscowości Pukinin, gdzie są unieszkodliwiane poprzez składowanie. Powierzchnia składowiska wynosi 8,31 ha. Składowisko odpadów komunalnych w Pukininie, oprócz mieszkańców Rawy Mazowieckiej, obsługuje również mieszkańców gmin Rawa Mazowiecka oraz Regnów (w sumie 28 tys. mieszkańców). Składowisko nie posiada sztucznego uszczelnienia dna, drenażu ani instalacji odgazowującej. Podzielone jest na trzy kwatery. Kwatera pierwsza była eksploatowana od 1993 r. do 30 kwietnia 1999 r. Od 1 maja 1999 r. eksploatowana jest druga kwatera. Przewidywany termin zapelnienia drugiej kwatery to rok 2006. Trzecia kwatera w chwili obecnej stanowi miejsce pozyskiwania ziemi. Obecnie trwają prace nad rozbudową składowiska.

Okolo 40% mieszkańców Rawy Mazowieckiej objętych jest systemem selektywnej zbiórki odpadów. Na terenie miasta, głównie przy zabudowie wielorodzinnej i przy szkołach rozstawione są 33 zestawy do selektywnej zbiórki odpadów. Zestawy przystosowane są do gromadzenia szkła, makulatury i opakowań plastikowych typu PET. Selektywna zbiórka odpadów prowadzona jest od 2000 r. W roku 2003 zebrano łącznie 33,65 Mg wysegregowanych odpadów, z czego 10,6% stanowiła makulatura, 27,6% tworzywa sztuczne oraz 61,8% szkło.

W Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Łódzkiego za największych producentów odpadów przemysłowych w Rawie Mazowieckiej uznano takie zakłady jak:

- Spółdzielnia Mleczarska w Rawie Mazowieckiej
- Zakład Gospodarki Komunalnej w Rawie Mazowieckiej

W zakresie gospodarki odpadami przemysłowymi w Rawie Mazowieckiej, na terenie Zakładów Narzędzi „RAFAN” istnieje składowisko przemysłowe, gdzie składowane są odpady stałe i szlasy powstałe w trakcie obróbki metali, jednak lokalizacja tego składowiska uznana została za kolizyjną.

Wykaz największych producentów odpadów niebezpiecznych z terenu województwa, umieszczony w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Łódzkiego, zawiera m.in. podmiot zlokalizowany na terenie miasta Rawa Mazowiecka. Jest to Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Szpital Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej.

4.6. Zasoby mieszkaniowe, dochody mieszkańców oraz infrastruktura społeczna

Wg stanu na dzień 31 XII 2003 roku, na terenie miasta było 5 875 mieszkań, co stanowi 38,04 % liczby mieszkań na terenie powiatu rawskiego. Od roku 2000 na terenie miasta przybyło 365 mieszkań. Powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę w przypadku miasta wynosi 20,8 m². Jest to wartość niższa od wskaźnika dla całego powiatu, wynoszącego 22,2 m². Liczba osób przypadająca na jedno mieszkanie wynosiła 3,03 w Rawie Mazowieckiej oraz 3,23 w powiecie rawskim. Wskaźnik liczby osób na 1 izbę w przypadku Rawy Mazowieckiej to 0,82, natomiast dla powiatu rawskiego wyniósł 0,89. Liczba mieszkań oddanych do użytku, w roku 2003, na terenie miasta wyniosła 19 i były to mieszkania w budynkach indywidualnych.

Stan techniczny infrastruktury mieszkaniowej oceniony został jako ogólnie dostateczny.

Okolo 70% zasobów mieszkaniowych stanowią budynki powstałe w latach 70-tych, 25% w latach 80-tych, natomiast 5% od roku 1990. Najczęstsze wady budynków mieszkalnych to zawilgocenie, zła izolacja, wypaczona i nieuszczelna stolarka, brak instalacji.

Poziom życia mieszkańców w znacznej mierze kształtowany jest poprzez wysokość osiąganych dochodów. Struktura dochodów mieszkańców powiatu rawskiego wg skali podatkowej przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 4-24. Dochody do opodatkowania mieszkańców powiatu rawskiego

Lata	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.
łączna kwota [zł.]					
wg skali 19%	126 629 388	132 130 940	134 676 009	165 534 271	170 625 183
wg skali 30%	24 477 298	24 406 044	23 920 761	26 134 720	27 418 857
wg skali 40%	35 069 960	35 419 758	43 125 255	45 835 384	15 214 339
RAZEM	186 176 646	191 956 742	201 722 025	237 504 375	213 258 379
zmiana %		3,10%	5,09%	17,74%	-10,21%
liczba zeznań [szt.]					
wg skali 19%	12 956	13 212	13 245	13 076	13 263
wg skali 30%	561	480	467	512	540
wg skali 40%	238	205	232	248	137
RAZEM	13 755	13 897	13 944	13 836	13 940
Zmiana %		1,03%	0,34%	-0,77%	0,75%
średnio na jednego podatnika* [zł.]					
wg skali 19%	9 773,80	10 000,83	10 168,06	12 659,40	12 864,75
wg skali 30%	43 631,55	50 845,93	51 222,19	51 044,38	50 775,66
wg skali 40%	147 352,77	172 779,31	185 884,72	184 820,10	111 053,57

* mierzone wg liczby zeznań podatkowych

Źródło: Urząd Skarbowy w Rawie Mazowieckiej

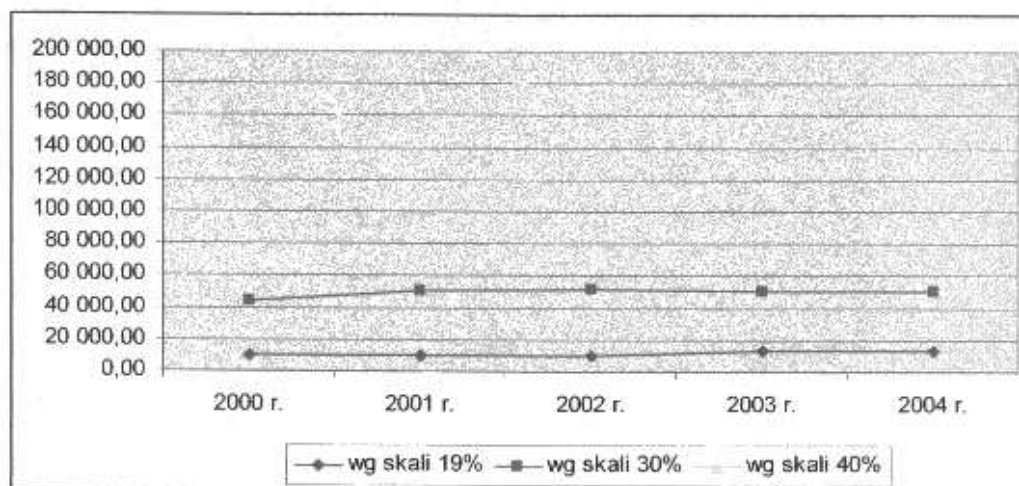
Z powyższych danych wynika, że od roku 2000 do roku 2003 wzrastała łączna kwota dochodów mieszkańców powiatu rawskiego. W roku 2004 zanotowano spadek dochodów, które były niższe o 10,21% od łącznych dochodów z roku 2003. Liczba zeznań podatkowych wzrastała do roku 2002, po czym w roku 2003 zanotowano spadek liczby zeznań w roku 2003 a następnie ponowny wzrost w roku 2004.

Największa część dochodów osiągana jest przez podatników zaliczanych do I przedziału skali podatkowej (19%). Łączna kwota dochodów podatników wg skali podatkowej 40% przewyższała w latach 2000 – 2003 łączną kwotę wydatków podatników zaliczanych do II grupy (30%). W roku 2004 zanotowano spadek łącznych dochodów podatników płacących najwyższy podatek, w związku z czym kwota dochodów tych podatników była niższa od dochodów podatników z II grupy.

Liczba zeznań podatkowych podatników z II przedziału skali podatkowej (30%) była najwyższa w roku 2000, po czym przez dwa kolejne lata spadała a następnie wzrosła w roku 2003 oraz 2004. Liczba zeznań podatkowych złożonych przez podatników płacących 40%-owy podatek przewyższała 200 zeznań w latach 2000 – 2003. W tym okresie największą liczbę zeznań wynoszącą 248 złożono w roku 2003. W roku 2004 liczba zeznań podatników z tej grupy uległa znacznemu zmniejszeniu i wyniosła 137.

Zmiany średniego dochodu w przeliczeniu na jednego podatnika wg poszczególnych przedziałów skali podatkowej przedstawia wykres 4-12.

Wykres 4-12. Średni dochód w przeliczeniu na jednego podatnika wg poszczególnych przedziałów skali podatkowej

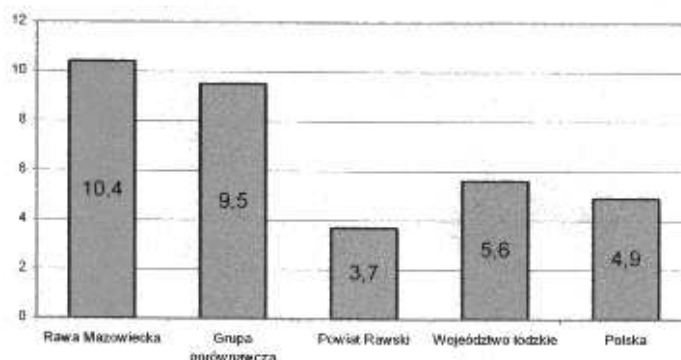

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Skarbowego w Rawie Mazowieckiej

Z powyższego wykresu wynika, że największe zmiany dotyczą średnich dochodów osiąganych przez podatników rozliczających podatek wg 40% skali podatkowej. Dochody podatników z tej grupy rosły do roku 2002, po czym nieznacznie spadły w roku 2003, a następnie odnotowano gwałtowny spadek dochodów w przeliczeniu na jednego podatnika. Średnie dochody podatników płacących podatek w wysokości 19% wzrastały systematycznie od roku 2000, kiedy to wyniosły 9 773,80 zł, do roku 2004 i wyniosły wtedy 12 864,75 zł. Średnie dochody podatników płacących 30%-owy podatek wzrastały w okresie 2000 – 2002 r., a następnie spadały i w roku 2004 osiągnęły poziom porównywalny z rokiem 2001.

Poza dostępnością mieszkań oraz dochodami mieszkańców warunki i jakość życia uzależnione są od jakości usług i dostępności do służby zdrowia, edukacji, kultury oraz obiektów sportowych i rekreacyjnych. Rawa Mazowiecka jest głównym ośrodkiem oświatowo – kulturalnym powiatu rawskiego. W Rawie Mazowieckiej funkcjonuje jeden Szpital Św. Ducha oraz 6 (wg danych GUS za 2003 r.) przychodni specjalistycznych. Na wykresie 4-13, przedstawione zostało porównanie średniej ilości łóżek szpitalnych przypadających na jednego mieszkańca. W roku 2003 liczba łóżek szpitalnych wynosiła 185. Dla Rawy Mazowieckiej, wartość ta jest dużo wyższa od średniej krajowej i zbliżona do średniej dla grupy porównywalnych miejscowości. Tak wysoka ilość miejsc szpitalnych w porównaniu z liczbą mieszkańców, może być spowodowana faktem, iż szpitale w miejscowościach porównywalnych z Rawą Mazowiecką, zazwyczaj obsługują także ludność zamieszkującą tereny powiatu poza granicami miasta. Tak więc, ilość miejsc szpitalnych w porównaniu do ilości mieszkańców samego miasta może być dużo wyższa niż dla terenu całego powiatu lub średniej krajowej.

Wykres 4-13. Łóżka szpitalne na 1000 mieszkańców

grupa porównawcza – 44 gminy o zasobach powyżej średniej od 12 do 20 tys. mieszkańców

Źródło: Materiały porównawcze na podstawie danych GUS za 2002 r. – Centrum Badań Regionalnych

W 2003 roku na terenie miasta funkcjonowało 7 aptek (dane GUS – Bank Danych Regionalnych).

Usługi związane z edukacją, na terenie miasta, świadczą następujące szkoły:

3 szkoły podstawowe

2 gimnazja

Ośrodek Szkolno – Wychowawczy

3 szkoły średnie, w tym:

- Liceum Ogólnokształcące
- Zespół Szkół - Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych

3 szkoły niepubliczne, w tym:

- Szkoły zaoczne ekonomiczne i handlowe "FORUM"
- Prywatny Zespół Szkół Zawodowych dla Dorosłych
- Technikum Zawodowe dla Dorosłych

Na terenie miasta funkcjonują także trzy przedszkola.

Liczba pomieszczeń oraz stan wyposażenia w komputery szkół podstawowych oraz gimnazjów przedstawione zostały w tabeli 4-25

Tabela 4-25. Wyposażenie szkół podstawowych oraz gimnazjów w 2005 roku

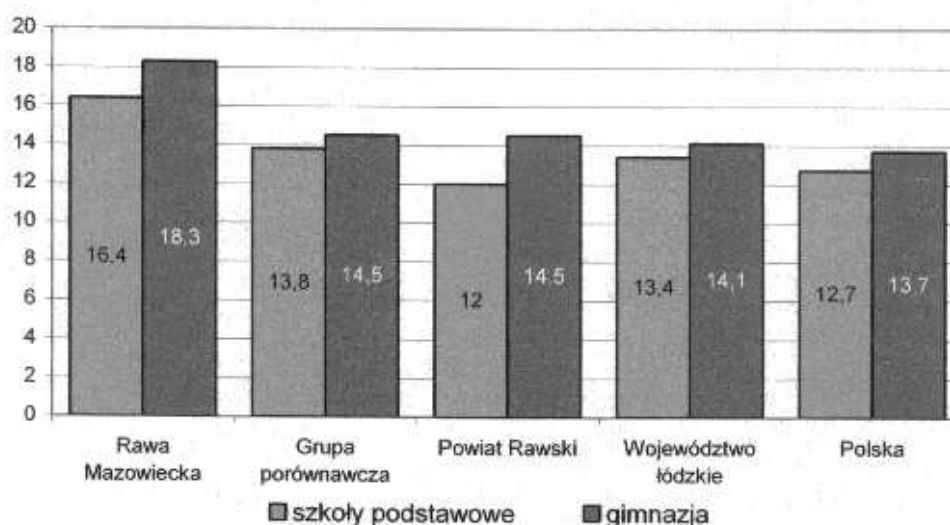
Wyszczególnienie	SP1	SP2	SP4	G1	G2
Liczba pracowni specjalistycznych	7	1	1	3	3
Liczba pracowni komputerowych	2	2	2	1	2
Liczba sal gimnastycznych (w tym o wymiarach mniejszych niż 24x12m do 20x10 lub o powierzchni mniejszej niż 288 m ² i równej lub większej 200m ²)	3 (1)	1 (1)	0	0	0
Liczba pozostałych izb lekcyjnych	6	18	9	7	14
Liczba pomieszczeń do nauczania ogółem	18	22	12	11	19
Świetlice	1	1	1	-	-
Biblioteka (ilość pomieszczeń, w których się znajduje)	3 (68m ²)	6 (80m ²)	1 (49m ²)		1 (83m ²)
Liczba książek w bibliotece	23031	22929	6636	2531	1956
Gabinet lekarski lub pomocy przedlekarskiej	1	1	-	-	1
Stołówka	tak	tak	tak	-	-
Boiska do siatkówki	-	1 (200m ²)	-	-	-
Boiska do piłki ręcznej	1 (1400m ²)	1 (800m ²)	-	-	-
Boiska do piłki nożnej	-	1 (720m ²)	-	-	-
Boiska do koszykówki	1 (500m ²)	-	-	-	-
Bieżnie proste	-	2	-	-	-
Wyposażenie w komputery					
	SP1	SP2	SP4	G1	G2
Liczba komputerów przeznaczonych dla uczniów	23 (10)*	26 (26)*	20 (10)*	9 (9)*	13 (9)*
z tego w pracowniach komputerowych	22 (10)*	25 (25)*	20 (10)*	9 (9)*	13 (9)*
Liczba komputerów w bibliotekach	1 (1)*	1 (1)*	2 (1)*	-	-
Pozostałe	7 (3)*	5 (5)*	4 (3)*	8 (6)*	7 (3)*
OGÓŁEM	30 (14)*	32 (32)*	26 (14)*	26 (24)*	20 (12)*

* liczba podana w nawiasach dotyczy komputerów z dostępem do internetu

Źródło: Urząd Miasta w Rawie Mazowieckiej

Jako jeden ze wskaźników dostępności do ośrodków edukacji może posłużyć średnia liczba uczniów przypadająca na jednego nauczyciela, przedstawiona na wykresie 4-14. Dla Rawy Mazowieckiej wskaźnik ten jest nieco niższy niż średnia krajowa oraz średnia dla porównywalnych miejscowości.

Wykres 4-14. Liczba uczniów na 1 pełny etat nauczyciela

grupa porównawcza – 44 gminy o zasobach powyżej średniej od 12 do 20 tys. mieszkańców

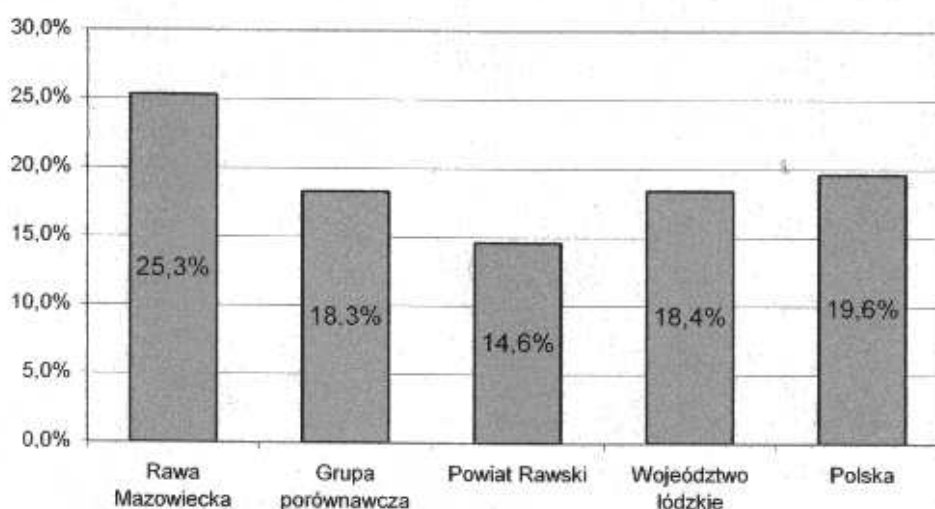
Źródło: Materiały porównawcze na podstawie danych GUS za 2002 r. – Centrum Badań Regionalnych

W zakresie instytucji kulturalnych, w Rawie Mazowieckiej funkcjonują następujące ośrodki:

- Muzeum Ziemi Rawskiej, gromadzące zabytki archeologiczne, etnograficzne, historyczne, sztuki, numizmaty oraz pamiątki związane z Rawą Mazowiecką i regionem rawskim,
- Miejska Biblioteka Publiczna,
- Miejski Dom Kultury, dysponujący salą widowiskową na 300 miejsc, będący organizatorem imprez: m.in. Międzynarodowego Festiwalu Bluesowego „Noc Bluesowa” i Międzywojewódzkiego Przeglądu Muzyki Młodzieżowej.

Jednym ze wskaźników określających dostęp mieszkańców do kultury może być ilość osób korzystająca z bibliotek publicznych. Liczba czytelników w roku 2003 wynosiła 4 735 osoby. Dla Rawy Mazowieckiej wartość tego wskaźnika jest wyższa niż średnia krajowa oraz średnia dla porównywalnych miejscowości.

Wykres 4-15. Procent mieszkańców korzystających z bibliotek publicznych

grupa porównawcza – 44 gminy o zasobach powyżej średniej od 12 do 20 tys. mieszkańców

Źródło: Materiały porównawcze na podstawie danych GUS za 2002 r. – Centrum Badań Regionalnych

Podstawowe dane dotyczące liczby widzów oraz miejsc zostały przedstawione w poniższej tabeli, dotyczą one lat, w których w mieście funkcjonowały dwa kina. W 2006 r. najprawdopodobniej zostanie uruchomione jedno kino w budynku Miejskiego Domu Kultury.

Tabela 4-26. Kina w Rawie Mazowieckiej w latach 2001 - 2003

Wyszczególnienie	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Kina stałe miejsca na widowni	556	565	567
Kina stałe seanse	665	626	392
Kina stałe widzowie / osoba	16522	11989	6133

Źródło: Dane GUS – Bank danych regionalnych

W Rawie Mazowieckiej funkcjonują następujące obiekty sportowo-rekreacyjne:

- Hala sportowa z boiskiem do piłki siatkowej i koszykowej, sauna, siłownia, stoły do tenisa oraz kortów tenisowych funkcjonujące w ramach Ośrodka Sportu i Rekreacji im. Haliny Konopackiej. W sezonie letnim w ramach ośrodka funkcjonuje również przystań wodna, oferująca dostęp do łodzi wiosłowych, kajaków, rowerów wodnych oraz łodzi żaglowych.
- Hala Sportowa, umożliwiająca dostęp do boiska pełnowymiarowego o nawierzchni monodflex, boiska do tenisa ziemnego, siłowni, sali fitness, aparatów do masażu mechanicznego, salki korekcyjnej oraz stołów do tenisa. Hala przystosowana jest dla osób niepełnosprawnych i pozbawiona jest barier architektonicznych.
- Stadion sportowy RKS „Mazovia” z boiskiem do piłki nożnej, bieżnią, trybunami i zapleczem szatniowo - sanitarnym.

W Rawie Mazowieckiej funkcjonuje Klub „Mazovia”, który istnieje nieprzerwanie od 1930 roku. Zawodnicy „Mazovii” wywalczyli wiele znamienitych trofeów. W klubie trenuje około 250 osób w dwóch sekcjach sportowych:

- piłka siatkowa,
- piłka nożna.

Ponadto w Rawie Mazowieckiej działają grupy sportowe:

- Rawski Klub Karate,
- UKS „Judo Rawa”,
- UKS przy szkołach podstawowych,
- Klub Strzelectwa Sportowego „RaviaLOK”.

4.7. Pomoc społeczna

Przemiany społeczne, które dokonują się w naszym kraju oprócz aspektów pozytywnych, przynoszą wiele zjawisk niepokojących, skutkujących tym, że część osób wymaga wsparcia ze strony instytucji udzielających różnego rodzaju pomocy. Na trudną sytuację wpływają m.in. problemy będące konsekwencją zmian zachodzących w obszarach życia społecznego i gospodarczego (rosnące bezrobocie, reforma systemu ubezpieczeń i służby zdrowia). Najtrudniejszym problemem państwa jest niewątpliwie bezrobocie. Generuje ono szereg niekorzystnych zjawisk społecznych tj. ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, uzależnienia i przestępczość. W Rawie Mazowieckiej instytucją pomagającą osobom i rodzinom, które utraciły zdolność samodzielnego radzenia sobie w trudnych sytuacjach jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS). Instytucja ta udziela pomocy w formie finansowej, rzeczowej, pracy socjalnej, poradnictwa prawnego i psychologicznego.

Z pomocy MOPS korzystają osoby i rodziny, w których dochód netto na osobę w rodzinie nie przekracza:

1. Na osobę samotnie gospodarującą - 461zł.
2. Osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty - 316zł.
3. Rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednej z następujących okoliczności: sieroctwo, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych), alkoholizm, narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, klęska żywiołowa lub ekologiczna, przemoc w rodzinie, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa.

Najczęściej występujące przyczyny przyznawania pomocy w latach 2000 – 2004, wraz z liczbą rodzin korzystającą z pomocy przedstawiono w tabeli 4-27.

Tabela 4-27. Najczęściej występujące przyczyny przyznawania pomocy w latach 2000 – 2004.

PRZYCZYNY	Liczba rodzin w latach				
	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.
Ubóstwo	468	505	535	560	513
Bezrobocie	397	388	418	441	412
Niepełnosprawność	242	261	318	331	223
Długotrwała lub ciężka choroba	121	121	121	118	123
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym:	166	165	161	178	154
a) rodziny niepełne	115	121	119	129	106
b) rodziny wielodzietne	25	21	24	26	25
Problem alkoholowy	85	105	118	135	121
Potrzeba ochrony macierzyństwa	62	62	51	58	51
Bezdomność	6	8	13	17	15
Sieroctwo	-	1	-	-	1
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	-	3	8	7	3
Zdarzenie losowe	1	3	4	-	2
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo wychowawcze	-	-	-	-	1

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej.

Formy pomocy, stosowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej, przedstawione zostały w tabeli 4-28.

Tabela 4-28. Formy udzielanej pomocy w latach 2000 – 2004.

Formy pomocy	Liczba osób w latach				
	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.
Renty socjalne (do VIII 2003r)	72	85	105	112	-
Zasiłki stałe dla osób wychowujących dzieci specjalnej troski (do IV 2004r.)	16	20	23	28	21
Zasiłki stałe (do IV 2004r –zasiłki stałe wyrównawcze)	37	52	77	82	86
Macierzyńskie zasiłki okresowe (do VIII 2004)	18	17	15	18	10
Składki na ubezpieczenie społeczne	34	37	37	42	27
Składki na ubezpieczenie zdrowotne	143	174	182	105	53
Zasiłki pielęgnacyjne (do IV 2004r.)	57	63	63	69	14
Zasiłki rodzinne (do IV 2004r.)	12	12	8	19	9
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	10	9	8	8	8
Usługi opiekuńcze	48	46	53	51	51
Zasiłki okresowe	310	214	149	165	261
Zasiłki celowe	402	444	502	512	490
Zasiłki celowe specjalne	29	3	11	6	32
Udzielenie schronienia osobom bezdomnym	4	12	8	8	10
Dożywianie uczniów w szkołach	248	241	301	307	209
Posiłki dla osób dorosłych	9	11	5	4	98
Opłata za pobyt dziecka w przedszkolu	7	3	2	2	-
Bilety kredytowane	1	1	-	-	-
Rządowy program „Posiłek dla potrzebujących”	-	-	-	-	264
Rządowy program „Wyprawka szkolna”	-	-	46	39	23
Program „LEK”	-	-	-	-	123
Pomoc rzeczowa	69	62	62	48	65
Praca socjalna	574	545	457	475	691
Pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych	121	128	152	162	140
Poradnictwo specjalistyczne w szczególności prawne i psychologiczne	230	185	191	153	254
Łącznie liczba osób objęta różnymi formami pomocy	948	947	1086	1119	953

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej.

Oprócz ww. form pomocy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej uczestniczył w wielu przedsięwzięciach związanych z udzielaniem wsparcia różnym grupom osób, m.in. poprzez organizację różnorodnych imprez, spotkań okolicznościowych oraz seminariów szkoleniowych.

W listopadzie 2002 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej został zakwalifikowany do udziału w projekcie: „CAL jako metoda integracji i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu” finansowanym z programu Phare Acces 2000. Program określa, iż ośrodek pomocy społecznej może być idealnym miejscem do bycia Centrum aktywizującym mieszkańców, odpowiadającym na różne potrzeby lokalnej wspólnoty, nie ograniczając się przy tym do wąsko pojętej pomocy społecznej. Celem projektu jest zwiększenie efektywności i jakości społecznego oddziaływania ośrodka pomocy społecznej.

Założeniem programu Centrów Aktywności Lokalnych jest aktywizowanie społeczności lokalnej i tworzenie poczucia przynależności do danego miejsca i lokalnej grupy, otwarcie się na rzeczywiste problemy społeczności.

W związku z rozpoczęciem działań w ramach programu CAL, w lutym 2003 roku pracownicy ośrodka rozpoczęli prace mające na celu opracowanie mapy zasobów i potrzeb miasta oraz rozpoczęli pilotażowy program działań, których celem było zintegrowanie społeczności lokalnej zamieszkującej przy ulicy Niepodległości.

Na podstawie zebranych wyników badań ankietowych oraz mapy zasobów i potrzeb rozpoczęto przygotowania do realizacji konkretnych projektów.

Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej związane z pracą socjalną objęły 691 rodzin z terenu miasta. Podjęte działania umożliwiły w wielu przypadkach lepsze funkcjonowanie rodziny oraz zmobilizowanie osób do bardziej samodzielnego rozwiązywania problemów swoich rodzin.

Osobom i rodzinom udzielana jest także pomoc w postaci poradnictwa prawnego i konsultacji z psychologiem. Wyżej wymienionych porad udzielali: radca prawny oraz psycholog zatrudnieni w Ośrodku. Podopiecznym udzielana jest pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych bytowych oraz w utrzymaniu kontaktów z otoczeniem.

Pracownicy socjalni utrzymują stały kontakt z rodzinami patologicznymi i niezaradnymi życiowo, kontrolując celowość przyznanej pomocy i właściwe gospodarowanie przyznanymi środkami. W trosce o dobro dzieci w środowiskach, w których zauważa się rażące zaniedbanie ze strony rodziców, pracownicy socjalni nawiązują natychmiastowy kontakt z kuratorami, policją i pedagogami szkolnymi. Dzieci z rodzin dysfunkcyjnych miały możliwość uczestniczenia w zajęciach Świetlicy Środowiskowej działającej pod patronatem Stowarzyszenia Przymierze Rodzin. W ubiegłym roku w zajęciach Świetlicy uczestniczyło ponad 60 dzieci. W większości dzieci pochodzą z rodzin korzystających ze wsparcia tutejszego Ośrodka.

W związku z wypełnianiem zadań Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej podejmuje współpracę z:

1. Instytucjami, w tym:

- Biuro Rady Miasta Rawa Mazowiecka (Radni Miasta).
- Straż Miejska.
- Powiatowy Urząd Pracy.
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
- Sąd Rejonowy Wydział III Rodzinny i Nieletnich (zespół kuratorski).
- Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Rawie Mazowieckiej.
- Rawskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego.
- Rawsko- Mazowiecka Spółdzielnia Mieszkaniowa.
- Powiatowa Komenda Policji.
- Miejska Komisja do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Przychodnie.
- Media (Radio Victoria, Telewizja Kablowa MARTON, Głos Rawy Mazowieckiej i Okolicy, Gazeta Rawska, Dziennik Łódzki Wiadomości Dnia).

2. Związkami i Stowarzyszeniami, w tym:

- Polski Czerwony Krzyż – Zarząd Rejonowy w Rawie Mazowieckiej.
- Związek Harcerstwa Polskiego w Rawie Mazowieckiej.
- Polski Związek Niewidomych – Koło Terenowe.
- Stowarzyszenie Młodej Lewicy Demokratycznej.
- Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych „Dobro Dzieci”.
- Rawskie Stowarzyszenie Hospicjum „Obudźmy Nadzieję”.
- Rawskie Stowarzyszenie Abstynenckie „Szansa”.
- Stowarzyszenie „Pogotowie Rodzinne” im. Jolanty Fadeckiej.
- Stowarzyszenie „Przymierze Rodzin” (Świetlica Środowiskowa).
- Rodzinny Ośrodek Formacji Chrześcijańskiej Zgromadzenia Misjonarzy Krwi Chrystusa.

3. Parafiami,

4. Placówkami Kulturalno- Oświatowymi, w tym:

- Szkoły podstawowe i gimnazjalne.
- Miejski Dom Kultury.
- Ośrodek Szkolno – Wychowawczy.

Na lata następne Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej planuje następujące działania:

- Utworzenie Domu Dziennego Pobytu dla osób starych, chorych i niepełnosprawnych.
- Utworzenie warsztatów terapii zajęciowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- Utworzenie świetlicy socjoterapeutycznej dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.
- Występowanie z wnioskiem o likwidację barier architektonicznych.
- Występowanie z wnioskiem o organizowanie większej liczby prac interwencyjnych dla osób bezrobotnych szczególnie dla osób z wykształceniem podstawowym i zawodowym.
- Rozwijanie pracy socjalnej metodą środowiskową CAL.

Oprócz MOPS mieszkańcy mogą korzystać z form pomocy udzielanych przez Urząd Miasta, który w roku 2004 rozdysponował kwotę w wysokości 58.296,00 zł. Środki te zostały przeznaczone na stypendia i zasiłki szkolne.

- Ogółem wydano: - 320 decyzji

w tym:

- decyzje odmowne - 8 szt.

Przyznano stypendiów szkolnych:

- po 84,00 zł x 2 m-ce - 208 szt. - 34.944,00 zł
- po 112,00 zł x 2 m-ce - 103 szt. - 23.072,00 zł
- zasiłek szkolny - 1 szt. - 280,00 zł

4.8. Bezpieczeństwo

Jakość życia mieszkańców uzależniona jest również od poziomu bezpieczeństwa na terenie miasta. Według danych statystycznych Komendy Powiatowej Policji w Rawie Mazowieckiej od roku 2000 do czerwca 2005 roku stwierdzono łącznie 5 970 przestępstw. Największą liczbę przestępstw, wynoszącą 1 221, stwierdzono w roku 2001, najmniejszą zaś, wynoszącą 989, w roku 2000. W latach 2002 – 2004 liczba przestępstw stwierdzonych przekracza 1000. Największą liczbę przestępstw wykryto natomiast w roku 2003. Rodzaje i liczbę przestępstw na przestrzeni lat 2000 - 2005 przedstawiono w tabeli 4-29.

Tabela 4-29. Liczba przestępstw popełnionych i wykrytych w latach 2000 - 2005

Wyszczególnienie	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.	I-V 2005 r.
Liczba przestępstw stwierdzonych	989	1221	1156	1179	1057	368
zmiana w porównaniu do roku poprzedniego	-	23,46%	-5,32%	1,99%	-10,35%	-
Przestępstwa wykryte	552	877	884	901	763	271
zmiana w porównaniu do roku poprzedniego	-	58,88%	0,80%	1,92%	-15,32%	-
Podejrzani	624	730	736	648	580	239
Czyny nieletnich	67	84	68	77	86	44
Osoby nieletnie- sprawcy czynów karalnych	60	63	46	69	59	31
Przestępstwa o charakterze kryminalnym	850	751	709	728	701	257
(w tym czyny nieletnich)	34	81	67	75	84	40
zmiana w porównaniu do roku poprzedniego	-	-11,65%	-5,59%	2,68%	-3,71%	-
Zabójstwa	1	-	-	2	2	0
(w tym czyny nieletnich)	-	-	-	-	1	-
Bójki lub pobicia	20	24	26	33	30	4
(w tym czyny nieletnich)	-	-	2	2	9	2
Rozboje, kradzieże rozbójnicze i wymuszenia rozbójnicze	55	29	43	43	27	15
(w tym czyny nieletnich)	9	8	10	10	2	3
Kradzieże	214	213	153	197	200	82
(w tym czyny nieletnich)	8	16	4	17	7	11
zmiana w porównaniu do roku poprzedniego	-	-0,47%	-28,17%	28,76%	1,52%	-
Kradzieże samochodów	48	36	48	24	33	14
(w tym czyny nieletnich)	-	-	4	-	-	-
Kradzieże z włamaniem	248	206	153	130	111	39
(w tym czyny nieletnich)	19	17	17	7	12	1
zmiana w porównaniu do roku poprzedniego	-	-16,94%	-25,73%	-15,03%	-14,62%	-
Przestępstwa z Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	9	4	12	50	31	18
(w tym czyny nieletnich)	2	1	1	12	-	1
Przestępstwa drogowe	28	216	290	269	191	75
(w tym czyny nieletnich)	-	2	-	1	-	-
zmiana w porównaniu do roku poprzedniego	-	671,43%	34,26%	-7,24%	-29,00%	-
Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwym	175	188	270	245	76	64
(w tym czyny nieletnich)	-	2	-	1	2	-
zmiana w porównaniu do roku poprzedniego	-	7,43%	43,62%	-9,26%	-68,98%	-

Źródło: Dane statystyczne KPP w Rawie Mazowieckiej

Największą liczbę przestępstw o charakterze kryminalnym popełniono w roku 2000, najmniejszą zaś w roku 2004, jednak przestępstw o charakterze kryminalnym popełnionych przez nieletnich było najwięcej w roku 2004. Liczba kradzieży największa była w roku 2000, po czym spadła do poziomu 153 w roku 2002 i następnie wzrastała osiągając liczbę 200 w roku 2004. Najwięcej kradzieży

samochodów zanotowano w latach 2000 oraz 2002. Od roku 2000 systematycznie spada liczba kradzieży z włamaniem. Liczba takich czynów wynosiła 248 w roku 2000, natomiast w roku 2004 już tylko 111. Liczba przestępstw drogowych najwyższa była w roku 2002, natomiast najmniejsza w roku 2000. Liczba przestępstw z Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii najniższą była w roku 2001 – kiedy to wynosiła 4, najwyższą była w roku 2003 – wyniosła 50. Liczba stwierdzonych przypadków prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwym najwyższą była w roku 2002, po czym spadała i w roku 2004 wynosiła 76, jednak od stycznia do maja 2005 zanotowano już 64 takie czyny.

W okresie od roku 2000 do 2005 na terenie Rawy Mazowieckiej doszło do 151 wypadków drogowych, których przyczynami były wymuszenia pierwszeństwa przejazdu, wtargnięcia pieszego oraz nadmierna prędkość. Za najbardziej zagrożone miejsca uznano:

- droga K-8,

- ulice: Tomaszowska, Konstytucji 3-Maja, Słowackiego, Zamkowa, Kościuszki oraz Warszawska.

Oprócz Policji ochroną spokoju i porządku w miejscach publicznych zajmuje się również Straż Miejska, która podejmuje wiele interwencji, z zakresu porządku i bezpieczeństwa publicznego. Funkcjonariusze Straży Miejskiej patrolują m.in. miejsca, gdzie najczęściej dochodzi do zakłóceń porządku i spokoju publicznego oraz podejmują działania w celu zapewnienia bezpiecznego dojścia dzieci i młodzieży do szkół a także interweniują w przypadku łamania przepisów prawa o ruchu drogowym.

Od kilku lat utrzymuje się współpraca Straży Miejskiej oraz Policji. Wpływa to pozytywnie na wzrost ilości oraz jakość podejmowanych interwencji z zakresu porządku i bezpieczeństwa publicznego.

Zadania Straży Miejskiej na rok 2005:

1. Realizowanie zadań w ramach prowadzonych służb, w tym:

- „Bezpieczna droga do szkoły” poprzez patrole w godzinach 7.00 - 8.00 przed szkołami. W dni targowe tj. wtorek i piątek przed Szkołą Podstawową nr 2, a w pozostałe dni przed Szkołą Podstawową nr 1.

- „Bezpieczna szkoła” poprzez kontrole placówek edukacyjnych-szkół pod względem zapobiegania spożywania alkoholu, palenia papierosów, rozprowadzania na terenie placówek oświatowych środków odurzających oraz patrole wokół szkół.

W celu zapewnienia większej efektywności ww. działań przeszkolono strażników miejskich na kursie specjalistycznym „Działania Straży Miejskiej na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży: profilaktyka w szkołach, patrole szkolne, posterunki szkolne”. Uzyskana fachowa wiedza pozwoli na inicjowanie działań profilaktycznych, analizę sytuacji i wybór strategii w zakresie tych zagadnień.

2. Wspólne, skoordynowane z Policją działania:

a) „Bezpieczne ferie na terenie powiatu rawskiego” - wspólne patrole.

b) „Bezpieczne wakacje” - wspólne patrole w piątki, soboty i niedziele w godzinach nocnych na terenie OSIR oraz działania mające na celu zapobieganie demoralizacji nieletnich i popełniania przez nich przestępstw, ujawnianie przypadków sprzedawania dzieciom i młodzieży napojów alkoholowych.

c) „Akcja znicz” - wspólne patrole w rejonie cmentarza.

d) Całoroczne wspólne patrole popołudniowe w dni najbardziej zagrożone wynikające z comiesięcznych analiz zdarzeń na terenie miasta.

e) Inne akcje wynikające z bieżących potrzeb.

3. Kontynuowanie akcji pod nazwą „Zero tolerancji dla alkoholu” - skierowanej wobec osób spożywających alkohol w miejscach niedozwolonych oraz rozszerzenie jej o aspekt „sprzedawco nie sprzedaj nieletnim” poprzez kontrole punktów sprzedaży alkoholu (sklepy, bary, kawiarnie).

W zakresie powyższych zadań strażnicy miejscy współpracowali z:

a) Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rawie Mazowieckiej

b) KPP w Rawie Mazowieckiej

4. W związku ze zwiększającą się ilością konwojów pieniężnych na potrzeby MOPS w Rawie

Mazowieckiej przeszkolono strażników miejskich pod kątem zapewnienia bezpieczeństwa konwojów.

5. Aktywny udział strażników miejskich w spotkaniach Radnych i Burmistrza Miasta, Prezesa RMSM, Prezesa RTBS, dzięki którym zwiększony został zakres współpracy ze społecznościami osiedlowymi i mieszkańcami miasta.

5. Analiza SWOT

Celem analizy SWOT jest wskazanie istotnych słabych i mocnych stron miasta, jakie wynikają z istniejącego stanu jego zagospodarowania i z dotychczas osiągniętego poziomu rozwoju, z cech środowiska przyrodniczego oraz ze struktury społeczno - demograficznej. Słabe strony są cechami niekorzystnymi dla dalszego rozwoju miasta, natomiast mocne strony są czynnikami w różnym stopniu sprzyjającymi rozwojowi.

Wynikiem analizy SWOT jest kwalifikacja znaczenia słabych i mocnych stron Rawy Mazowieckiej, jako zagrożeń i szans na pobudzenie dalszego jego rozwoju i doprowadzenie do uruchomienia samoczynnych mechanizmów rozwojowych, to znaczy mechanizmów pozostających poza aktywnym oddziaływaniem władz samorządowych miasta. Zagrożenia wynikają z wielu słabych stron i z negatywnych uwarunkowań zewnętrznych, często połączonych między sobą. Szanse są oparte na mocnych stronach, ich połączonym działaniu w przyszłości oraz na współdziałaniu z nimi wielu korzystnych uwarunkowań zewnętrznych.

Ocenie miasta w kategoriach słabych i mocnych stron oraz zagrożeń i szans poddano wszystkie dziedziny i kwestie opracowane w diagnozie stanu istniejącego a mające największe znaczenie dla rozwoju Rawy Mazowieckiej. W poniższym zestawieniu umieszczono najważniejsze z nich.

Mocne strony	Słabe strony
- Centralne położenie na tle kraju oraz dobra dostępność komunikacyjna w oparciu o istniejący i planowany układ komunikacyjny (drogi ekspresowe, autostrady). - Dobry stan środowiska naturalnego - czyste rzeki i zalew rekreacyjny. - Korzystna struktura wiekowa ludności – duży odsetek ludności w wieku produkcyjnym. - Istniejąca infrastruktura edukacyjna. - Dodatni przyrost naturalny. - Miasto powiatowe, pełniące ważne funkcje dla swoich mieszkańców i powiatu. - Tradycje związane z sektorem przetwórstwa rolno – spożywczego. - Dobrze przygotowane tereny inwestycyjne – strefy przemysłowe. - Oferta terenów pod rozwój aktywności gospodarczej. - Zabezpieczone podstawowe potrzeby bieżące oraz rezerwa w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, dostaw gazu oraz energii elektrycznej. - Gospodarka komunalna – część mieszkańców objęta selektywną zbiórką odpadów. - Unikatowa wartość historyczna wybranych obiektów (barokowe kościoły, zamek, park miejski). - Cykliczne imprezy kulturalne odbywające się na terenie miasta.	- Niższy niż w gminach miejskich województwa odsetek osób z wyższym wykształceniem. - Starzenie się społeczeństwa (wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym). - Niski poziom zamożności mieszkańców. - Niekorzystna struktura bezrobocia (m.in. duży odsetek osób długotrwale bezrobotnych oraz osób młodych). - Niedostateczna ilość nowych obszarów aktywizacji zawodowej. - Trudne warunki startu dla młodych ludzi. - Niski wskaźnik zatrudnienia⁴. - Niekorzystna struktura usług (przewaga usług nierynkowych). - Umiarkowane tempo rozwoju średniej i drobnej przedsiębiorczości. - Trudne warunki lokalowe i niedoinwestowanie większości instytucji społecznych i kulturalnych. - Słabo wykorzystane tereny Ośrodka Sportu i Rekreacji, zwłaszcza w okresie letnim - Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna. - Brak nowoczesnej infrastruktury rekreacyjnej. - Niedoinwestowana infrastruktura służby zdrowia. - Degradacja tkanki urbanistycznej centrum miasta. - Brak odpowiedniej infrastruktury dla niepełnosprawnych. - Niski stopień wykorzystania infrastruktury informatycznej. - Niska aktywność społeczna mieszkańców

⁴ udział pracujących w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej

Szanse	Zagrożenia
- Bliskość Łodzi i Warszawy (rynków zbytu, ośrodków dyfuzji wiedzy i nowych technologii). - Planowana lokalizacja lotniska (transportowego i osobowego) w sąsiedztwie Rawy Mazowieckiej. - Utrzymanie trendu spadku bezrobocia. - Nowe inwestycje (m.in. w strefach przemysłowych). - Podniesienie atrakcyjności turystycznej w oparciu o istniejące walory naturalne (zalew), obiekty zabytkowe i kulturowe. - Dobre warunki rozwoju sportów popularnych i rekreacji dla mieszkańców i turystów. - Zróżnicowanie oferty mieszkaniowej i stopniowa poprawa warunków mieszkaniowych. - Wzmocnienie tendencji do samozatrudnienia w sektorze usług oraz handlu. - Postępowanie procesu decentralizacji państwa (zwiększenie dochodów własnych samorządu miasta). - Dostęp do środków zewnętrznych (fundusze strukturalne, środki budżetu państwa). - Poprawa połączeń z aglomeracją warszawską i łódzką w wyniku budowy autostrad. - Przyspieszenie procesu renowacji centrum miasta. - Dalsza rozbudowa infrastruktury technicznej w tym kanalizacyjnej oraz drogowej w celu stworzenia warunków rozwoju przedsiębiorczości. - Rozbudowa bazy noclegowej i podniesienie standardów. - Możliwość wykorzystania obiektów zabytkowych i zalewu dla rozwoju usług. - Rozwój rozrywki i imprez opartych na możliwościach regionu – przyroda, kultura, rzemiosło, folklor, sport, przedstawienia, tańce i śpiew, koncerty, prelekcje.	- Drenaż ludności do większych ośrodków (w tym Warszawy i Łodzi). - Negatywne procesy demograficzne (starzenie się społeczeństwa, malejący przyrost naturalny i rzeczywisty). - Brak wyraźnej dynamiki wzrostu miejsc pracy. - Postępujące ubożenie społeczeństwa w wyniku braku wzrostu dochodów i zwiększenie liczby osób zagrożonych patologiami społecznymi. - Niedostosowanie kwalifikacji zawodowych do wymagań rynku pracy. - Ograniczanie możliwości rozwoju specjalnych stref ekonomicznych w wyniku zmian w przepisach prawa. - Brak rozwoju zaplecza usługowego dla sfery gospodarczej. - Utrata potencjalnych inwestorów na rzecz aglomeracji łódzkiej i warszawskiej. - Pogorszenie stanu bezpieczeństwa cywilnego w wyniku narastania przestępczości wśród nieletnich. - Brak zainteresowania inwestorów zewnętrznymi alokacją kapitału na terenie województwa, zwłaszcza w sferze rynkowej, tworzącej istotny wzrost miejsc pracy. - Brak kapitału hamujący rozwój infrastruktury turystycznej. - Brak działań z zakresu kumulowania kapitału z kilku źródeł (w tym PPP*). - Niska absorpcja funduszy UE. - Bariery w rozwoju społeczeństwa informacyjnego. - Narastanie pasywnych i roszczeniowych postaw społecznych.

* PPP – partnerstwo publiczno prywatne

6. Projekcja przyszłości

6.1. Założenia wejściowe

Przyszłość gospodarcza i społeczna miasta będzie w znacznym stopniu uwarunkowana zasadniczymi czynnikami obiektywnymi, jakie warto uwzględnić w podstawach projekcji przyszłości.

Po pierwsze rozwój aglomeracji warszawskiej i łódzkiej wywoła większe zainteresowanie inwestycyjne ich strefami wpływów na zapleczu, zwłaszcza na terenach wspólnych wpływów. W ich obrębie jest położona Rawa Mazowiecka. Jest to założenie dotyczące spójności gospodarczej miasta z jego zurbanizowanym otoczeniem.

Po drugie lokalna administracja samorządowa w Rawie Mazowieckiej (miejska i powiatowa) będzie aktywnie wykorzystywać pomoc z funduszy strukturalnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego. Miasto i jego najbliższe otoczenie będzie uwzględniane także w przedsięwzięciach objętych sektorowymi programami operacyjnymi.

Po trzecie w skali makroekonomicznej wzrośnie znaczenie turystyki i rekreacji, zarówno w sferze konsumpcji, jak i w sferze dochodów sektora rynkowego, a także w podaży miejsc pracy.

Po czwarte wzrośnie zainteresowanie wykształconej młodzieży, zwłaszcza Warszawy i Łodzi wyborem miejsca zamieszkania we wspólnej strefie wpływów tych miast. Poprawi to ogólny poziom wykształcenia społeczeństwa tej strefy, co może objąć w istotnym stopniu także Rawę Mazowiecką. Coraz lepiej wykształcone społeczeństwo miasta jest warunkiem poprawy spójności społecznej.

Po piąte aktywnymi czynnikami rozwojowymi staną się drogi krajowe i wojewódzkie przebiegające przez Rawę Mazowiecką. Z tymi drogami zostanie powiązany i rozbudowany system dróg lokalnych. Jest to założenie poprawiające spójność przestrzenną miasta.

Negatywny lub pozytywny układ owych uwarunkowań obiektywnych wobec rozwoju miasta wyznacza dwa zasadnicze scenariusze przyszłego rozwoju. Są to odpowiednio scenariusze zagrożeń i szans. Wszystkie inne światowe i krajowe trendy gospodarcze, instytucjonalne i prawne, polityczne, cywilizacyjne będą oddziaływały na przyszłość miasta poprzez wymienione tu zakładane uwarunkowania. Będzie to miało wpływ głównie na oblicze gospodarcze, społeczne i przestrzenne Rawy Mazowieckiej.

Zespolone oddziaływanie wymienionych uwarunkowań może mieć różną siłę i skuteczność. Stąd też dla przyszłości miasta można przewidzieć dwa skrajnie odmienne (brzegowe) scenariusze przyszłości to znaczy, scenariusz zagrożeń i szans. W ich obrębie wydzielono trzy zasadnicze fazy dotyczące kolejno:

- Przygotowania warunków rozwoju.
- Skutecznego wspomaganie rozwoju bazy ekonomicznej i podstawowych standardów infrastrukturalnych.
- Osiągania wyższych standardów dobrobytu w mieście.

Obydwa scenariusze tworzą podstawy konstruowania wizji przyszłości miasta.

6.2. Scenariusz zagrożeń

Faza I. Niska skuteczność działań w polityce wspomaganie rozwoju

Tempo wzrostu ekonomicznego i szerzej, rozwoju gospodarczego w skali kraju nie będzie na tyle wysokie, aby tworzyć dogodne warunki pomnażania kapitału w mieście. Ciągłe zmiany w prawodawstwie nie poprawią klimatu przedsiębiorczości. Sektorowe programy operacyjne nie będą realizowane na tyle rozległe, aby mogły dać odczuwalne rezultaty bezpośrednie i pozytywne oddziaływania pośrednie dla rozwoju miasta Rawa Mazowiecka. Działania wspomagające rozwój obszarów metropolitalnych będą koncentrowały się w istotnej mierze na rozwoju Warszawy i Łodzi, a nie na chaotycznie zurbanizowanym ich zapleczu. Pomoc strukturalna Unii Europejskiej, realizowana poprzez regionalny program operacyjny, będzie jedynie hamowała pogarszanie się sytuacji

ekonomicznej i społecznej miasta. Nie będzie więc widocznej poprawy sytuacji na lokalnym rynku inwestycyjnym, zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym.

Zmiany demograficzne będą coraz bardziej niekorzystne, co może być spowodowane przewagą emigracji nad imigracją i przewagą zgonów nad urodzeniami. W strukturze wieku mieszkańców Rawy Mazowieckiej wzrośnie udział wieku poprodukcyjnego „kosztem wieku przedprodukcyjnego i produkcyjnego”. Wzrosną więc zobowiązania socjalne i zubożeje struktura popytu na rynku lokalnym. Warunki przedsiębiorczości obsługujące ten rynek pogorszą się.

Faza II. Brak istotnego postępu w rozwoju bazy ekonomicznej i rynku pracy.

Niski popyt na lokalnym rynku konsumpcyjnym wywołany niekorzystnymi zmianami demograficznymi nie będzie tworzył korzystnego klimatu inwestycyjnego w mieście w całej sferze przedsiębiorczości. Nie będzie więc wiary w sens rozwoju lokalnej inkubacji przedsiębiorczości. Wpływy do budżetu lokalnego z tzw. źródeł własnych nie będą istotnie powiększane. W konsekwencji przedsięwzięcia inwestycyjne w sferze komunalnej nie będą na tyle duże, aby zauważalnie dla mieszkańców miasta poprawiać standardy infrastruktury komunalnej, w tym technicznej i społecznej. Stagnacja w gospodarce komunalnej będzie kolejnym hamulcem ruchu inwestycyjnego w sferze przedsiębiorczości i w budownictwie mieszkaniowym. Dekoniunktura lokalna w budownictwie umocni kryzys w usługach budowlanych.

Spółeczność lokalna nie będzie istotnie poprawiała swoich warunków ekonomicznych. Brak rozwoju przedsiębiorczości będzie ściśle związany ze stagnacją, a nawet recesją na lokalnym rynku pracy. W konsekwencji mogą być kontynuowane niekorzystne zmiany demograficzne w mieście. Mogą także narastać zjawiska patologiczne, zwłaszcza wśród sfrustrowanej warunkami życia młodzieży. Ciężar działań samorządowych i inicjatywy lokalne przesuną się więc na sferę działań socjalnych, zapobiegających narastającym zagrożeniom w tej sferze.

Faza III Brak istotnej poprawy wizerunku miasta

Stagnacja w sferze rynkowej i niekorzystne zmiany demograficzne wpłyną nie tylko na hamowanie rozwoju lecz również na brak postępu w sferze sprawnego funkcjonowania miasta, głównie w standardach infrastrukturalnych. Ta okoliczność wywołuje zwykle chaos w zagospodarowaniu przestrzennym, powodowany głównie przez drobnych prywatnych inwestorów. Wizerunek miasta pod względem funkcjonalnym może pogarszać się. Wszystkie dotychczas opisane w tym scenariuszu sekwencje zdarzeń mogą tworzyć niekorzystny klimat dla rozwoju funkcji wyższego rzędu (ponadlokalnych), głównie dla obsługi ruchu turystycznego i rozwoju infrastruktury w tej dziedzinie. Zabraknie elementów prestiżu przyciągających inwestorów. Klimat wybierania Rawy Mazowieckiej jako miejsca zamieszkania, pracy i przyszłej kariery dla młodzieży może być także niekorzystny.

W konsekwencji pasma niekorzystnych zdarzeń i procesów społeczno-ekonomicznych Rawa Mazowiecka może stać się miejscem trudnej do zlikwidowania depresji gospodarczej i marginalizacji społecznej.

6.3. Scenariusz szans

Podstawą tego scenariusza jest założenie maksymalnie pozytywnego przebiegu zdarzeń, w tym w pięciu najważniejszych grupach uwarunkowań rozwoju miasta. Polityka rozwoju obszarów metropolitalnych będzie prowadziła do zauważalnej poprawy ładu przestrzennego obejmującego również Rawę Mazowiecką. Będzie poprawiała wizerunek miasta. Czynniki zewnętrznymi tej poprawy będą, między innymi:

- skuteczność wykorzystywania pomocy finansowej Unii Europejskiej,
- rozwój turystyki i rekreacji w Rawie Mazowieckiej w oparciu o zbiornik wodny „Tatar” oraz istniejące dobra kultury materialnej i walory przyrodniczo-krajobrazowe,
- wzrost zainteresowania wyborem Rawy Mazowieckiej, jako miejsca pracy i zamieszkania,
- dostęp do szlaków komunikacyjnych, łączących miasto z resztą kraju,

Wymienione uwarunkowania mogą tworzyć mechanizm wzrostu skuteczności inicjatyw samorządu miejskiego, miejscowych przedsiębiorców i mieszkańców miasta. W korzystnym klimacie społecznym każda inicjatywa rozwojowa będzie zauważalna.

Faza I Przygotowanie organizacyjne i planistyczne wspomaganie rozwoju lokalnego

Punkt wyjścia do skutecznego wspomaganie rozwoju miasta jest dogodny. Samorząd tworzy swoją długofalową politykę wspomaganie rozwoju (strategia). Przygotowuje lokalne programy i projekty, w tym program rozwoju lokalnego (obecnie w 2005 roku ten dokument jest już przygotowany). Porządkuje ład przestrzenny poprzez zaktualizowane studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący cały obszar miasta. Korzystne byłyby lokalne inicjatywy samoorganizacji przedsiębiorców, zwłaszcza wspomagające zakładanie nowych firm i instruujące o możliwościach korzystania z funduszy unijnych.

Kolejnym elementem natury organizacyjnej jest celowość budowania lokalnego systemu marketingu miasta. Marketing-mix powinien objąć następujące elementy:

- wizję korzyści dla wszelkich inwestorów niezależnych od samorządu miejskiego, w tym prywatnych (firmy, gospodarstwa domowe) i publicznych (instytucje i organizacje pozarządowe);
- system informacji o finansowych warunkach inwestowania i funkcjonowania w mieście (ceny, taryfy opłat i podatków lokalnych, koszty siły roboczej, inne);
- system promocji miasta, wykorzystujący m. in. aktualne dokumenty planowania przestrzennego i programowania rozwoju;
- organizację sprawnej obsługi inwestorów, zachęcającą do inwestowania w mieście i skracającą cykle inwestycyjne.

Rozwój lokalnego systemu marketingowego jest jednym z najważniejszych przedsięwzięć tej fazy rozwoju miasta.

Faza II Rozwój bazy ekonomicznej i poprawa lokalnych standardów infrastrukturalnych.

W tej fazie można przewidywać, że:

- Będzie rozwijała się drobna i średnia przedsiębiorczość w różnych działach, gałęziach i branżach aktywizując lokalny rynek pracy i poprawiając zamożność mieszkańców. Powstająca przedsiębiorczość będzie wspomagana różnymi funkcjami inkubacyjnymi, w tym prowadzeniem początkujących przedsiębiorców przez pierwsze lata działalności;
- W konsekwencji będzie wzrastał popyt na budownictwo mieszkaniowe a więc i ożywienie sektora usług budowlanych, jak też sektora rynkowych usług lokalnych;
- Trzeba będzie stopniowo dostosowywać miasto do współczesnych standardów europejskich pod względem wspomaganie rozwoju gospodarki rynkowej. Ze względu na niewielką odległość Rawy Mazowieckiej od dwóch dużych (Warszawa i Łódź) oraz trzech średnich miast (Skierniewice, Tomaszów Mazowiecki, Piotrków Trybunalski) możliwe będzie tworzenie wspólnego zaplecza organizacyjno – instytucjonalnego infrastruktury ekonomicznej. Przedsiębiorcy rozwijający działalność gospodarczą na terenie gminy będą w większości korzystali z instytucji wspomagających i obsługujących firmy. Niektóre urzędy, na przykład inkubacja przedsiębiorczości będzie mogła tworzyć swoje miejscowe zaplecze w Rawie Mazowieckiej;
- Budżet miasta powiększy dochody własne, głównie z sektora przedsiębiorczości i rozwijającego się indywidualnego budownictwa mieszkaniowego. Ogólnie budżet miejski będzie wzrastał do tego stopnia, aby można korzystać w większym stopniu z pomocy unijnej na rozbudowę infrastruktury technicznej i społecznej;
- Będzie możliwe budowanie brakujących w standardach miasta urządzeń infrastruktury technicznej, głównie brakujących odcinków dróg lokalnych, rozwoju sieci kanalizacyjnej, usprawnienia gospodarki odpadami, budowy urządzeń sportowych i oczyszczalni ścieków i innych elementów brakującej infrastruktury;
- Będzie możliwe kompleksowe urządzenie terenów przeznaczonych dla budownictwa mieszkaniowego, turystyki, biznesu.

W fazie II można spodziewać się trzech zasadniczych osiągnięć w mieście, w tym:

- Umocnienia bazy ekonomicznej i poprawy budżetu samorządowego,

- Sytuacji na lokalnym rynku pracy doprowadzającej stopę bezrobocia do poziomu 5 – 7% (poziom tzw. bezrobocia higienicznego),
- Przygotowania infrastrukturalnego terenu miasta do rozwoju przedsiębiorczości, budownictwa mieszkaniowego i funkcji ponadlokalnych.

Faza III Budowanie korzystnego wizerunku miasta

O korzystnym wizerunku miasta będzie stanowił jego wygląd (ład estetyczny), struktura funkcji (w tym znaczenie funkcji wyższego rzędu), relacje przestrzenne tych funkcji (ład funkcjonalny), efektywność przedsięwzięć gospodarczych w sferze rynkowej i publicznej (ład ekonomiczny), standardy określające poziom życia (ład społeczny) i jakość środowiska przyrodniczego (ład ekologiczny). W szczególności w tej fazie rozwoju należy oczekiwać, że:

- Stopniowo może być aktywizowany ruch turystyczno-rekreacyjny, początkowo mający wymiar lokalny i subregionalny, oparty na wypoczynku codziennym i weekendowym, głównie mieszkańców Rawy Mazowieckiej i powiatu, a następnie przyjezdnych z dużych i średnich miast (np. z wymienionych wcześniej sąsiednich ośrodków);
- Stopniowo może rozwijać się baza dóbr turystycznych i obsługi turystów. Stopniowo mogą też powstawać nowe formy atrakcyjności turystycznej, nawiązujące w oparciu o potencjał do istniejącego zbiornika wodnego. Rawa Mazowiecka będzie mogła stopniowo zyskiwać renomę regionalnego centrum ruchu turystycznego;
- Standardy ochrony środowiska mogą być wydatnie podniesione poprzez wdrażanie proekologicznego postępu technicznego w urządzeniach komunalnych infrastruktury technicznej w urządzeniach zabezpieczających źródła emisji zanieczyszczeń, w skutecznej poprawie gospodarki odpadami komunalnymi i przemysłowymi;
- Powierzchnia terenów użytkowanych rolniczo prawdopodobnie spadnie. Jednakże może być potrzebne powiększenie i atrakcyjne urządzenie zielonych terenów otwartych, poprawiających mikroklimat;
- Większego znaczenia nabierze ochrona dóbr dziedzictwa kulturowego. Nie tylko ochrona istniejących obiektów zabytkowych lecz również nawiązanie do tradycji w architekturze budowanych obiektów w przyszłości umocni tożsamość kulturową miasta.

Połączenie miasta z dwiema drogami krajowymi, w tym nr 8 z Warszawy do Katowic i z drogą nr 72 do Łodzi pozwoli tym bardziej na dostrzeganie wszelkiego produktu miejskiego, składającego się na ogólny wizerunek Rawy Mazowieckiej.

6.4. Zarys wizji przyszłości

Przeciwdziałanie zagrożeniom i aktywizowanie szans w działaniach strategicznych powinno prowadzić do:

1. rozbudowy i modernizacji systemu komunikacji lokalnej i tworzenia warunków dostępności do dróg zewnętrznych miasta;
2. wyprzedzającego osiągnięcia wysokich standardów jakości środowiska przyrodniczego poprzez racjonalną i nowoczesną gospodarkę odpadami komunalnymi i przemysłowymi, pełne wyposażenie w kanalizację sanitarną i deszczową obszaru miasta, a także ochronę Rawki przed inwazją budownictwa, zwłaszcza w dolinie tej rzeki;
3. tworzenia kompleksowych systemów rozwoju przedsiębiorczości w mieście w ścisłej współpracy z samorządem województwa łódzkiego, jak też z instytucjami infrastruktury ekonomicznej, takimi jak: agencje i fundacje, izby gospodarcze, banki i fundusze oraz z innymi powstającymi instytucjami i organizacjami;
4. zmniejszania się liczby bezrobotnych zarejestrowanych na terenie miasta do poziomu maksimum 5-7%;
5. wzrostu zamożności społeczności lokalnej, tworzącej większy niż obecnie popyt na rynku lokalnym na dobra i usługi komercyjne;

6. wzrostu dochodów budżetu miasta ze źródeł własnych, pozwalającego na finansowanie niezbędnych przedsięwzięć inwestycyjnych;
7. kompleksowego przygotowania terenów do rozwoju budownictwa mieszkaniowego o wysokich standardach, głównie dla indywidualnych inwestorów;
8. przygotowania infrastrukturalnego Rawy Mazowieckiej do rozwoju turystyki i sportu;
9. utworzenia i sukcesywnego doskonalenia systemu marketingu turystycznego dla turystów i dla inwestorów w tej sferze.

Wymienione efekty mogą tworzyć wiele innych efektów, w tym zwłaszcza w sferze społeczno-demograficznej. Rawa Mazowiecka może przyciągać wykształconą młodzież i koncentrować inicjatywy na rzecz społeczeństwa obywatelskiego w nikłym stopniu obciążonego socjalnie i opartego na wiedzy oraz znaczących dla miasta inicjatywach gospodarczych.

7. Misja, cele strategiczne i operacyjne

7.1. Misja strategii - cele nadrzędne

Misja strategii jest odpowiedzią na pytanie o zasadniczym znaczeniu, po co jest opracowana i wdrażana strategia wspomagająca rozwój miasta. Misja wyraża główny motyw działań na rzecz rozwoju, określonych w strategii. Wszystkie inne cele są podporządkowane misji. Stąd też nazywa się je celami strategicznymi. Uwzględniając motywy mieszkańców, uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne a także specyfikę naszych czasów - przynależność Polski do Unii Europejskiej a zatem możliwość korzystania z funduszy strukturalnych tej organizacji, cel nadrzędny wyraża się następującym hasłem:

**Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój
cywilizacyjny miasta oraz wzrost jego znaczenia
na arenie regionalnej i krajowej.**

Misja została oparta na zasadniczej wartości, jaką jest dobrobyt mieszkańców w sferze życia materialnego i duchowego. Stąd też w misji zaznaczony jest rozwój cywilizacyjny implikujący między innymi, umacnianie wartości kulturowych, rozwijający społeczeństwo informacyjne, bezpieczeństwo i inne wartości ludzkie. Misja akcentuje także wielostronnie zrównoważony rozwój, a głównie ekologicznie. Bezpieczeństwo ekologiczne jest warunkiem sprawności i bezpieczeństwa w sferach społecznej i gospodarczej.

Misja wywołuje układ jej podporządkowanych celów strategicznych, w tym cel generalny, priorytetowe kierunki działań i podporządkowane im cele szczegółowe.

7.2. Cel generalny

Generalny cel strategiczny wytycza główny kierunek wyboru drogi wspomagania rozwoju miasta. Ma bezpośrednio lub pośrednio wywoływać rozwój wszystkich oczekiwanych w mieście funkcji zewnętrznych i lokalnych. Jako generalny cel strategiczny wskazuje się:

**Rawa Mazowiecka miastem atrakcyjnym do inwestowania i przyjaznym dla jego
mieszkańców**

Jest to cel oparty na motywach marketingu miejskiego prowadzącego do wzrostu atrakcyjności życia i inwestowania w mieście. Wybrane priorytety i cele operacyjne mają być czynnikami atrakcyjności dla wszelkich użytkowników miasta, w tym dla inwestorów, mieszkańców i przyjezdnych. Wspomaganie rozwoju ma tworzyć realnie korzystną wizję dla inwestorów prywatnych i publicznych, funkcjonujących w mieście i zewnętrznych. Atrakcyjność miasta ma być oparta na dwu głównych czynnikach, to znaczy na funkcjach zewnętrznych (znaczących na zewnątrz) i na standardach życia w mieście, w tym na standardach technicznych (infrastruktura techniczna), ekonomicznych (przedsiębiorczość i infrastruktura ekonomiczna), społecznych (infrastruktura społeczna, ład przestrzenny, bezpieczeństwo). Obydwie składowe powinny mieć swoje odzwierciedlenie w doborze priorytetowych dziedzin działań strategicznych i operacyjnych.

Warunkiem wzrostu rangi miasta jest jego położenie między dwiema największymi aglomeracjami miejskimi: warszawską i łódzką oraz otwarcie komunikacyjne, rozwój bazy ekonomicznej i funkcji wyższego rzędu. Jest nim także poprawa standardów funkcjonowania miasta i jego wizerunku jako atrakcyjnego ośrodka zamieszkania i inwestowania. Z tych oczekiwań wprost wynikają priorytety rozwojowe. Jedną z funkcji strategii jest doprowadzenie miasta do daleko idącej samoczynności rozwojowej, polegającej na zmniejszaniu potrzeb działań interwencyjnych głównie na rzecz sprawnej gospodarki rynkowej.

7.3. Priorytety rozwojowe

Priorytety rozwojowe są wypadkową uwarunkowań wewnętrznych rozwoju, wskazanych w analizie SWOT i uwarunkowań zewnętrznych określonych w celach strategicznych dokumentów wyższego rzędu, w tym: strategii rozwoju województwa łódzkiego, Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2007 - 2013, w Narodowym Planie Rozwoju na lata 2007 - 2013 i w koncepcji Przestrzennego

Zagospodarowania Kraju. Uwzględniono także priorytety Długofalowej Strategii Rozwoju Regionalnego Kraju do 2025 roku opracowanej przez Ministerstwo Gospodarki. Są to następujące priorytety rozwoju miasta:

1. *Rozwój bazy ekonomicznej miasta;*
2. *Rozwój kapitału ludzkiego i aktywizacja rynku pracy;*
3. *Poprawa standardów infrastrukturalnych;*
4. *Rozwój funkcji wyższego rzędu;*
5. *Stala poprawa struktury funkcjonalno-przestrzennej (ładu przestrzennego).*

Priorytety zostały wybrane zgodnie z zasadą selektywności, obowiązującą w planowaniu strategicznym i operacyjnym. Wybrano je jako dziedziny:

1. problemowe: rynek pracy, struktura funkcjonalno-przestrzenna;
2. strategiczne: standardy infrastrukturalne, otoczenie biznesu oraz wizerunek miasta;
3. wysokiej szansy: przedsiębiorczość, rozwój kapitału ludzkiego i funkcje wyższego rzędu.

W dziedzinach problemowych działania mają zmniejszać ładunek ograniczeń i barier przeszkadzających sprawnemu funkcjonowaniu i rozwojowi „organizmu miejskiego”. W dziedzinach strategicznych działania mają stworzyć warunki sprawnego funkcjonowania i rozwoju miasta. Natomiast rozwój dziedzin wysokiej szansy powinien uruchomić mechanizmy samopomnażające rozwój miasta, głównie w sferze ekonomicznej a w konsekwencji w sferach: funkcjonalnej i przestrzennej. Wszystkie priorytety mają w tej strategii równorzędne znaczenie.

Baza ekonomiczna miasta stanowi konieczny warunek jego egzystencji. Jest głównym źródłem pomnażania kapitału na rzecz wszystkich sfer życia. Jej trzonem jest przedsiębiorczość pomnażająca kapitał poprzez zysk (korzyści wewnętrzne) firm. Tworząc korzyści wewnętrzne podmioty gospodarcze tworzą jednocześnie różnorodne korzyści zewnętrzne, w tym lokalne na rzecz miasta. Są to miejsca pracy i dochody ludności, podatki i opłaty lokalne, koniunktura dla przedsiębiorstw komunalnych, kooperacja lokalna i wiele innych. Tworzą wreszcie wiedzę praktyczną i doświadczenie zatrudnionych kadr. Tworzą też zaopatrzenie rynku lokalnego w dobra konsumpcyjne i gospodarcze.

Baza ekonomiczna jest dziedziną nie podlegającą bezpośrednio planowaniu strategicznemu i operacyjnemu. Poprzez strategię można tworzyć warunki rozwoju owego trzonu bazy ekonomicznej, którym jest przedsiębiorczość. Większość tych warunków skupia się w urzędzeniu w mieście kompleksowego systemu infrastruktury technicznej i ekonomicznej.

Drugim priorytetem jest rozwój kapitału ludzkiego i aktywizacja rynku pracy, który w przeważającej mierze zależy od rozwoju przedsiębiorczości. Polityka rozwoju kapitału ludzkiego opiera się na wielostronnych działaniach oświatowych, szkoleniowych i działaniach praktycznych kadr oraz działaczy społecznych we wszystkich dziedzinach życia w mieście. Obecnie wszelkiego rodzaju nabywanie wiedzy i wymiana informacji kształtuje „społeczństwo informacyjne”, co będzie miastu pomagało osiągać coraz wyższą konkurencyjność.

Warunkiem konkurencyjności są wysokie standardy techniczne miasta, uzależnione od kompleksowego jego wyposażenia w urządzenia wodociągowo-kanalizacyjne, zaopatrzenie energetyczne, wyposażenie w drogi, parkingi i inną infrastrukturę komunikacyjną, w tym infrastrukturę wymiany informacji. Stąd też, trzecim priorytetem jest rozwój infrastruktury technicznej, zaliczanej do dziedzin strategicznych. Jak to już wcześniej zaznaczono, jest to dziedzina warunkująca sprawność funkcjonowania i rozwoju miasta. Nie ogranicza się tylko do tzw. obsługi technicznej. Obejmuje również urządzenia materialne usług świadczonych publicznie, zwłaszcza w dziedzinach: oświaty, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, kultury, sportu i częściowo rekreacji. Są to w zasadzie urządzenia obsługi lokalnej.

Wszelka infrastruktura funkcjonalnie wykraczająca poza miasto jest traktowana jako funkcje wyższego rzędu. Dziedziny do których należy stanowią w mieście funkcje jego specjalizacji. Tworzą zewnętrzne zainteresowanie miastem poprzez specjalny tzw. produkt miejski. W przypadku Rawy Mazowieckiej może to być produkt turystyczny, produkt usług administracyjnych, urządzeń i usług sportu, specjalistycznej służby zdrowia, infrastruktury komunikacyjnej i innych. Im więcej usług miasto zdoła

rozwinąć tym bardziej wzrośnie zainteresowanie miastem. Tym większy będzie popyt na lokalne usługi komercyjne. Stąd też działalność promocyjna a szerzej, marketingowa będzie zorientowana, między innymi na rozwój tych funkcji.

O wizerunku miasta nie przesądzają funkcje wyższego rzędu ani też poziom rozwoju bazy ekonomicznej, czy infrastruktury. W mieście musi być jeszcze zauważany ład przestrzenny w wielu jego aspektach. Po pierwsze warunkiem sprawnego funkcjonowania organizmu miejskiego jest jego bezpieczeństwo ekologiczne a ponadto atrakcyjność środowiska przyrodniczego dla mieszkańców, w tym zasoby wody, mikroklimat, przewietrzanie i inne. Po drugie miasto powinno mieć warunki przestrzenne rozwoju bazy ekonomicznej i efektywnie rozmieszczoną zabudowę z punktu widzenia kosztów infrastruktury technicznej. Po trzecie powinno mieć zapewnioną dostępność do poszczególnych funkcji, głównie do usług. Przeszkodą są wszelkie konflikty sąsiedztwa między różnymi funkcjami. Wreszcie estetyka krajobrazu miejskiego jest ważnym elementem zarówno dla mieszkańców, jak i dla przyjezdnych.

7.4. Cele operacyjne w dziedzinach działań wspierających rozwój miasta

Grupa celów operacyjnych jest kolejną konkretyzacją celów strategicznych wyższego rzędu, w tym celu generalnego i priorytetów rozwojowych. Stanowi podstawę programowania operacyjnego na szczeblu administracji lokalnej. Praktycznie wszystkie zadania wyznaczane w obecnym programie rozwoju lokalnego Rawy Mazowieckiej i w przyszłych jego wersjach powinny mieścić się w treści wyznaczonych w strategii celów operacyjnych. W miarę potrzeb ich zestaw powinien być cyklicznie aktualizowany w ramach wybranych pięciu priorytetów.

7.4.1. W dziedzinie rozwoju bazy ekonomicznej

Rynkowa działalność gospodarcza opierająca się na wszelkiego rodzaju przedsiębiorstwach prywatnych nie podlega bezpośredniemu planowaniu strategicznemu, co już wcześniej zostało zaznaczone. Ten sektor kształtują obiektywne prawa rynku oraz zasobność kapitałowa faktycznych i potencjalnych inwestorów prywatnych. Rolą strategii wspomagania rozwoju Rawy Mazowieckiej jest tworzenie wielostronnie korzystnych warunków lokalnych rozwoju przedsiębiorczości jako trzonu bazy ekonomicznej. Rozwój przedsiębiorczości w najwyższym stopniu warunkuje rozwój miejsc pracy, dochody ludności i wpływy do budżetu lokalnego, a także do budżetu państwa. Warunkuje także aktywność na lokalnym rynku kooperacyjnym i inwestycyjnym. W sferze wspomagania rozwoju gospodarczego określone są następujące cele operacyjne:

- 1.1. Urządzanie i promocja stref biznesu.
- 1.2. Rozwój infrastruktury lokalnego handlu.
- 1.3. Tworzenie organizacji i zaplecza inkubacji przedsiębiorczości.
- 1.4. Wspieranie rozwoju nowych technologii.
- 1.5. Tworzenie zintegrowanego systemu promocji miasta w dziedzinie turystyki, rekreacji i przedsiębiorczości.
- 1.6. Wspieranie rozwoju turystyki poprzez wykorzystanie zabytków, wydarzenia kulturalne oraz walory naturalne.
- 1.7. Tworzenie instrumentów wsparcia finansowego dla przedsiębiorców
- 1.8. Organizacja sprawnej, systemowej obsługi inwestorów (w tym m.in. informacja finansowa, prawna z wykorzystaniem ICT⁵)
- 1.9. Wspieranie działalności instytucji okołobiznesowych.
- 1.10. Opracowanie i promocja produktów i atrakcji turystycznych.

Od poziomu rozwoju bazy ekonomicznej miasta będzie w przyszłości zależało generowanie aktywności gospodarczej w całym powiecie rawskim. Będzie zależała także zdolność samorządu lokalnego do przekształcania struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta.

⁵ ICT – Information and communication technologies

Na poziomie lokalnym, instytucją działającą na rzecz wspomagania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw są głównie inkubatory przedsiębiorczości jako jedna z form aktywizacji lokalnej gospodarki rynkowej, w tym jako bazy ekonomicznej miasta. Inkubator poprzez dostarczanie odpowiedniej powierzchni na działalność gospodarczą, obsługę biurową i inne usługi wspierające biznes, tworzy nowe miejsca pracy, zagospodarowuje zbędne i niewykorzystane obiekty przemysłowe, wspiera rozwój sektora prywatnego oraz transfer i komercjalizację nowych technik i technologii.

Głównym celem tworzenia inkubatora przedsiębiorczości jest zatem:

- wszechstronna pomoc przedsiębiorstwom w promocji, marketingu i zarządzaniu finansami w początkowym okresie działalności i osiągnięciu stabilizacji;
- profesjonalne zaistnienie na rynku poprzez osiągnięcie zdolności nie tylko do przetrwania, ale także samodzielnego odniesienia sukcesu na rynku;
- tworzenie nowych przedsiębiorstw;
- walki z bezrobociem;
- zagospodarowanie wolnych terenów i obiektów;
- tworzenie lokalnych centrów innowacyjności i transfer technologii.

Wzorem niektórych, istniejących już inkubatorów w Polsce w ramach tej jednostki organizacyjnej mogą być uruchamiane inne (poza typowymi funkcjami inkubacji początkujących firm i nowych przedsięwzięć w biznesie) formy pomocy przedsiębiorczości, na przykład *fundusz rozwoju przedsiębiorczości (FRP)*. Jego cele to:

- pobudzanie aktywności społeczności lokalnej na polu działalności gospodarczej;
- kreowanie świadomości roli przedsiębiorczości własnej w rozwoju społeczności lokalnej i promowanie przedsiębiorczości wśród bezrobotnych;
- tworzenie warunków i możliwości realizacji lokalnych przedsięwzięć gospodarczych;
- gromadzenie i pozyskiwanie lokalnych funduszy z przeznaczeniem ich na zwiększanie środków FRP;
- wspieranie i uzupełnianie działań administracji rządowej i samorządowej w programie aktywnej walki z bezrobociem.

W szczególności FRP realizuje takie zadania jak:

- 1) udzielanie pożyczek i wsparcia kapitałowego, bądź finansowego w formie innej niż pożyczki osobom bezrobotnym i innym podmiotom spełniającym warunki określone przez Regulamin FRP;
- 2) udzielanie wszechstronnej pomocy w przygotowaniu wniosków pożyczkowych wszystkim zainteresowanym.

Trzecim wreszcie ogniwem przy inkubatorze przedsiębiorczości może być *ośrodek wspierania przedsiębiorczości*. Jego funkcje skupiają się na działalności oświatowej i popularyzatorskiej. Jest to swoista szkoła przedsiębiorczości, zorganizowana w podobny sposób jak działają popularne tego typu organizacje we Francji. Do zadań Ośrodka należy:

- przygotowywanie i uaktywnianie osób bezrobotnych do rozpoczęcia własnej działalności;
- stała współpraca z dyrekcjami szkół średnich w celu wprowadzenia do programów edukacyjnych elementów myślenia przedsiębiorczego i pomaganie w kreowaniu wizerunku przedsiębiorcy;
- zachęcanie i uczenie samodzielności absolwentów szkół średnich do tworzenia przez nich stanowisk pracy, w zależności od posiadanych kwalifikacji i umiejętności;
- regularna współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w celu dostosowania programów edukacyjnych ośrodka do potrzeb i intencji bezrobotnych;
- organizowanie i prowadzenie szkoleń o tematyce dostosowanej do poziomu i potrzeb przyszłych i obecnych zarządzających firmami;

- doradztwo ekspertów w dziedzinach niezbędnych do samodzielnego prowadzenia działalności gospodarczej;
- prowadzenie i uaktywnianie banku danych o działających przedsiębiorstwach w celu ułatwiania kontaktów i zachęcania do wymiany doświadczeń między firmami;
- tworzenie bazy materiałów szkoleniowych z fachową literaturą;
- prowadzenie szkoleń i seminariów dostosowanych do specyfiki potrzeb rynku.

Jednostka organizacyjna inkubatora może podejmować również inne inicjatywy na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, takie jak aktywność ekonomiczna bezrobotnych i przygotowywanie do zawodu młodzieży szkolnej. Można powołać *Forum Zatrudnienia*, tworzące sieć przepływu informacji o rynku pracy i o organizowanych szkoleniach, przygotowujących do zawodu jak też do przekwalifikowania zawodowego bezrobotnych. Forum zatrudnienia może pełnić rolę generatora przepływu informacji o popycie i podaży miejsc pracy, oraz może współpracować z instytucjami obsługującymi bezrobocie i rynek pracy.

Inną jeszcze inicjatywą inkubatora może też być program aktywizacji młodzieży w formie *młodzieżowych mini-przedsiębiorstw*. Celem takiego programu mogłoby być praktyczne zapoznanie młodzieży z działaniem przedsiębiorstwa, pobudzanie jej do twórczych inicjatyw w zakresie gospodarki rynkowej oraz wdrażanie poczucia odpowiedzialności za podejmowane decyzje.

7.4.2. W dziedzinie aktywizacji rynku pracy i rozwoju kapitału ludzkiego

Aktywizacja rynku pracy i rozwój kapitału ludzkiego jest obecnie sferą najbardziej problemową, zwłaszcza rynek pracy. W Rawie Mazowieckiej potrzebny jest więc dalszy rozwój przedsiębiorczości tworzący nowe miejsca pracy. Stąd też potrzebny jest rozwój marketingu miejskiego, zorientowanego na inwestorów lokalnych i zewnętrznych. Potrzebne jest również krzewienie kultury gospodarczej, zwłaszcza podwyższającej skłonność mieszkańców miasta do podejmowania przedsięwzięć gospodarczych, umacniających żywotność firm istniejących i sprzyjającej zakładaniu nowych. W tym zakresie potrzebny jest na terenie miasta dobry klimat i samoorganizacja przedsiębiorców. Potrzebna jest wielostronna pomoc dorosłej i wykształconej młodzieży w zakresie inkubacji przedsiębiorczości. Działania na rzecz poprawy sytuacji na rynku pracy ujęte są w poniższych siedmiu celach:

- 2.1. Budowanie społeczeństwa informacyjnego (wyrównywania dysproporcji w zakresie dostępu i wykorzystania technik społeczeństwa informacyjnego);
- 2.2. Aktywizacja zawodowa absolwentów oraz osób pozostających bez pracy;
- 2.3. Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży (realizacja programów stypendialnych);
- 2.4. Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy (w tym m.in. samozatrudnienie, organizowanie robót publicznych);
- 2.5. Rozwój placówek szkolenia zawodowego i zmian kwalifikacji;
- 2.6. Umacnianie placówek szkolnictwa średniego;
- 2.7. Tworzenie warunków imigracji absolwentów szkół wyższych do miasta;
- 2.8. Budowanie społeczeństwa obywatelskiego (wzmocnienie więzi lokalnych i budowanie tożsamości, wspieranie integracji społecznej, podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców);
- 2.9. Podejmowanie i rozwijanie współpracy z partnerami krajowymi i zagranicznymi (umowy partnerskie z miastami bliźniaczymi, wymiana doświadczeń)

Wymienione cele operacyjne uwzględniają działania stanowiące zarówno stronę popytową na pracę, jak też poprawę jakości oferowanej pracy. Szczególną rolę będzie odgrywało złożone, wieloaspektowe i długofalowo wdrażane działanie na rzecz tworzenia społeczeństwa informacyjnego. Warunkiem wstępnym tego działania jest rozwój pełnej infrastruktury informacyjnej w mieście. Drugim jeszcze ważniejszym warunkiem jest tworzenie wieloaspektowego popytu na informację i dostęp do informacji, co nie jest już zasadniczą funkcją samorządu. Szeroko rozumiany rynek informacji w Rawie Mazowieckiej będzie mógł rozwijać się samoczynnie, jeżeli tylko miasto będzie „przyciągało” ludzi wykształconych i tworzyło warunki aktywności gospodarczej oraz społecznej.

7.4.3. W dziedzinie poprawy standardów infrastrukturalnych

Infrastruktura techniczna

Jest to dziedzina określająca techniczne warunki funkcjonowania i rozwoju Rawy Mazowieckiej, w tym funkcji produkcyjnych i usługowych, obsługi ludności, a także zasobów mieszkaniowych. W ogólnej ocenie standardy obsługi technicznej miasta są w zasadzie zaspokojone. Jednakże we wszystkich działach wymagane są pewne uzupełnienia sieci lub modernizacja urządzeń. Dotyczy to sieci kanalizacyjnej i oczyszczania miasta, zaopatrzenia energetycznego, a także gospodarki odpadami. Potrzeby dalszego rozwoju określają następujące cele operacyjne:

- 3.1. Uzupełnianie sieci i modernizacja układu komunikacyjnego wraz z infrastrukturą towarzyszącą (w tym: parkingi, chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie, urządzenia bezpieczeństwa ruchu)
- 3.2. Rozwój infrastruktury i podnoszenie standardów sieci wodno - kanalizacyjnych;
- 3.3. Usprawnianie systemu energetycznego (gaz, energia cieplna, elektroenergetyka);
- 3.4. Usprawnienie systemu gospodarki odpadami (w tym m.in. modernizacja składowiska odpadów komunalnych Pukinin).

Największe problemy koncentrują się w dziedzinie komunikacji, a także w zakresie gospodarki odpadami stałymi (niepełna segregacja odpadów i niewystarczające zabezpieczenie składowiska odpadów komunalnych).

Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna w mieście określa warunki życia i funkcjonowania mieszkańców miasta. Warunkuje zaspokajanie ich podstawowych potrzeb w zakresie powszechnej edukacji, ochrony zdrowia, opieki i pomocy społecznej, życia kulturalnego, utożsamiania się z miejscem zamieszkania, życia towarzyskiego a szerzej, społecznego oraz codziennej rekreacji poza własnym mieszkaniem. Szczególne miejsce w infrastrukturze społecznej zajmuje poprawa poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, warunkujących rozwój życia rodzinnego.

- 3.5. Modernizacja zasobów mieszkaniowych i przygotowywanie terenów dla budownictwa;
- 3.6. Modernizacja istniejącej bazy oraz uzupełnianie wyposażenia technicznego miejscowych placówek służby zdrowia, oświaty, kultury i sportu;
- 3.7. Stała poprawa funkcjonowania systemu pomocy społecznej (w tym dla osób niepełnosprawnych) i przeciwdziałanie marginalizacji mieszkańców miasta;
- 3.8. Przywracanie osobom niepełnosprawnym warunków (instytucjonalnych i materialnych) do sprawnego funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym;
- 3.9. Stała poprawa lokalnego systemu bezpieczeństwa cywilnego, sanitarnego i ekologicznego;

Realizacja wyznaczonych celów operacyjnych determinować będzie jakość i standard życia obecnych i potencjalnych mieszkańców Rawy Mazowieckiej i powiatu rawskiego.

7.4.4. W dziedzinie funkcji wyższego rzędu

Funkcją wyższego rzędu w mieście jest działalność społeczna i gospodarcza, wywołująca potrzebę przyjazdu korzystających spoza miasta do miejsca świadczenia usługi. Im rozleglejszy jest obszar zainteresowania określonym rodzajem usług istniejących w mieście, tym wyższa jest ich ranga. Ogół funkcji wyższego rzędu w mieście stanowi o jego randze. Stanowi o niej nie tylko zasięg znaczenia poszczególnych usług, lecz również ich urozmaicenie. W celach operacyjnych przewiduje się rozwój następujących funkcji wyższego rzędu:

- 4.1. Rozwój infrastruktury handlowo-wystawienniczej;
- 4.2. Rozwój dóbr i produktów turystycznych;
- 4.3. Rozwój specjalistycznych usług medycznych (poprawa jakości i dostępności do systemu ratownictwa medycznego, poprawa jakości leczenia specjalistycznego zarówno stacjonarnego jak i ambulatoryjnego)
- 4.4. Zmniejszenie luki cywilizacyjnej poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury;

- 4.5. Rozwój bazy sportowej i rekreacji;
- 4.6. Podejmowanie inicjatyw kulturalnych;
- 4.7. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.

Nie jest to jednak zamknięta lista dziedzin, w których mogą pojawić się możliwości i oferty rozwojowe funkcji znaczących w skali ponadlokalnej. Każda propozycja inwestycyjna w tej grupie dziedzin będzie uwzględniana, jeżeli tylko suma spodziewanych korzyści społeczno-ekonomicznych będzie równoważyła lub przewyższała ponoszone koszty.

Funkcje wyższego rzędu są najważniejszym czynnikiem (oprócz estetyki zabudowy i zagospodarowania przestrzennego) kształtującym wizerunek miasta.

7.4.5. W dziedzinie poprawy struktury funkcjonalno-przestrzennej

Cele w tej dziedzinie wynikają z powinności poprawy ładu przestrzennego w mieście i w powiązaniach miasta z otoczeniem. Wynikają także z potrzeby udostępnienia terenów przygotowanych dla rozwoju ważniejszych funkcji, w tym funkcji wyższego rzędu, turystyczno-rekreacyjnych, terenów zieleni, przedsiębiorczości, mieszkaniowo-usługowych i komunikacyjnych. W szczególności przyszły rozwój struktury funkcjonalno-przestrzennej Rawy Mazowieckiej określają następujące cele:

- 5.1. Rewitalizacja zaniedbanych przestrzeni publicznych w mieście (w tym podniesienie rangi funkcji śródmiejskiej) oraz zespołów mieszkaniowych;
- 5.2. Rozwój i kształtowanie zróżnicowanych form środowiska mieszkaniowego;
- 5.3. Kształtowanie i urządzenie terenów usługowych;
- 5.4. Kształtowanie i urządzenie terenów produkcyjno-składowych;
- 5.5. Kształtowanie terenów zieleni i rekreacji.

Cele te wynikają z ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Rawy Mazowieckiej, którego rolą jest definiowanie i poprawa lokalnego ładu przestrzennego w wielu jego aspektach, w tym zwłaszcza w aspekcie ekologicznym, społecznym, ekonomicznym, funkcjonalnym i estetycznym.

Ostatecznie nie tylko zamożność miasta, mająca wyraz w poziomie rozwoju bazy ekonomicznej, nie tylko funkcje wyższego rzędu lecz również ład przestrzenny i estetyka będzie w przyszłości miała wpływ na ogólny wizerunek i poziom atrakcyjności Rawy Mazowieckiej.

7.5. Wybrane zadania oparte na celach strategicznych

Zadania są przedmiotem etapowych programów lokalnych realizujących w poszczególnych fazach cele strategiczne i operacyjne. Jednakże samo uruchamianie wdrożeń strategii może być poparte przykładowymi zadaniami.

Dzielią się one na dwie zasadnicze grupy. Pierwszą stanowią zadania zawarte w owych programach lokalnych Rawy Mazowieckiej. Drugą grupę stanowią zadania będące wyrazem inicjatywnej funkcji samorządu lokalnego. Będą one inicjowane przez samorząd a realizowane przez inwestorów niezależnych. Mogą dotyczyć turystyki, innych dziedzin przedsiębiorczości i funkcji wyższego rzędu w tym kultury, oświaty, sportu i innych dziedzin.

W najbliższej przyszłości programy te będą wymagały dostosowania do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2013. W obecnie opracowanych programach lokalnych, takich jak

- Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2004 – 2006
- Wieloletni Plan Inwestycyjny na lata 2005 – 2007
- Wykaz zadań inwestycyjnych na lata 2006 – 2010 z zakresu gospodarki wodociągowo – kanalizacyjnej i gospodarki odpadami

zostały uwzględnione następujące zadania:

- Rozbudowa składowiska odpadów i budowa zakładu odzysku surowców wtórnych w Pukininie – etap I,

- Modernizacja systemu zaopatrzenia miasta Rawa Mazowiecka w wodę pitną,
- Modernizacja oczyszczalni ścieków dla miasta Rawa Mazowiecka,
- Modernizacja i rozbudowa systemu odprowadzania ścieków komunalnych na terenie miasta Rawa Mazowiecka,
- Budowa nawierzchni drogowej wraz z kanalizacją deszczową osiedlach Jeżowska, Tatar, Osada Dolna w Rawie Mazowieckiej;
- Budowa dróg w strefie przemysłowej „Skierniewicka” w Rawie Mazowieckiej;
- Budowa ścieżki rowerowej na odcinku od osiedla Zamkowa Wola do tamy na zalewie
- Przebudowa Miejskiego Domu Kultury w Rawie Mazowieckiej;
- Modernizacja i rozbudowa budynku Urzędu Miasta w Rawie Mazowieckiej;
- Modernizacja Szkoły Podstawowej nr 1;
- Przebudowa i termomodernizacja Przedszkola nr 5;
- Renowacja rowu opaskowego i umocnienie brzegów zbiornika wokół zbiornika "Dolna";

Powyższe zadania mieszczą się całkowicie w priorytetach strategicznych. Wypełniają cele komunalne skupiające się zwłaszcza w priorytecie trzecim obejmującym infrastrukturę techniczną i społeczną. W znacznym stopniu przyczyniają się także do realizacji celów operacyjnych priorytetu piątego, obejmującego poprawę ładu przestrzennego we wszystkich jego aspektach. Zadania te pośrednio wspomagają priorytet pierwszy – rozwój bazy ekonomicznej miasta.

W przyszłości zadania Samorządu Miasta Rawa Mazowiecka będą obejmowały także działania inicjatywne oparte na lokalnym systemie marketingowym a będące przedsięwzięciami inwestorów zewnętrznych (niezależnych od władz samorządowych) Inicjatywy powinny dotyczyć wielopodmiotowych działań partnerskich na terenie Rawy Mazowieckiej na rzecz:

- Tworzenia lokalnego systemu marketingu miejskiego;
- Tworzenia inkubatora przedsiębiorczości;
- Budowy centrum targowo-wystawienniczego oraz centrum kongresowego dla różnych jego użytkowników;
- Budowy systemu rekreacji w oparciu o istniejący zalew;
- Odbudowy Zamku Książąt Mazowieckich z uwzględnieniem programu funkcji kulturalnych i rozrywkowych;
- Urządzania otwartych terenów zielonych;
- Rozbudowy sieci szkolnictwa zawodowego;

Proponowane przedsięwzięcia powinny umocnić przede wszystkim gamę funkcji wyższego rzędu a także stworzyć lepsze warunki rozwoju przedsiębiorczości z uwzględnieniem sektora rynku turystycznego. W ten sposób korzystne ekonomicznie i atrakcyjne marketingowo urozmaicenie strukturalne funkcji miejskich będzie znacznie wzbogacone.

8. System monitorowania

8.1. Istota i funkcje monitoringu

Monitoring to proces systematycznego zbierania danych (wartości wskaźników), na podstawie których dokonuje się okresowej oceny danego dokumentu.

Analizy dokonuje się poprzez porównanie wskaźników bazowych (określonych na początku fazy wdrożeniowej Strategii) z wartościami uzyskanymi w danym momencie czasu. Pozwala to na stwierdzenie, w jakim stopniu cele Strategii są realizowane (postęp w osiąganiu celów), jaka jest efektywność wydatkowanych na realizację Strategii środków, a także czy cele zostały dobrane właściwie. Taka analiza potwierdza słuszność wybranych celów, natomiast w przypadku negatywnych wyników (np. w przypadku stwierdzenia, że któryś z celów Strategii nie jest realizowany) pozwala na zastanowienie się nad przyczynami takiego stanu rzeczy i podjęciu środków zaradczych.

Należy zauważyć, iż strategia – nawet uchwalona – jest dokumentem dynamicznym. W przypadku stwierdzenia, iż któryś z celów został źle określony, lub w sytuacji znaczącej zmiany uwarunkowań zewnętrznych bądź wewnętrznych konieczna może się stać aktualizacja założeń dokumentu.

8.2. Instytucje odpowiedzialne za proces monitorowania, źródła danych, raportowanie

Za proces monitorowania Strategii odpowiedzialny jest Urząd Miasta Rawa Mazowiecka. Ze względu na fakt, iż strategia obejmuje swym zakresem również dziedziny nie będące w kompetencjach gminy w proces monitorowania powinny włączyć się możliwie wszystkie podmioty działające na terenie miasta. W szczególności dotyczy to jednostek publicznych (administracja, organizacje pozarządowe, itp.), które mając na uwadze zasadę partnerstwa powinny udzielać Urzędowi Miasta informacji na temat działań, które mają wpływ na realizację zapisów strategii.

Wśród źródeł danych do monitoringu wymienić można:

- informacje uzyskiwane od jednostek publicznych działających na terenie miasta
- informacje ze źródeł administracyjnych (np. rejestr przedsiębiorstw, dane dotyczące stanu dróg)
- ogólnodostępne dane statystyczne opracowywane przez GUS oraz US w Łodzi.

Dane wskaźnikowe będą zbierane co roku, natomiast wyniki analiz wskaźników będą raz na dwa lata przedstawiane w formie raportu monitoringowego Radzie Miasta oraz prezentowane podczas spotkań z partnerami społeczno-gospodarczymi.

8.3. Proponowane wskaźniki

Wskaźniki przekrojowe (ogólne)

- liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie miasta na 1000 mieszkańców (w tym w dziedzinie turystyki i rekreacji)
- liczba turystów
- liczba nowoutworzonych miejsc pracy
- realny dochód rozporządzalny na mieszkańca
- procent wydatków miasta przeznaczanych na inwestycje

w dziedzinie bazy ekonomicznej

- przeciętna wielkość firmy (ze względu na zatrudnienie, ze względu na uzyskiwane obroty)
- różnorodność usług (procentowy udział poszczególnych dziedzin PKD, w tym w dziedzinie turystyki i rekreacji)
- struktura zatrudnienia (rolnictwo, przemysł, budownictwo, usługi rynkowe, usługi nierynkowe)

- liczba firm działających w inkubatorze
- powierzchnia urządzonych stref biznesu
- liczba projektów promujących miasto
- liczba działających instytucji okołobiznesowych

w dziedzinie rynku pracy, rozwoju kapitału ludzkiego

- wskaźnik zatrudnienia
- stopa bezrobocia (w tym bezrobocie długoterminowe)
- procent bezrobotnych objętych aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu
- liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców
- struktura wiekowa ludności (wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny)
- saldo migracji
- liczba udzielonych stypendiów
- liczba osób korzystających z placówek szkolenia zawodowego, ustawicznego i zmian kwalifikacji
- poziom wykształcenia mieszkańców (udział % w podziale na wyższe, średnie, podstawowe)
- liczba umów partnerskich z miastami (w tym z zagranicy)
- liczba inicjatyw obywatelskich
- liczba organizacji pozarządowych
- odsetek gospodarstw domowych i firm z dostępem do internetu

w dziedzinie infrastruktury

- jakość wód powierzchniowych
- stan nawierzchni dróg
- bezpieczeństwo drogowe (liczba wypadków i kolizji na terenie miasta)
- procent gospodarstw korzystających z:
 - sieci wodnej,
 - sieci kanalizacyjnej,
 - sieci gazowej,
 - zbiorowego zaopatrzenia w energię ciepłą
- odpady poddane utylizacji (w tym poddanych recyklingowi)
- powierzchnia zmodernizowanych budynków infrastruktury społecznej
- nakłady inwestycyjne na bazę edukacyjną
- liczba stwierdzonych przestępstw na 1 tys. mieszkańców
- powierzchnia wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów sportowych i rekreacji
- liczba osób korzystających z bazy sportowej i rekreacyjnej
- liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych

w dziedzinie funkcji wyższego rzędu

- powierzchnia obiektów wielkiego handlu
- powierzchnia nowych lub zmodernizowanych obiektów kultury
- placówki opieki zdrowotnej posiadające zewnętrzne certyfikaty jakości
- nakłady na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego na 1 mieszkańca

w dziedzinie ładu funkcjonalno-przestrzennego

- obszar poddany rewitalizacji
- powierzchnia terenów usługowych
- powierzchnia terenów produkcyjno-składowych
- liczba firm i organizacji mających swoją siedzibę w śródmieściu
- powierzchnia terenów zieleni i rekreacji

9. Wnioski dotyczące wdrażania strategii

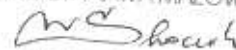
Aktualność i przydatność dokumentu strategii rozwoju miasta będzie malała w czasie, zwłaszcza jeśli nie będzie poddawana aktualizacji. Powodem zmian w dokumencie będą obiektywne zmiany uwarunkowań lokalnych a zwłaszcza zewnętrznych. Będzie zmieniała się rzeczywistość społeczna i gospodarcza. Będą następowały różnorodne zmiany w polityce regionalnej Polski i Unii Europejskiej. Zmiany w uwarunkowaniach wymuszają więc aktualizację diagnozy opisującej uwarunkowania obiektywne i instytucjonalne a także kolejne elementy tego dokumentu. Proces utrzymania strategii w ciągłej aktualności będzie wymagał zachowania pewnych reguł (zasad), które można ująć następująco:

- Zasada spójności wewnętrznej i zewnętrznej dokumentu strategii z innymi dokumentami o podobnym charakterze. Spójność wewnętrzna oznacza zgodność ustaleń strategicznych i operacyjnych (celów) z treścią misji oraz z wynikami diagnozy. Zasada ta oznacza, że dokument jest wewnętrznie niesprzeczny. Spójność zewnętrzna odnosi się głównie do układu celów. Oznacza zgodność strategii z celami innych dokumentów danej jednostki (miasta Rawa Mazowiecka) a przede wszystkim z dokumentami wyższego rzędu, np. ze strategią woj. łódzkiego i jej programem operacyjnym oraz z dokumentami szczebla centralnego, dotyczącymi polityki regionalnej (np. z Narodową Strategią Rozwoju Regionalnego) i przestrzennej (np. z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju);
- Zasada implikacji, tzn. wynikania następnych etapów planowania strategicznego z poprzednich. Ta zasada warunkuje logikę i zasadność ustaleń strategicznych, np. celów na podstawie diagnozy, analizy SWOT i wizji przyszłości. Z kolei z celów wynikają zadania i inne elementy operacyjne;
- Zasada selektywności oznaczająca wybór dziedzin jako przedmiotu oceny stanu istniejącego a także wybór dziedzin planowania strategicznego. Praca nad strategią i opracowany ostatecznie jej dokument powinien być przejrzysty i efektywny. W istocie, funkcją strategii i innych planów sfery publicznej jest wspomaganie rozwoju regionalnego i lokalnego. Stąd też selektywnie trzeba wybrać najistotniejsze dziedziny wspomagania, czyli tzw. osie rozwojowe. Są to zwykle dziedziny o wysokim ładunku problemów (problemowe), dziedziny warunkujące rozwój a nie mające jeszcze kompletnego, standardowego wyposażenia np. technicznego (dziedziny strategiczne) oraz dziedziny tzw. wysokiej szansy czyli te, które mogą pomnażać lub bezpośrednio przyczynić się do pomnażania kapitału. Podobnie selektywnie są wybierane dziedziny do diagnozowania sytuacji danego terenu i opracowania analizy SWOT;
- Zasada ciągłości planowania w czasie, co dotyczy zwłaszcza zmiennych elementów strategii (programów operacyjnych i zadań). Powodzenie we wdrażaniu strategii zależy m.in. od zmienności uwarunkowań zewnętrznych, głównie w sferze polityki gospodarczej Polski i Unii Europejskiej. Pokonywanie tej trudności jest możliwe poprzez aktualizację dokumentu w odpowiednich jego elementach adekwatnie do wskazanych zmian;
- Zasada elastyczności, co sugeruje zachowanie wymaganej ogólności zapisu celów, tak aby można w ich treść wpisywać nowe zadania. Częściowe zabezpieczenie strategii przed jej dezaktualizacją jest możliwe także poprzez elastyczne zapisy ustaleń, w tym głównie celów oraz wieloszczeblową hierarchizację celów. W celach wyższych szczebli powinna być uwzględniona możliwość umieszczania celów i zadań o charakterze operacyjnym. Powinna też być zagwarantowana możliwość wymiany pewnych elementów na inne, bez narażania całego dokumentu na sprzeczności wewnętrzne;
- Zasadę zachowania sekwencyjności zdarzeń i procesów lub przedsięwzięć rozwojowych. Jest to jedna z najważniejszych zasad strategicznych określająca efektywność całego systemu działań a także efektywność całej strategii. Ta zasada zwraca uwagę na tzw. spodziewane efekty oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć lub faz rozwojowych z uwzględnieniem ich znaczenia dla następnych działań;
- Zasada monitorowania, w tym systematycznej obserwacji, analizy i interwencji. Jest to warunek doskonalenia strategii w procesie planowania ciągłego. Proces obserwacji i interwencji można podzielić na dwie zasadnicze ścieżki, w tym ścieżkę monitorowania rzeczywistych zmian (szersze pole obserwacji) i węższe, skupiające się na wdrażaniu strategii;

- Zasada parametryzacji elementów operacyjnych strategii, co oznacza rozbudowę systemów wskaźnikowych (indykacyjnych) w odniesieniu do wkładu, produktu, rezultatu i oddziaływania realizowanych zadań. Ta zasada wynika z łatwiejszej analizy zmian w gospodarce i procesu wdrażania poprzez analizy oparte na informacjach statystycznych a nie tylko poprzez werbalne oceny ogólne;
- Zasada uspołecznienia procesu budowania i wdrażania strategii. Zasada ta wynika zarówno z reguły społeczeństwa demokratycznego, jak też informacyjnej funkcji wszelkiego planowania. W procesie uspołecznienia zainteresowane dokumentem grupy społeczne wyrażają swoje preferencje wobec władz samorządowych, uczą się myślenia strategicznego o sobie i miejscu swojej tożsamości. Wreszcie, czują się współgospodarzami wszelkich działań wspomagających rozwój.

Wykorzystanie tych zasad będzie oznaczało zachowanie dokumentu strategii w aktualności w ciągu całego horyzontu czasowego.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Wojciech Skoczek